

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜZELERDE SİKKE KOLEKSİYONLARI VE
SERGİLENMESİ

Derya NİKOLAYİDİS

2501151411

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Nuri Özer ERBAY

İSTANBUL – 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : DERYA NİKOLAYİDİS Numarası : 2501151411
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : MÜZE YÖNETİMİ Danışmanı : DR.ÖĞR.ÜYESİ NURİ ÖZER ERBAY
Tez Savunma Tarihi : 13.09.2019 Saati : 11:30
Tez Başlığı : "MÜZELERDE SİKKE KOLEKSİYONLARI VE SERGİLENMESİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUGUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR ŞEBNEM ARIKBOĞA		KABUL
2- PROF.DR AYSEL AZİZ		Kabul
3-DR.ÖĞR.ÜYESİ NURİ ÖZER ERBAY		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF.DR ESİN CAN		
2-PROF.DR SEHBAN KARTAL		

ÖZ

MÜZELERDE SİKKE KOLEKSİYONLARI VE SERGİLENMESİ

DERYA NİKOLAYİDİS

Bu araştırmada, Türkiye’de bulunan müzelerin koleksiyonlarının büyük bir bölümünü oluşturan sikkeler üzerine mevcut durumun değerlendirilmesi ve sergilenmesi konusunda yapılan durum tespiti ardından ihtiyaçların belirlenerek geliştirilmesi hedeflenmiştir. Literatür taraması ve Türkiye’deki müzelerden elde edilen verilere ek olarak yurtdışında Roma ve Atina’da yapılan gözlemler ile bu çalışmanın kaynağı oluşturulmuştur. Bu doğrultuda birinci bölümde müze, sikke ve nümismatik kavramları açıklanarak gelişimlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde yurtdışındaki müzelerde sikke koleksiyonları ve sergilenmesi, Atina Nümismatik Müzesi ve Roma’da bulunan Massimo Sarayı’nın nümismatik seksiyonu, müzelerin tarihçelerine de yer verilerek incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Türkiye’deki sikke koleksiyonu ve sergilemesine sahip müzeler coğrafi bölgelere göre sınıflandırılarak, müzelerin tanıtım bilgileri, sikke koleksiyonlarının ve sergilenen sikkelerin sayısı ile sergilenmesinden örnekler açıklanarak sunulmaktadır. Bütün bu veriler aracılığı ile Türkiye’deki sergilemeler, yurtdışında bulunan ve araştırmaya dahil edilen müzelerden sergileme örnekleri ile karşılaştırılmış ve öneriler oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müze, sergileme, sergileme yöntemleri, koleksiyon, sikke, nümismatik, nümismatik müzesi.

ABSTRACT

COIN COLLECTIONS AND EXHIBITIONS IN MUSEUMS

DERYA NİKOLAYİDİS

The aim of this study was the evaluation of the current situation on the coinage that forms a large part of the museum collections in Turkey and the exhibitions, also the determination of needs and possible improvements in these two subjects. In addition to the literature research and the data obtained from the museums of Turkey, the observations made in Rome and Athens constructed the source of this study. In this direction, the terms and the development of museum, coinage and numismatics are explained in the first chapter. In the second chapter coin collections and exhibitions in museums abroad, the Numismatic Museum of Athens and the numismatic section of the Massimo Palace in Rome were studied including the histories of the museums. In the third chapter the coin collections and exhibitions of museums in Turkey are classified according to their geographical area and they are introduced with examples and their public informations with the number of total and exhibited coins. In the light of all this data the exhibitions in Turkey were compared with the samples that were included from abroad and the recommendations were formed.

Keywords: Museum, exhibition, exhibition methods, collection, coin, numismatics, numismatic museum.

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’deki müzelerin mevcut sikke koleksiyonlarını ve sergilenmesini inceleyerek arkeolojik buluntular içerisinde önemli bir yere sahip sikkeler için oluşturulan sergilemelerden ziyaretçilerin yüksek verim alması ve sikkelerin öneminin ortaya konmasının sağlanabilmesidir.

2015 yılından beri İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü Gayri İslami Sikke Bölümü’nde çalışıyor olmam bu konuyu seçmemde büyük rol oynamıştır. Uzmanlaşmaya çalıştığım alan neticesinde yapmış olduğum müze ziyaretlerinde sikke sergilemelerine dikkatimin artması ile sikkelerin sergilemelerde çok az yer alması, yurtdışında daha kapsamlı sergilemelerin mevcut olması, ülkemizde ise koleksiyonların potansiyelinin yansıtılamaması tespit ve düşünceleri oluşmuş, bu alanda katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Bu tezin hazırlanması esnasında Müze Yönetimi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Fethiye Erbay’a ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nuri Özer Erbay’a desteklerinden ötürü teşekkürü borç bilirim.

Tezin ana kaynağını oluşturan anketin müzelere iletilmesini sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne çok teşekkür ederim. Ayrıca yüksek oranda geri dönüş sağlayan ve katkılarını esirgemeyen tüm müze çalışanlarına, meslektaşlarıma içtenlikle şükranlarımı sunar, bu meslekte olduğum için duyduğum mutluluğu tekrar belirtmek isterim.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Gayri İslami Sikke Kabinesi’ndeki çalışma arkadaşlarım Sedat Öztopbaş, Semra Yıldırım ve Cevdet Canan’a tezime sundukları katkılardan ve bu süreçteki desteklerinden ötürü içtenlikle teşekkür ederim.

Tezimde faydalandığım Yunanca kaynakların çevirisini yapan, çalışmam boyunca bana yol gösteren ve fikirlerini benden esirgemeyen değerli eşim Haralambos

Nikolayidis’e, İtalyanca kaynakların çevirisini yapan ve desteğini hep hissettiğim sevgili ablam Dilara Dikenel’e, maddi manevi destekleriyle her zaman yanımda olan sevgili aileme sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmamın sikke koleksiyonları ve sergilenmesi ile ilgilenenlere katkı sunacağını umarım.

Derya Nikolayidis

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
GRAFİKLER LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ	x
RESİMLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZE, SİKKE VE NÜMİSMATİK KAVRAMLARI, GELİŞİMİ

1.1. Müze Kavramı	3
1.2. Tarihçe	5
1.2.1. Yurtdışından Erken Müze Örnekleri	7
1.2.2. Türkiye’de İlk Müzecilik Faaliyetleri	9
1.3. Müze Türleri	13
1.4. Sikke Kavramı	22
1.4.1. Sikkeden Önce ve İlk Sikke Darbı	23
1.5. Nümismatik Kavramı	26
1.5.1. İlk Sikke Koleksiyonları ve Nümismatiğin Gelişimi	27

İKİNCİ BÖLÜM

YURTDIŞINDAKİ MÜZELERDE SİKKE KOLEKSİYONLARI VE SERGİLEME ÖRNEKLERİ

2.1. Atina Nümismatik Müzesi	30
2.1.1. Tarihçe	30
2.1.2. Sikke Koleksiyonu ve Sergilenmesi	35

2.2. Massimo Sarayı (Palazzo Massimo)	43
2.2.1. Tarihçe	43
2.2.2. Sikke Koleksiyonu ve Sergilenmesi	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE MÜZELER, SİKKE KOLEKSİYONLARI VE SERGİLEME ÖRNEKLERİ

3.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi	50
3.2. Araştırmanın Bulguları	51
3.3. Coğrafi Bölgelere Göre Türkiye’deki Müzeler, Sikke Koleksiyonları Ve Sergilemeleri	55
3.3.1. Akdeniz Bölgesi	55
3.3.2. Doğu Anadolu Bölgesi	69
3.3.3. Ege Bölgesi	73
3.3.4. Güneydoğu Anadolu Bölgesi	81
3.3.5. İç Anadolu Bölgesi	84
3.3.6. Karadeniz Bölgesi	96
3.3.7. Marmara Bölgesi	103
3.4. Araştırmanın Değerlendirilmesi ve Öneriler	111
SONUÇ VE ÖNERİLER	114
KAYNAKÇA	117
EKLER	131

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 3.1: Türkiye Geneli – Sikkelerin Sergilenme Oranı	54
Grafik 3.2 Akdeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	57
Grafik 3.3: Doğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	70
Grafik 3.4: Ege Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	74
Grafik 3.5: Güneydoğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	82
Grafik 3.6: İç Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	86
Grafik 3.7: Karadeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	97
Grafik 3.8: Marmara Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	104

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Türkiye Geneli – Sikkelerin Sergilenme Oranı.....	51
Tablo 3.2: Akdeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı	55
Tablo 3.3: Doğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı	70
Tablo 3.4: Ege Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı	73
Tablo 3.5: Güneydoğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı	81
Tablo 3.6: İç Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı	85
Tablo 3.7: Karadeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı	96
Tablo 3.8: Marmara Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı	103

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.1: Atina Nümismatik Müzesi – Birinci Salon.....	36
Resim 2.2: Atina Nümismatik Müzesi.....	39
Resim 2.3: Atina Nümismatik Müzesi.....	40
Resim 2.4: Atina Nümismatik Müzesi.....	40
Resim 2.5: Atina Nümismatik Müzesi.....	40
Resim 2.6: Atina Nümismatik Müzesi.....	40
Resim 2.7: Atina Nümismatik Müzesi.....	41
Resim 2.8: Atina Nümismatik Müzesi.....	41
Resim 2.9: Atina Nümismatik Müzesi.....	42
Resim 2.10: Atina Nümismatik Müzesi.....	42
Resim 2.11: Atina Nümismatik Müzesi.....	42
Resim 2.12: Atina Nümismatik Müzesi.....	42
Resim 2.13: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	44
Resim 2.14: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	45
Resim 2.15: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	46
Resim 2.16: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	47
Resim 2.17: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	47
Resim 2.18: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	47
Resim 2.19: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	47
Resim 2.20: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	47
Resim 2.21: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	48
Resim 2.22: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	49
Resim 2.23: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu.....	49
Resim 3.1: Alanya Müzesi	58

Resim 3.2: Antalya Müzesi	59
Resim 3.3: Antalya Müzesi	60
Resim 3.4: Antalya Müzesi	61
Resim 3.5: Antalya Elmalı Müzesi	62
Resim 3.6: Burdur Müzesi	62
Resim 3.7: Kahramanmaraş Müzesi	64
Resim 3.8: Kahramanmaraş Müzesi	64
Resim 3.9: Likya Uygarlıkları Müzesi	65
Resim 3.10: Likya Uygarlıkları Müzesi	65
Resim 3.11: Side Müzesi	66
Resim 3.12: Side Müzesi	67
Resim 3.13: Silifke Müzesi	68
Resim 3.14: Yalvaç Müzesi	69
Resim 3.15: Ahlat Müzesi	71
Resim 3.16: Ahlat Müzesi	71
Resim 3.17: Elazığ Müzesi	72
Resim 3.18: Aydın Müzesi	75
Resim 3.19: Aydın Müzesi	75
Resim 3.20: Fethiye Müzesi	76
Resim 3.21: Hierapolis Arkeoloji Müzesi	77
Resim 3.22: Hierapolis Arkeoloji Müzesi	78
Resim 3.23: Milet Müzesi	79
Resim 3.24: Ödemiş Müzesi	80
Resim 3.25: Ödemiş Müzesi	80
Resim 3.26: Adıyaman Müzesi	82
Resim 3.27: Gaziantep Müzesi	83
Resim 3.28: Şanlıurfa Müzesi	84
Resim 3.29: Aksaray Müzesi	86
Resim 3.30: Çankırı Müzesi	88
Resim 3.31: Hacıbektaş Müzesi	89
Resim 3.32: Hacıbektaş Müzesi	89

Resim 3.33: Kalehöyük Müzesi	90
Resim 3.34: Nevşehir Müzesi	91
Resim 3.35: Niğde Müzesi	92
Resim 3.36: Niğde Müzesi	93
Resim 3.37: Sivas Müzesi	94
Resim 3.38: Sivas Müzesi	94
Resim 3.39: Ürgüp Müzesi	95
Resim 3.40: Amasra Müzesi	97
Resim 3.41: Amasya Müzesi	98
Resim 3.42: Amasya Müzesi	98
Resim 3.43: Giresun Müzesi	99
Resim 3.44: Gümüşhane Müzesi	100
Resim 3.45: Rize Müzesi	100
Resim 3.46: Sinop Müzesi	101
Resim 3.47: Tokat Müzesi	102
Resim 3.48: Bandırma Müzesi	105
Resim 3.49: Düzce Konuralp Müzesi	106
Resim 3.50: Edirne Arkeoloji Müzesi	107
Resim 3.51: İstanbul Arkeoloji Müzeleri	108
Resim 3.52: İstanbul Arkeoloji Müzeleri	108
Resim 3.53: Kocaeli Müzesi	109
Resim 3.54: Tekirdağ Müzesi	110

KISALTMALAR LİSTESİ

A. e.	: Aynı eser
A.g.e.	: Adı geçen eser
ANAMED	: Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Baskı
Çev.	: Çevirmen
Ed.	: Editör
ICOM	: Uluslararası Müzeler Konseyi
M. Ö.	: Milattan önce
M. S.	: Milattan sonra
S.	: Sayfa
y.y.	: Yüzyıl
Prof.	: Profesör
Dr.	: Doktor

GİRİŞ

Son yıllarda müzelerin sayısının artması ve mevcut birçok müzede çağdaş sergileme yöntemlerini yakalamak için teşhir – tanzim çalışmaları başlatılması, ülkemizde müzeciliğe verilen değeri gösterir niteliktedir. Bu bağlamda tez çalışmamda ilk olarak müzeciliğin önemini ortaya koymak için müze kavramı ele alınmış, tarihsel süreçteki gelişiminden bahsedilmiştir. Çalışmanın konusunu oluşturan sikke koleksiyonları ve sergilemelerine değinmeden önce, sikkelerin sergilendikleri müzelerin tanınması hedeflenerek müze türleri belirtilmiştir. Tez başlığı ile bağlantılı olarak sikke ve nümismatik kavramlarına ve gelişimlerine yer verilmesinin ardından yurtdışından ve ülkemizden araştırmada yer verilen müzeler ile sikkelerin sergilenmesine örnekler oluşturulması hedeflenmiştir.

Müzelerin koleksiyonlarının azımsanmayacak bir miktarını oluşturan sikkeler, müze teşhirlerinde ne kadar yer bulabilmektedir? Sikkelerin mevcut sergilemeleri ne şekilde yapılmaktadır? Hangi yöntem ve temalar tercih edilebilir? Gerekli önemin verilmesi için neler yapılabilir? Bu sorulardan yola çıkarak hazırlamış olduğum tez çalışmamda, sorulara örneklerle cevap bulabilmek hedefiyle tarihi eser ve dolayısı ile müze yoğunluğu, coğrafi ve kültürel yapı, sikkelerin dönemleri gibi konularda Türkiye ile benzerlik taşıyan Yunanistan'dan ve İtalya'dan seçilen iki müzenin sergilemeleri incelenmiştir. Yunanistan örneğinde Atina'da bulunan Nümismatik Müzesi, İtalya örneğinde ise Roma'da yer alan Massimo Sarayı'nın nümismatik seksiyonu ele alınmıştır. Söz konusu müzelere gidilerek yapılan gözlemler sonucu elde edilen bulgular, ülkemizdeki müzelerde mevcut sergilemeler ile karşılaştırma yapılmasında kullanılmıştır.

Tüm müzeleri gezme olanağı bütçe ve zaman sınırı sebebiyle mümkün olmadığı için, hazırlamış olduğum anket formu (bkz. Ek: Anket Formu) Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü aracılığı ile müzelere iletilmiş; ülkemizdeki müzelerde bulunan sikke koleksiyonunun, sergilenen sikkelerin ve eserlerin sayısı ile sergilemelerde kullanılan yöntemler ve bilgilendirme

panolarının içerikleri konusunda bilgi sağlanmıştır. Yüksek oranda geri dönüş alınan anketlerden sikke koleksiyonu ve sergilemesi bulunmayan, koleksiyonu bulunan ancak henüz teşhir – tanzim çalışmaları devam ettiği için sergilenecek sikke sayısı belirsiz olan, oluşturulacak tablo ve istatistikte sapmalara sebep olabilecek hatalı yazımlar bulunan anketler elenerek diğer kısım teze dahil edilmiştir. Bu sayede sikke sergilemelerinin ülkemizdeki mevcut durumunu ortaya koymak hedeflenmiştir.

Boyutu, üzerinde yazı (lejand) ve betim yer alması, cinsi ve kullanım amacı yönleriyle diğer buluntulardan ayrılan sikkeler için koleksiyon bütünlüğüyle bağlantılı eserler dışında ayrı bir bölüm veya müze oluşturulması gerekliliği, tez çalışmamda ortaya konulması hedeflenen sonuçlar arasında öncelikli olarak yer almaktadır. Bu hedefe ulaşabilmek için yukarıda bahsedilen, tezin içeriğini oluşturan konular ile ilgili literatür taraması yapılmış; belirlenen kaynaklara erişim için Alman Arkeoloji Enstitüsü kütüphanesi, ANAMED kütüphanesi ile kişisel kütüphanemde bulunan yayınlardan faydalanılmıştır. Bazı yayınların ise dijital ortamda yer alan paylaşımları kullanılmıştır. Çalışmada yer verilen müzeler ile ilgili müzelerin ve bağlı olunan bakanlığın resmi web sayfalarındaki bilgiler değerlendirilmiştir. Yurtdışından örnek verilen müzeler için de aynı yol izlenmiş, müzelerin kendi web sayfalarında yer alan bilgiye öncelik verilerek anadillerinden çeviri yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZE, SİKKE VE NÜMİSMATİK KAVRAMLARI, GELİŞİMİ

Birinci Bölüm’de müze, sikke ve nümismatik kavramları ele alınmış, bu kavramlar içeriğinde tarihsel süreçteki gelişimlerine yer verilmiştir. Kavramlara ilişkin farklı tanımlamalar ve karşıt görüşler de dahil edilerek geniş bir bakış açısı oluşturmak amaçlanmıştır.

1.1. Müze Kavramı

Müze kelimesinin kökeni Helence “mousa” (μοῦσα), Latince “musa” olarak adlandırılan esin perilerine¹ dayanmaktadır. Mousalara adanan tapınak ve Atina’da Mousalara ayrılan tepe anlamına gelen Mouseionlar², “sanat evi” olarak da tanımlanabilecek basit yapıları ve zamanla entelektüel insanların buluşma yeri işlevini edinen bu yapılarda çeşitli sanat eserleri sergilenmeye başlanmıştı.³

M.Ö. 385’te Platon tarafından Atina’da kurulan Akademia, bir süre Mouseion olarak anıldı ve bundan sonra günümüzde güzel sanatlar akademisi ve müzelere karşılık gelen, eğitim veren kişiler ile öğrencilerin sanatsal çalışmalar yaptıkları kurumlar Mouseion olarak adlandırıldı. M.Ö. 280’e gelindiğinde ise, Aleksandria’da saraya bağlı olarak, 500.000 papirüs rulodan oluşan koleksiyonu bünyesinde barındıran Aleksandria Mouseion Kütüphanesi kuruldu.⁴

Yukarıda bahsedilen tüm faaliyetler pek çok kaynakta müzeciliğin ilk adımları olarak değerlendirilmektedir. Ancak Halit Çal’ın “Osmanlı’dan Günümüze Müzeler” isimli makalesinde değindiği gibi, objelerin saklanması ve korunmasına ilişkin eğilimin sebebinin söz konusu objelerin maddi değerinden kaynaklanıp

¹ Azra Erhat, **Mitoloji Sözlüğü**, 13. bs., Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004, s. 208.

² Ferruh Gerçek, **Türk Müzeciliği**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999, s.1 .

³ Ahmet Yaraş, “Anadolu’da İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri”, **II. Müzecilik Semineri: Bildiriler 19 – 23 Eylül 1994**, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul, 1995, s.19.

⁴ Ahmet Yaraş, **a.g.e.**, s. 19-20.

kaynaklanmadığı veya hangi amaçlarla mekanlara konulduğu kesin olarak bilinmemektedir.⁵ Tüm görüşlerden yola çıkarak mouseionları günümüzde tanımladığımız müze kavramı ile bağdaştırmanın gerçekçiliği tartışmalı olsa da tarihsel süreçteki eylemlere bakıldığında insanların objeleri saklama, koruma ve objelere anlam yükleme dürtülerinin olduğunu; bu dürtünün müzelerin bugünkü misyonunu edinmesinde büyük rol oynadığını söylemek mümkündür.

Wendy M. K. Shaw, müzeleri belirli bir geçmişin “geçmiş” olarak seçilip algılanmasını sağlayan bir mekan olarak tanımlamaktadır. Barındırdığı koleksiyonlar yardımıyla müzeler, tarih ya da bilimsel bilgilerin canlanmasına olanak tanımaktadır.⁶

Hollandalı bir sosyolog olan Peter Van Mensch’e göre müze; “*insanın gerçek iyilik ve güzellik arayışına ve düşünmeye davet edildiği bir ortamdır. Bu düşünceye davet; bir taraftan, insanoğlunun nihilistik ve geçicilik kavramlarını aydınlatırken, bir taraftan da onun hassas ve bozulabilir doğayla olan, gizemli ilişkisi ve bağıni güçlendirir.*”⁷

ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) tarafından yapılan tanımlamaya göre müze; eğitim, çalışma ve keyfi amaçlarla insanlığa ve çevresine ait maddi ve manevi mirası edinen, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, kar amacı gütmeyen, kamuya açık, kalıcı bir kurumdur.⁸

Yine ICOM’un 1958 yılında Rio De Janeiro’da düzenlenen “Müzelerin Eğitimdeki Rolü” konulu bölge semineri raporunda yapmış olduğu tanıma göre ise müze; kültürel değer taşıyan öğelerden kurulu bir bütünü korumak, değerlendirmek, halkın, özellikle gençliğin eğitimi, öğretimi, eğlenmesi, dünya görüşünün yenilenmesi, yapıcı ve yaratıcı yeteneklerin işlenmesi, özgeci ve insancıl duyguların beslenip

⁵ Halit Çal, “Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Müzeler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 2009, s. 315.

⁶ Wendy M. K. Shaw, *Osmanlı Müzeciliği*, 2. bs., İletişim Yayınları, İstanbul, 2015, s.7.

⁷ Berke İnel, “Çağdaş Müzeciliğin Temel Yapısı”, *5. Müzecilik Semineri: Bildiriler 20 – 22 Eylül 2000*, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul, 2001, s.20.

⁸ “Museum Definition”, (çevrimiçi) <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> 08 Temmuz 2018.

güçlenmesi için çeşitli belgelerle daimi sergileme yapan ve çoğunluğun yararına yönetilen kuruluşlardır.⁹

Yukarıda sözü geçen tanımlamalar çerçevesinde müzelerin tanım ve amaçlarına ilişkin aşağıdaki maddeleri belirlemek mümkündür:

Müzeler;

- Herhangi bir maddi menfaat amaçlamamalıdır.
- Kamuya açık olmalı ve kamu yararı gütmelidir.
- Ulaşılabilir ve sürekli olmalıdır.
- Doğal ve kültürel mirasın bilimsel yöntemler ışığında doğru şekilde muhafazasını sağlamalıdır.
- Kamu yararına sunmak amacıyla muhafazasını sağladığı doğal ve kültürel miras ile ilgili gerekli bilgi birikimini sağlayıp yorumlamalıdır.
- Süreli ve sürekli sergilemeler yolu ile kamunun koleksiyonlara erişimini mümkün kılmalıdır.
- Koleksiyonunu kamunun en üst düzeyde faydalanabileceği ve keyif alabileceği şekilde sergilemelidir.
- Toplum bireylerinin kendi özünü tanımasına ve çevresi ile olan bağlarını kuvvetlendirmesine olanak sağlamalı, dünya görüşünü çok yönlü bakış açısına sahip olarak geliştirmesinde etkin rol üstlenmelidir.

1.2. Tarihçe

Müze kelimesinin kökeninden “Müze Kavramı” başlığı altında bahsedilmekte ve Helen dünyasında müzeciliğin ilk faaliyetleri olarak değerlendirilen eylemlere değinilmektedir.

Öğrenim, keyif veya fayda edinmek amacıyla bir araya getirilip sınıflandırılmış nesneler bütünü olarak tanımlanan “koleksiyon” kelimesi Latince “Collegere”

⁹ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s.10.

kelimesinden türemiştir. Hristiyanlığın yayılmasına dek, adak eşyası olarak veya çeşitli dini anlamlar yüklenerek özellikle tapınım alanlarında objelerin saklandığı bilinmekte ve bu durumu, ilk koleksiyonculuk faaliyeti olarak değerlendirmek mümkündür.¹⁰

Geçmişe ait eserleri toplayarak günümüzle benzerlik gösterecek şekilde koleksiyon oluşturma fikri ilk olarak Romalılarda ortaya çıkmış ve Romalılar koleksiyonculuğu sosyal statünün bir göstergesi olarak kabul etmişlerdir.¹¹ Roma Dönemi gelişmelerinin günümüze kattığı önemli bir prensip de, koleksiyonların halka açık olmasıdır.¹²

Orta Çağ'a gelindiğinde kiliselerin, soyluların ve kralların koleksiyonları olduğu;¹³ zengin koleksiyonları içlerinde barındıran kilise ve katedrallerde dini eşyalar ve sanat eserleri korunduğu bilinmektedir.¹⁴

Koleksiyonculuk ciddi olarak Rönesans ile birlikte başlamış olup bu doğrultuda koleksiyonları oluşturulan antik ve çağdaş eserler zaman zaman teşhir edilmekteydi. Rönesans çağının sonlarında büyük koleksiyonlar antik heykeltıraşlık eserleri, gravür ve sikke kabineleri, resim galerileri ile çeşitli cihaz ve aletler şeklinde belirli bir sistematik içinde gruplanarak düzenlenmekteydi.¹⁵

17. yüzyıldan sonra kadim dönemlere ait eserler Hristiyanlık karşısında bir tehdit olarak görülmekten vazgeçilmiş, hümanist ideallerin dayandığı bir çağın göstergeleri olarak algılanmış ve bunun sonucunda bu dönemde ilk müze örnekleri sayılabilecek nadire kabineleri ortaya çıkmıştır. Nadire kabineleri, küçük bir kitlenin ziyaretine açtı ancak hala seçkinliğin göstergesi olarak görülmekteydi.¹⁶

¹⁰ Ahmet Yaraş, **a.g.e.**, s.19.

¹¹ Ahmet Yaraş, **a.g.e.**, s. 20; Aysun Altunbaş, Çiğdem Özdemir, “Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler”, Ankara, 2012, s. 4.

¹² Ahmet Yaraş, **a.e.**, s. 21.

¹³ Halit Çal, **a.g.e.**, s. 316.

¹⁴ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s. 3.

¹⁵ Ferruh Gerçek, **a.e.**, s. 4, 5.

¹⁶ Wendy M. K. Shaw, **a.g.e.**, s.8-10.

1.2.1. Yurtdışından Erken Müze Örnekleri

Tarihçenin devamı niteliğinde, müzelerin günümüzdeki mevcudiyetine erişmesinde izlediği yolun canlandırılabilmesi için yurtdışında açılan ilk müzelerden, müzeler hakkında kısa bilgiler vererek bahsetmek yerinde olacaktır. Müzeler hakkındaki bilgiler içerisinde “ulusal müze”, “üniversite müzesi”, “arkeoloji müzesi” gibi kavramların yer aldığı görülecektir. Bu kavramların açıklamaları, tarihsel süreç anlatımında bütünlüğü bozmamak amacıyla “1.3. Müze Türleri” başlığı altında verilmektedir.

Ülkemizde müzecilik faaliyetleri başlamadan önce ve ilk müzecilik faaliyetlerinin çağdaşı dönemlerde yurtdışında ilk kurulan müzelere örnekler aşağıda kronolojik olarak verilmektedir:

- *Ashmolean Sanat ve Arkeoloji Müzesi (Oxford, İngiltere)*: Oxford Üniversitesi’ne bağlı olan Ashmolean Müzesi, Elias Ashmole’un koleksiyonunu 1682 yılında üniversiteye bağışlaması ile kurulmuştur. İngiltere’deki halka açık ilk müze ve dünyadaki ilk üniversite müzesi olma özelliklerini taşır.¹⁷
- *Capitolini (Kapitolin) Müzesi (Roma, İtalya)*: Kuruluş tarihi 1471 yılında Papa IV. Sixtus’un bir grup bronz heykeli Roma halkına bağışlamasına dayanan Kapitolin Müzesi, 1734 yılında halka açılmıştır.¹⁸
- *British Museum (Londra, İngiltere)*: Fizikçi Sir Hans Sloane’in girişimleriyle 1759 yılında açılan müze, Sloane’in yaklaşık 80.000 objeyi bulan koleksiyonuna, imparatorluğa bağlı sömürge ülkeler de dâhil olmak üzere farklı ülkelerden edinilen çok sayıda eserin eklenmesi ile gelişerek dünyanın önde gelen ulusal müzelerinden biri olmuştur.¹⁹

¹⁷ “History of the Ashmolean”, (çevrimiçi) <https://www.ashmolean.org/history-ashmolean> 11 Haziran 2018.

¹⁸ “Capitoline Museums”, (çevrimiçi) <https://www.britannica.com/topic/Capitoline-Museums> 11 Haziran 2018.

¹⁹ Orhan Şener, Emine Yüksel, **Avrupa Müzeleri**, 1. bs., Beta Yayıncılık, İstanbul, 2016, s.32-33.

- *Hermitage Müzesi (St. Petersburg, Rusya):* 1764 yılında inşası tamamlanan Hermitage Müzesinin fikir babası Büyük Petro'dur. Ancak yapının, kendisinin ölümünden sonra tamamlanması ve Büyük Katherina'nın müze için satın aldrttığı yapıtlar sebebiyle kurucusu olarak Katherina kabul edilmiştir. Bünyesinde 3 milyonun üzerinde eser sergilenmekte olan Hermitage Müzesi koleksiyonunu resim tabloları, heykeller, arkeolojik eserler, sikke ve madalyonlar, Rus sanatı ile ilgili objeler oluşturmaktadır.²⁰
- *Vatikan Müzeleri:* 1769 yılında Papa XIV. Klemens'in, Vatikan koleksiyonlarının Kilise Devletinin malı olduğunu açıklamasının ardından koleksiyonlar halka açılmış, Vatikan Müzeleri Papa VI. Pius (1775 – 1799) döneminde genişletilmiştir.²¹
- *Fridericianum (Kassel, Almanya):* 1779 yılında inşa edilen Fridericianum, Avrupa'nın en eski müzelerinden biri olmasının yanı sıra Avrupa'da müze olarak inşa edilmiş ilk yapıdır.²²
- *Louvre Müzesi (Paris, Fransa):* Fransız Devrimi'nden sonra, mevcut ulusçuluk hareketi ile beraber ulusal müze kavramı doğmuş, 1793'te Louvre Sarayı'nın kamuya açık müzeye dönüştürülmesiyle de Louvre Müzesi, Avrupa'nın ilk ulusal müzesi niteliğini kazanmıştır.²³
- *Ulusal Arkeoloji Müzesi (Atina, Yunanistan):* Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi, Yunanistan'ın en büyük arkeoloji müzesi olma özelliğinin yanı sıra Antik Yunan sanat eserlerini barındıran dünyanın en önemli müzelerinden biridir. 19. yüzyılın sonlarında

²⁰ Orhan Şener, Emine Yüksel, **a.g.e.**, s. 18.

²¹ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s. 6.

²² "Fridericianum", (çevrimiçi)

<http://www.kassel.de/kultur/sehenswuerdigkeiten/Innenstadt/11674/index.html> erişim: 11 Haziran 2018.

²³ Aysun Altunbaş, Çiğdem Özdemir, **a.g.e.**, s. 4.

Yunanistan'ın her yerinden antik eserleri edinip korumak; tarihi, kültürel ve sanatsal değerlerini sergilemek amacıyla kurulmuştur.²⁴

1.2.2. Türkiye’de İlk Müzecilik Faaliyetleri

Selçukluların, Eski Konya’nın bulunduğu höyüğün etrafını çevreleyen surların dış yüzeylerine, farklı dönemlere tarihlenen kabartma ve heykelleri yerleştirmeleri²⁵ Türklerde ilk koleksiyonculuk ve müzecilik faaliyeti olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu eserlerin sergilenir nitelikte surlar üzerinde yer alması, Fransız seyyah Leon de Laborde’nin 1837’de yayınlanan “Küçük Asya ve Suriye Seyahatleri” isimli eserindeki gravürlerde görülmektedir.²⁶

Fatih Sultan Mehmet’in Bizans eserlerini Topkapı Sarayı’nda toplatması, yine aynı dönemde bazı kutsal objelerin ve silahların Güngörmez Kilisesi’nde korunması, Yavuz Sultan Selim’in kutsal İslami eserleri Topkapı Sarayı’nda muhafaza etmesi gibi faaliyetler, koleksiyonların oluşmasının ilk adımları olarak değerlendirilmektedir. Güngörmez Kilisesi’nde muhafaza edilen eserler, kilisenin havaya uçurulması sonucu Aya İrini’ye nakledilmiştir.²⁷

Aya İrini Kilisesi, İstanbul’un fethinden sonra savaşlar sonucu elde edilen ganimet niteliğindeki silahların korunduğu silah deposuna (cebehane) dönüştürülmüştür.²⁸ Enderundaki öğrenimini tamamlamasının ardından askerlik mesleğinde yükselen ve padişahın yaveri olarak önemli Avrupa merkezlerini görme fırsatı bulan Ahmet Fethi Paşa, 1845 yılında Tophane-i Amire Müşirliğine getirilmiş, bu tarihten sonra silahlar dışında eski eserleri de Aya İrini Kilisesi’nde toplamaya

²⁴ “Historical Data”, (çevrimiçi) <http://www.namuseum.gr/museum/history-en.html> erişim: 11 Haziran 2018.

²⁵ Semavi Eyice, “Arkeoloji Müzesi ve Kuruluşu”, **Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, 1985, s. 1596.

²⁶ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s. 78.

²⁷ Halit Çal, **a.g.e.**, s. 317.

²⁸ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s. 79.

başlamıştır.²⁹ Böylelikle Aya İrini Kilisesi'ne yeni bir işlev yüklemekle kalmamış, İstanbul'da bir müzenin çekirdeğini de oluşturmuştur. Remzi Oğuz Arık, bu girişimin İmparatorluk Türkiye'sinde yapılan arkeolojik seyahatler, kazılar ve araştırmalar sonucu oluştuğunu ve Türk müzeciliği için bir başlangıç hareketi niteliği taşıdığını kaydetmiştir.³⁰

Aya İrini Kilisesi'nde silahların toplandığı Mecma-ı Eslihai Atıka (Eski Silahlar Koleksiyonu) bölümünün Askeri Müze, eski eserlerin toplandığı Mecma-ı Asar-ı Atıka (Eski Eserler Koleksiyonu) bölümünün ise Müze-i Hümayun'un esasını teşkil ettiği kabul edilmektedir.³¹

Ahmet Fethi Paşa'nın Aya İrini'de topladığı eserlere ilişkin eserlerin buluntu tarihi veya buluntu yeri gibi bilgilere herhangi bir evrakta rastlanılmamakta, eserlerin 1845'ten sonra (1845-50 yılları arasında) kilisede toplandığı bilinse de kiliseye getiriliş tarihlerine ilişkin kesinlik içeren herhangi bir veri henüz bulunmamaktadır.³² Bu sebeple Türkiye'de müzeciliğin başlangıcı olarak gösterilen tarihler, 1845-50 yılları arasında değişkenlik göstermektedir.

Ziyarete kapalı olan ve henüz bir müze niteliği taşımayan Aya İrini Kilisesi'ndeki mevcut koleksiyon, Türk müzeciliğinin temelini atan kişi olarak kabul gören Ahmet Fethi Paşa'nın 1858 yılında vefat etmesinin ardından yaklaşık 10 yıllık bir süre zarfında herhangi bir idarecisi bulunmadan yalnızca askeri nöbetçiler tarafından korunmuştur.³³

Mehmet Esat Safvet Paşa'nın Maarif Nazırlığı (Milli Eğitim Bakanlığı) görevini üstlendiği dönemde, Avrupa'nın arkeolojik eserlere ve müzeciliğe olan ilgisi ile paralel olarak eski eser kaçakçılığının artmasının büyük etkisiyle 13 Şubat 1869'da

²⁹ Mustafa Cezar, **Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi**, 1. bs., Türkiye İş Bankası A.Ş. Kültür Yayınları, İstanbul, 1971, s. 165-166.

³⁰ Remzi Oğuz Arık, **Türk Müzeciliğine Bir Bakış**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1953, s.1.

³¹ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s.82

³² Mustafa Cezar, **a.g.e.**, s. 166

³³ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s.83

ilk Asar-ı Atika Nizamnamesi (Eski Eserler Yasası) yürürlüğe girmiştir. Aynı dönemde imparatorluğun çeşitli bölgelerine gönderilen tezkereler yolu ile imparatorluk topraklarında yer alan tarihi eserlerin Müze-i Hümayun çatısı altında toplanmalarını sağlamıştır. Bu sayede batıda yer alan müzelerin işlevleri ile benzer, tüm imparatorluk bünyesindeki tarihi eserleri içinde barındıran bir imparatorluk müzesi kurulmuş olur.³⁴

Dönemin Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden Edward Goold, Müze-i Hümayun'un ilk müdürü olarak 1869 yılında göreve başlamasının ardından çeşitli bölgelerdeki tarihi eserleri toplama, müzenin özet şeklinde bir kataloğunu hazırlama ve eserlerin envanterlenmesi gibi faaliyetlerde bulunmuştur.³⁵ 1871 yılında görevden alınmasının ardından bir yıl süreyle Avusturyalı bir ressam olan Trenzio bu göreve getirilmiş, 1872'de ise Alman Philip Anton Dethier müze müdürü olarak göreve başlamıştır.³⁶ Dethier'in müdürlüğü dâhilinde eserlerin yurtdışına çıkarılmasını yasallaştıran 1874 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi yürürlüğe girmiş, 1880 yılında Müze-i Hümayun, Aya İrini'nin kapasitesinin ve koşullarının yetersizliği sebebiyle Çinili Köşk'e taşınmıştır.³⁷

Yabancı müze müdürlerinin ardından II. Abdulhamit'in bir süre sadrazamlığını yapmış olan İbrahim Edhem Paşa'nın oğlu Osman Hamdi Bey, 1881 yılında bu göreve getirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin savaşlarla ve ekonomik sorunlarla uğraştığı bir dönemde bu göreve tayin edilmesine rağmen Türk müzeciliğinin gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir.³⁸

Osman Hamdi Bey'in yapmış olduğu faaliyetlerden bazıları; müzenin ilk kataloğunu yayınlattır (1882), arkeolojik kazıları yabancıların tekelinden çıkarıp yerli kazıların başlamasını sağlar, 1884 tarihinde kabul edilen Asar-ı Atika Nizamnamesi

³⁴ Ferruh Gerçek, **a.e.**, s.84

³⁵ Nezih Başgelen, "Müze-i Hümayun'dan Günümüze İstanbul Arkeoloji Müzeleri", **Arkeoloji Sanat Dergisi**, Mart-Nisan, sayı: 14, 2006, s.114.

³⁶ Mustafa Cezar, **a.g.e.**, s.168.

³⁷ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s.93-94.

³⁸ Ferruh Gerçek, **a.e.**, s.107.

ile tarihi eserlerin yurt dışına çıkarılmasının önünü keser. 1887 yılında, o dönemde Osmanlı Devleti sınırları içerisindeki Lübnan'daki Sayda (Sidon)'da ele geçen, içlerinde İskender Lahdi'nin de yer aldığı lahit grubunun bulunmasını fırsata çeviren Osman Hamdi Bey, yeni bir müze binası yapılması konusunda talepte bulunur. Sayda'da ele geçen lahitlerden biri olan Ağlayan Kadınlar Lahdinden esinlenerek tasarlanan ve mimarı A. Vallaury olan yeni müze binası, 13 Haziran 1891 yılında açılmıştır. İlerleyen yıllarda eser sayısının giderek artması sebebiyle duyulan yer ihtiyacından dolayı müzeye yapılan eklemeler ile Müze-i Hümayun, bugünkü şeklini almıştır.³⁹

Osman Hamdi Bey'in müzeciliğe kattıklarından bir diğeri ise farklı illerde de müzelerin açılmasını sağlamasıdır. 1904 yılında açılan Bursa Müzesi, buna örnektir. 1910 yılında Osman Hamdi Bey'in vefatının ardından yerine gelen kardeşi Halil Edhem Bey de, kendisi ile aynı prensipleri benimseyen bir müzecilik anlayışı güderek görevini 1931 yılına kadar yerine getirmiştir.⁴⁰

Cumhuriyet'in ilanından sonraki yıllarda da tarih araştırmaları ve müzecilik önemini korumaya devam etmiş, bu doğrultuda ülkemizde yer alan müze sayısı da artarak günümüzdeki sayılara ulaşmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığının yayınladığı verilere göre ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı 198 müze ile bakanlık denetimine tabi 240 özel müze bulunmaktadır.⁴¹

³⁹ Ferruh Gerçek, **a.g.e.**, s.112-119.

⁴⁰ Remzi Oğuz Arık, **a.g.e.**, s.4.

⁴¹ "Bakanlığımıza Bağlı Müzeler", (çevrimiçi)

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43253/bakanligimiza-bagli-muzeler.html> 08 Temmuz 2018.

1.3. Müze Türleri

Müzelerin fonksiyonlarına göre sınıflandırılarak gruplanması çeşitlilik göstermektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye'deki müzelerin koleksiyonlarını ve işlevlerini temel alarak yapmış olduğu gruplama şu şekildedir⁴²:

- Tarih ve Sanat Müzeleri
- Arkeoloji ve Etnografya Müzeleri
- Arkeoloji Müzeleri
- Etnografya Müzeleri
- Anıt Müzeler
- Müze Evler
- Devrim Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Özel Müzeler
- Açık Hava Müzeleri

Kültürel yenilikler ve gelişen teknoloji ile paralel olarak yeni müze türlerinin ortaya çıkması sebebiyle müzelerin bu yenilikleri kapsayacak şekilde daha detaylı kategorize edilmesi gerekmektedir.⁴³ Bu doğrultuda müze türlerini koleksiyonlarına, yönetim biçimlerine, hizmet ettikleri bölgelere, ziyaretçi türlerine ve sergileme şekillerine göre olmak üzere beş ana başlık altında gruplamak mümkündür.⁴⁴

⁴² “Müze Çeşitleri”, (çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80160/muze-cesitleri.html> 26 Haziran 2018.

⁴³ Tez bütünlüğünün bozulmaması amacıyla tezin konusunu oluşturan nümismatik müzelerinin yer aldığı “Koleksiyonlarına Göre Müzeler” ana başlığı dışındaki diğer başlıklar altında verilen müze türleri hakkında detaylı bilgi verilmemiştir.

⁴⁴ Timothy Ambrose, Crispin Paine, **Museum Basics: The International Handbook**, 4. bs., Routledge, New York, 2018, s.10-13.

A. Koleksiyonlarına Göre Müzeler:

A.1. Genel Müzeler: Aşağıda açıklamaları verilen kategorilerden birden fazlasını bünyesinde barındıran müzelerdir. Birden fazla konuyu içermeleri sebebiyle çok disiplinli veya disiplinler arası müzeler olarak bilinmektedirler. 18-19. yüzyıldan itibaren görülebilen genel müze örneklerine erken müze örneklerinin birçoğu dâhildir. Çoğunluğu özel koleksiyonların müzeye dönüştürülmesi veya bağışlanması yolu ile ortaya çıkan genel müzeler, birden fazla kültüre ait eser ve objeleri koleksiyonlarında bulundurmaları sebebiyle kültürler arası ilişkilerin tespitine olanak sağlamaktadırlar.⁴⁵

Bir bölgeye ya da yöreye hizmet eden müze anlayışı, genel müzeler içerisinde yaygın olarak görülmektedir. Koleksiyonlarının çeşitliliği ve sayıca fazlalığı ile paralel olarak genel müzelerde çalışan uzman sayısının da yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Koleksiyonların çeşitliliğinin bir sonucu olarak uzmanlar, koleksiyonların tamamı üzerinde çalışmaktan ziyade uzmanlık alanlarına göre küratör⁴⁶ olarak çeşitlendirilmektedir.

Günümüzde Louvre Müzesi, British Museum, İstanbul Arkeoloji Müzeleri gibi farklı koleksiyon tiplerini koleksiyonlarında bulunduran müzeler, bu müze türü kapsamına girmektedir.

A.2. Arkeoloji Müzeleri: Arkeoloji müzeleri, genel bir müzenin içindeki arkeoloji koleksiyonu bölümü veya belirli bir dönem, bölge, kent gibi özellikli bir koleksiyonu bünyesinde barındıran müzeler olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel müzeler içerisindeki arkeoloji koleksiyonlarında, koleksiyon genellikle uzun bir zaman zarfında biriktirilmiştir ve çoğunlukla belirli bir bölgenin veya

⁴⁵ Ed. Patrick J. Boylan, **Running A Museum: A Practical Handbook**, ICOM, Paris, 2004, s.4; “Types of Museums: General Museums”, (çevrimiçi) <https://www.britannica.com/topic/types-of-museums-398830#ref608945> 01 Temmuz 2018.

⁴⁶ Küratör; belirli bir koleksiyon alanındaki sorumlulukları olan uzman/uzmanlar veya geniş bir malzeme yelpazesini kontrol eden ve sergi geliştirmeden tesis bakımına ve kullanıma kadar uzanan görevleri yerine getiren uzmanlar olarak tanımlanabilir: ed. American Alliance of Museums (AAM), “A Code Of Ethics For Curators”, American Association of Museums Curators Committee, 2009, s.3.

ülkenin arkeolojik geçmişini yansıtan koleksiyonlarının yanında dünyanın çeşitli yerlerinden edinilen arkeoloji koleksiyonlarını da içinde barındırmaktadır. Belirli bir dönem, bölge gibi özellikli bir koleksiyonu bulunan arkeoloji müzelerinde ise yaygın olanı, ören yerleri içinde veya yakınlarında yer alan müzelerdir. Bu müzeler, kazılar sonucu elde edilen buluntuları görsel-işitsel grafik ve modellerle destekleyerek sergilemektedirler.⁴⁷ Dünyadan Akropolis Müzesi (Atina), Pergamon Müzesi (Berlin) gibi müzeler, arkeoloji müzelerine örnek olarak verilebilir. Bulunduğumuz coğrafyanın tarih boyunca pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmış olmasıyla bağlantılı olarak bu müze türünün ülkemizde yaygın olması sebebiyle ülkemizden İstanbul Arkeoloji Müzeler, Hatay Arkeoloji Müzesi, Aphrodisias Müzesi (Aydın), Zeugma Mozaik Müzesi (Gaziantep) gibi pek çok örnek verilebilir.

A.3. Nümismatik Müzeleri: Sikke ve madalyaları tarihsel gelişim içinde inceleyen nümismatik bilimi, arkeolojinin yardımcı kollarındandır.⁴⁸ Bu sebeple nümismatiğin konu edindiği kültür varlıklarını koleksiyonlarında barındıran nümismatik müzeleri tür olarak ayrı bir başlık altında verilebileceği gibi arkeolojinin alt başlığı olarak da ele alınabilir. Dünyadan Yunanistan (Atina), Çin (Beijing), İtalya (Roma) gibi ülkelerde örnekleri bulunan nümismatik müzelerine ülkemizden henüz örnek verilememektedir. Sikke koleksiyonu açısından ülkemiz müzelerinin zengin olması sebebiyle duyulan ihtiyaçtan yola çıkarak bu çalışma kapsamında ülkemizde nümismatik müzesi gerekliliği, tez çalışmasının ana fikrini oluşturmaktadır.⁴⁹

⁴⁷ N. J. Merriman, "The Role Of Museums", **Archeology - Cilt. II: Encyclopedia Of Life Support Systems**, Ed. Donald L. Hardesty, UNESCO, U.K., 2010, s.271-274.

⁴⁸ Ahmet Semih TULAY, **Genel Nümizmatik Sözlüğü**, 1. bs., Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2001, s.150.

⁴⁹ Bu tez çalışması yürütülürken Kültür ve Turizm Bakanlığı faaliyetleri içerisinde ülkemizde bir nümismatik müzesi kurulmasına yönelik proje yer aldığı açıklanmıştır. (çevrimiçi) <http://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/kultur-ve-turizm-bakanligi-13-ilde-muze-kuracak-365982.html> 01 Temmuz 2018.

A.4. Sanat Müzeleri: Sanat müzeleri, arkeoloji müzeleri ile benzer olarak çeşitli koleksiyonları bir arada barındıran veya özellikli bir temaya göre koleksiyonunu şekillendiren kuruluşlardır. Genellikle kalıcı koleksiyona sahip olan sanat müzeleri, sanat galerileri ile karıştırılabilmektedir. Aralarındaki en büyük fark sanat galerileri, satış amaçlı sergilemeler yapan kar amaçlı kuruluşlar iken, sanat müzeleri kar amacı gütmemektedir.⁵⁰ Dünyadan Uffizi Galerisi (Floransa), Metropolitan Sanat Müzesi (New York), Hermitage Müzesi (St. Petersburg), Ulusal Modern Sanat Müzesi (Paris); ülkemizden ise İstanbul Modern ve Pera Müzesi örnek olarak gösterilebilir.

A.5. Tarih Müzeleri: Tarih müzelerini iki grupta incelemek gerekirse birinci grupta çeşitli bölgelere, dönemlere ve kişilere ilişkin nesne ve belgeleri bünyesinde barındıran müzeler; ikinci grupta ise daha küçük ölçekte olan, belirli bir döneme, bölgeye, kişi ya da kuruma adanmış koleksiyonlar içeren müzeler olarak gruplamak mümkündür.⁵¹ Dünyadan örnekler içerisinde genel müze kapsamına da giren ve belirtilen gruplarda ilk gruba dâhil olan Azerbaycan Ulusal Tarih Müzesi ve Marsilya Tarih Müzesi örnek gösterilebilirken ülkemizden ikinci gruba dâhil edilebilecek Topkapı Sarayı Müzesi ve Hisart Canlı Tarih Müzesi (İstanbul) örnek verilebilir.

A.6. Etnografya Müzeleri: Etnografya, bir sosyal bilim araştırma yöntemidir. Etnografya, araştırmacılar tarafından sadece gözlemle değil, birebir kişisel deneyime ve muhtemel katılıma dayanır. Etnograflar genellikle çok disiplinli takımlarda çalışırlar ve inceleme alanı olarak okullaşma, halk sağlığı, kırsal ve kentsel gelişim, tüketiciler ve tüketim malları, herhangi bir insan arenasını ele almaktadırlar.⁵² Türk Etnografya Dergisinin 1956 yılında yayınlanan ilk

⁵⁰ Susan Kendzulak, “What Is the Difference Between an Art Gallery and an Art Museum?”, (çevrimiçi) <https://www.thebalancecareers.com/difference-between-art-gallery-and-museum-1295907> 01 Temmuz 2018.

⁵¹ “Types Of Museums”, (çevrimiçi) https://www.vamuseums.org/resource/resmgr/Career_Resources/Types_of_Museums.pdf, 08 Temmuz 2018.

⁵² Michael Genzuk, “A Synthesis Of Ethnographic Research”, **University of Southern California Center for Multilingual, Multicultural Research**, 2003, s.1.

sayısında verilen, dönemin Maarif Vekili Ahmet Özel'e göre ise etnografya; *“milletlerin maddi ve manevi hayatlarına ait tezahürleri inceler ve cemiyetin benliğini, karakterini, düşünce ve duygularını en veciz şekilde ifade eden belgeleri sunar.”*⁵³ Bu doğrultuda etnografya müzelerini, etnografların inceleme alanı olan materyalleri koleksiyonunda barındırarak belirli bir sistematik ile sergileyen müzeler olarak tanımlamak mümkündür. Batılı kültürlerde kolonyal devletlerin yayılma politikalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan etnografya müzelerinin kurulmasındaki amaç, ötekinin keşfi olarak tanımlanmaktadır.⁵⁴ Etnografya müzeleri hem dünyada hem de ülkemizde yaygın olarak görülmektedir. Ulusal Etnoloji Müzesi (Hollanda, Leiden), Ulusal Etnografik Müze (Arnavutluk, Berat), Etnografik Müze (Hırvatistan, Zagreb), Ankara Etnografya Müzesi, İzmir Etnografya Müzesi, Atatürk ve Etnografya Müzesi (Denizli) gibi dünyadan ve ülkemizden örnekleri, bu müze türü alt başlığı için göstermek mümkündür.

A.7. Doğa Tarihi Müzeleri: Doğa tarihi müzeleri jeoloji, mineraloji, botanik, zooloji, fiziki antropoloji, paleontoloji, çevrebilim gibi bilim dalları kapsamına giren; genel olarak doğada mevcut olan ve kendi içlerinde özelliklerine göre sınıflandırılan fosiller, mineraller, taş vb. öğeleri koleksiyonunda barındıran müzelerdir. Değişik hayvan, bitki türleri, hayvanat bahçeleri, akvaryumlar, botanik bahçeleri, doğal rezervler ve doğal etkileşimler sonucu oluşmuş peyzajlar da bu müzelerin içeriğini oluşturmaktadır. Müzenin yapmış olduğu araştırmalar sonucu elde etme, satın alma veya bağış yoluyla müzeye kazandırılan koleksiyonların bir bina içerisinde sergilenmesinin dışında doğa tarihi müzesine konu olabilecek oluşumların bulundukları yerde, açık hava müzesi şeklinde sergilendikleri örnekler de görülmektedir.⁵⁵ Smithsonian Ulusal Doğa Tarihi Müzesi (Amerika Birleşik Devletleri, Washington), Londra

⁵³ Ahmet Özel, “Önsöz”, **Türk Etnografya Dergisi**, Maarif Vekaleti Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü Maarif Basımevi, sayı: 1, Ankara, 1956, s.5.

⁵⁴ Canan Dural Tasouji, “Bir Hafıza Mekanı Olarak Müze: Ankara Etnografya Müzesi”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 3, Sayı: 5-6, 2013, s.138.

⁵⁵ Rukiye Dilli, “Doğa Tarihi Müzelerinin Eğitimdeki Rolü”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 40, Nisan 2014, s.83.

Doğa Tarihi Müzesi, MTA Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara) gibi müzeler kapalı mekanda sergilemelere örnek verilebilir iken Kızılcahamam fosil ağaç ormanı veya Manisa, Salihli İlçesi, Sindel Mahallesi yakınlarında bulunan, 26 bin yıllık olduğu belirlenen insan ve hayvan ayak izleri, açık hava doğa tarihi müzelerine örnek gösterilebilir. Ancak açık hava müzelerinde sürekli ve kalıcı güvenlik önlemleri alınmadığı takdirde, Manisa'daki örnekte görüldüğü üzere, oluşan tahribatlar sonucunda önemli değerlerin yok olması tehlikesi söz konusudur.⁵⁶

A.8. Sanayi Müzeleri: Birçok modern gelişmeyi şekillendiren endüstriyel tarihi oluşturan nesneleri koleksiyonunda bulunduran ve sergileyen müzelerdir.⁵⁷ Designpanoptikum (Almanya, Berlin), Bradford Sanayi Müzesi (İngiltere, Bradford), Rahmi M. Koç Müzesi (İstanbul), Eskişehir Ticaret ve Sanayi Müzesi gibi müzeler ile bu müze türüne ait örnekleri çoğaltmak mümkündür.

A.9. Savaş / Barış Müzeleri: İnsanlığın en çetin savaşları, hafıza ve uzlaşma müzelerine dönüşmüştür. Barış kavramının etrafında halk bilincini şekillendirme amacıyla ortaya çıkan ve geçici – kalıcı sergiler, canlandırmalar, tarihi mekânların korunması gibi yöntemleri kullanan bu müzeler, bu yöntemlerle savaşın ve barışın “nasıl” ve “neden” olduğuna odaklanmaktadır. Böylece ziyaretçilerini aktif bir sorgulama sürecine dâhil etmektedirler.⁵⁸ Savaş müzeleri, tarihin gösterilmesinin yollarından biridir. Savaşın öyküsünün anlatıldığı savaş müzeleri, koleksiyonunda bulundurduğu tarihi miras ile belirli bir tarihi dönemin anlatımını sağlamaktadır.⁵⁹ Bu müzeler, savaşın sebep olduğu tahribat ve acıları ortaya koyarken barışın öneminin altını çizmektedir. Japonya'da Chiran Barış Müzesi ve Hiroshima Barış Müzesi, İran'da Tahran

⁵⁶ “26 Bin Yıllık Ayak İzleri”, (çevrimiçi) http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kultur-sanat/656712/26_bin_yillik_ayak_izleri.html 02 Temmuz 2018.

⁵⁷ “Industrial Museums Scotland Strategic Plan 2016-18”, (çevrimiçi) <https://www.goindustrial.co.uk/mediaLibrary/other/english/1788.pdf> 08 Temmuz 2018.

⁵⁸ Museum International, “Editorial”, **Museums Of War And Peace**, UNESCO, sayı: 177, cilt: XLV, Paris, 1993, s.3.

⁵⁹ Kees Ribbens, Esther Captain, **Exhibiting The War: The Future of World War II Museums in the Netherlands**, Institute for War, Holocaust and Genocide Studies, 2011, s.4-5.

Barış Müzesi, İngiltere’de İmparatorluk Savaş Müzesi, ülkemizden ise Eskişehir Savaş Müzesi ve İstanbul Askeri Müze gibi müzeler, bu müze türüne örnektir.

A.10. Bilim ve Teknoloji Müzeleri: Bilimsel ve teknolojik araştırmaların başlıca amacı bilginin sınırlarını zorlamaktır. Bu ufukların genişlemesi ve bu zenginleşmenin amacı, elde edilen yeni bilgiyi, yaşam kalitesini iyileştirmek ve kaynakların yönetimini en iyi şekilde kullanmak için uygulamaktır. Dolayısıyla, araştırma bulguları, hem bilim insanlarını hem yöneticiler gibi karar alıcı mercileri hem de nihai kullanıcıları, yani halkın genelini yakından ilgilendirmektedir. Bilimsel ve teknolojik araştırmalar hakkındaki bilgiler, erişilebilir ve çekici bir şekilde, anlaşılabilir bir dilde ve tanınabilir referans noktalarıyla açıklandığı sürece bilim insanları dışında kalan kesim de bu bilgileri özümseyebilmektedir. Toplumun, “neden – nasıl – niçin” sorularının karşılığı gelen ve hayatlarını etkileyen yeni eğilimler hakkında bilgiye olan talebinin artması, bu müze türünün önemini ortaya koymaktadır. Ek olarak bilim ve teknoloji müzeleri; belirli bir sistem içerisinde, nesnelerin birbirleri ile ilişkilerini açıklayacak şekilde, özel tekniklerle hazırlanan sergilemeler sayesinde bilim ve teknoloji bilincinin ve eğitiminin paralel tamamlayıcısı misyonunu taşımaktadır.⁶⁰ Pek çok ülkede bilim ve teknoloji müzesi yer almakla birlikte ülkemizden ODTÜ Bilim ve Teknoloji Müzesi ile İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi müzelerini bu müze türüne örnek göstermek mümkündür.

A.11. Ekonomizeler: Ekonomizeler kısaca, geleneksel üretim yolu ile üretilen bir ürünün üretim aşamalarının sergilenmesi olarak tanımlanmaktadır. Geleneksel becerilerin ve işçiliğin korunması ve sürdürülmesine odaklanan bir atölye ortamında küçük ölçekli üretim mallarının sergilendiği ekonomizelerde mağaza sahipleri, ziyaretçilere teknikler, beceriler ve üretim süreçleri hakkında bilgi sağlamaktadır. Aynı zamanda ürünlerin satışı yolu ile zanaatların

⁶⁰ Yani Herreman, “The Dissemination of Science and Technology”, **Museums of Science and Technology**, No. 150, Vol. XXXVIII, UNESCO, Paris, 1986, s.67-68.

devamına ve o alanda istihdam yaratılmasına katkıda bulunmaktadır.⁶¹ Ülkemize özgü pek çok zanaat dalı olması ve bazı zanaat dallarının uygulayıcısı kalmadığı için silinmesi, bu müze türünün ülkemiz için önemini ortaya koymaktadır. Ahşap oymacılığı konu edinen Atalier Pare (Kanada), ahşap varil üretimini konu edinen, aynı zamanda yerel çiftliklerden edinilen ürünler ile hazırlanan gıdaların satıldığı Tønnegarden (Norveç), bu müze türüne örnek gösterilebilir.

A.12. Somut Olmayan Kültürel Miras Müzeleri: Bir toplumun kuşaktan kuşağa aktararak günümüze kadar getirdiği, soyut veya somut kavramlarından farklı olan, kendi kültürel kimliğine ait unsurlar, somut olmayan kültürel miras olarak adlandırılmaktadır. UNESCO'nun kültürel mirasın korunmasına yönelik yaptığı çalışmalar sonucu ortaya çıkan bu terim ile beraber gelişen somut olmayan kültürel miras müzelerinde ana gaye, toplumların sözlü ve somut olmayan kültürel mirasını tanıması, kavraması ve gelecek kuşaklara aktararak yaşatmasıdır. Buna paralel olarak, somut olmayan kültürel mirasın devamlılığı sayesinde, kültürel ifade çeşitliliğinin yitirilmesi engellenmiş olmaktadır. UNESCO'nun hazırladığı Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesinde belirlenen ve bu terim kapsamına giren beş temel alan; sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, ritüel ve şölen gibi toplumsal uygulamalar, doğa ve evrenle ilgili bilim uygulamaları ile el sanatları geleneğidir.⁶² Bu bilgiler çerçevesinde, bu müze türü kapsamına giren sergilemelerin yapıldığı müzelere örnek olarak, Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi gösterilmektedir.

B. Yönetim Biçimlerine Göre Müzeler:

Müzelerin gruplanması esas alınan diğer özellik, bağlı oldukları idari birimlerdir. İdari birimlerin ülkelere göre farklılık göstermesi sebebiyle bu çalışmada

⁶¹ “What is an ÉCONOMUSÉE®?” , (çevrimiçi) <http://www.economusees.com/en/learn-about-economusee/what-is-an-economusee> 04 Temmuz 2018.

⁶² M. Öcal Oğuz, Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras, **Milli Folklor**, Yıl: 25, Sayı: 100, 2013, s.5; Mehmet Surur Çelepi, Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği, **Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 3, s.15-35.

yönetim türlerine göre müzeler, Türkiye’de bulunan müzeler esas alınarak gruplanmıştır. Yönetim biçimlerine göre müzeleri; devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, vakıf müzeleri, özel müzeler ve askeri müzeler olarak ayırmak mümkündür.⁶³

C. Hizmet Ettikleri Bölgelere Göre Müzeler:

Sergilemeleri ile belirli bir bölge hakkında bilgi veren müzelerdir. Ulusal müzeler, bölgesel müzeler, ekomüzeler, kent müzeleri ve yerel müzeler; bu ana başlığın içeriğini oluşturmaktadır.⁶⁴

D. Hizmet Ettikleri Topluma Göre Müzeler:

Müzelerin hedeflediği ziyaretçi kitlesi, koleksiyonlarına ve sergilemelerine göre farklılık göstermektedir. Ziyaretçilere göre yapılan gruplamaya dayanan hizmet ettikleri topluma göre müzeler; genel halk müzeleri, eğitim müzeleri ve uzmanlık müzeleri olarak ayrılmaktadır.⁶⁵

E. Sergileme Şekillerine Göre Müzeler:

Koleksiyonların sergilendiği yer esas alınarak oluşturulan sergileme şekillerine göre müzeler ana başlığı; geleneksel müzeler, anıt müzeler, müze evler, açık hava müzeleri ve interaktif müzeler olarak alt başlıklara ayrılmaktadır.⁶⁶

⁶³ “Müze Türleri – 2”, (çevrimiçi) <https://okuryazarim.com/muze-turleri-2/> 17 Ağustos 2019.

⁶⁴ “Müze Türleri – 2”, (çevrimiçi) <https://okuryazarim.com/muze-turleri-2/> 17 Ağustos 2019.

⁶⁵ “Müze Türleri – 2”, (çevrimiçi) <https://okuryazarim.com/muze-turleri-2/> 17 Ağustos 2019.

⁶⁶ “Müze Türleri – 2”, (çevrimiçi) <https://okuryazarim.com/muze-turleri-2/> 17 Ağustos 2019.

1.4. Sikke Kavramı

Sikkeler, görece gelişmiş toplumlarda kullanılan ödeme aracıdır⁶⁷ ve bir devletin bağımsızlığının maddi ifadesi niteliğindedir.⁶⁸ Ticarete veya günlük alışverişlerde değişim ve ödeme aracı işleviyle kullanılan sikkelerin ana maddesi metaldir ve belirli bir ağırlık ile belirli bir maden miktarına sahiptir. Yuvarlak, küçük boyutlu, madeni bir disk şeklinde olması sebebiyle iki yüze sahip⁶⁹ olan sikkelerin kıymeti, devletin veya yetkili bir komisyonun resmi damgası ile güvence altına alınmıştır.⁷⁰ Kısaca sikke; bir standarda ve tasarıma sahip, metalden yapılmış paradır.⁷¹ Her sikke bir paradır ancak her para, sikke olarak değerlendirilemez.⁷² Günümüz tanımı ile para; devlet tarafından basılarak kullanıma sunulan, değeri üzerinde yazı ile belirtilmiş, kâğıt veya metalden imal edilen bir ödeme aracıdır.⁷³ Sikke yalnızca metalden, yazılı veya yazısız imal edilmekte iken para için böyle bir durum söz konusu değildir.

Sikkeden önceki dönemlerde deniz kabuğu gibi nesnelerin, hayvanların, tahıl ürünlerinin vb. para yerine kullanıldığı çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir. Buna karşı sikke üretiminde sikke pulu olarak kullanılan metalin, maden olarak da bir değerinin bulunması, para ile arasındaki farklardan bir diğeridir.

⁶⁷ Nezahat Baydur, **Roma Sikkeleri**, 1. bs., Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1998, s.9.

⁶⁸ Peter Robert Franke, **Roma Döneminde Küçükasya: Sikkelerin Yansımasında Yunan Yaşamı**, 1. bs., Ege Yayınları, İstanbul, 2007, s.11.

⁶⁹ Zeliha Demirel Gökalp, **Yalvaç Müzesi Bizans Sikkeleri**, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2009, s.2.

⁷⁰ Ahmet Semih Tulay, **Genel Nümizmatik Sözlüğü**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2001, s.187.

⁷¹ Christopher Howgego, **Ancient History From Coins**, Routledge, Londra, 1995, s.1.

⁷² Oğuz Tekin, **Antik Nümizmatik ve Anadolu**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 3. bs., İstanbul, 2008, s.19.

⁷³ “Para”, (çevrimiçi)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b61ee36dad1c5.92115462 01 Ağustos 2018.

1.4.1. Sikkeden Önce ve İlk Sikke Darbı

Yerleşik hayata geçilmeden önce insanların kendi ihtiyaçlarını kendilerinin karşılayabiliyor olmaları sebebiyle henüz bir para düşünceleri veya paraya ihtiyaçları bulunmamaktaydı. Yerleşik düzene geçilmesinin ardından nesnelere değer biçme ve bir nesnenin sahip olduğu değere eşdeğer bir ürünle değişimi, yani trampa sistemi ortaya çıkmıştır. Ancak trampa sistemi, çeşitli zorlukları bulunması sebebiyle alışveriş için pratik bir sistem değildir. Bu sistemde gereksinim duyulan nesneye sahip olmak için mutlaka elde mevcut bir ürün bulunması, takas yapılacak kişi ile karşılıklı ihtiyaç halinde olunması ve takas edilecek nesnelerin eşdeğer olması veya miktarları ayarlanarak eşdeğerlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple toplumların gelişmesi ile birlikte söz konusu trampa sistemini devam ettirmek mümkün olmamıştır.⁷⁴

Trampa sisteminin kullanım zorluğu, tam bir ağırlık sisteminin oluşması ve gelişmesine yol açmış, belli ağırlıkta madeni parçalar ticarete kullanılmaya başlanmıştır.⁷⁵ Mezopotamya, Mısır ve Hint vadisindeki uygarlıklarda metalin kullanıldığına ilişkin kanıtlar bulunmaktadır. Mezopotamya’da ele geçen ve M.Ö. 3. bin yıl ortalarına tarihlenen çivi yazılı tabletlerde yer alan, belli ağırlıktaki gümüş parçaların ticarete kullanıldığına ilişkin kayıtlar da bu kanıtlardandır.⁷⁶ Tabletlerle paralel olarak Mezopotamya’da yapılan arkeolojik kazılarda, aynı döneme tarihlenen küçük gümüş parçaları ele geçmiştir.⁷⁷ Sikkenin ortaya çıkmasından önce altın ve gümüşten imal edilen belirli ağırlıktaki külçeler ve helezoni halkaların bölünerek kullanılması uygulamaları bilinmektedir.⁷⁸

Değişim ve ödeme aracı olarak metal kullanımının başlıca sebebi, metalin bu işlevde kullanılabilecek en pratik ve elverişli materyal olmasıdır.⁷⁹ Belirli bir ağırlıkta

⁷⁴ Oğuz Tekin, **a.g.e.**, s.13.

⁷⁵ Stefan Karwiese, **Antik Nümizmatığe Giriş**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2. bs., İstanbul, 2004, s.13.

⁷⁶ Ian Carradice, Martin Price, **Helen Dünyasında Sikke**, Homer Kitabevi, 1. bs., İstanbul, 2001, s.15.

⁷⁷ Oğuz Tekin, **a.g.e.**, s.15-16.

⁷⁸ Koray Konuk, **Karun’dan Karia’ya: Muharrem Kayhan Koleksiyonundan Erken Anadolu Sikkeleri**, Ege Yayınları, İstanbul, 2003, s.17.

⁷⁹ Oğuz Tekin, **a.g.e.**, s.14.

ayarlanabilir olması, darp için uygun bir materyal olması, kolay bozulmaması, eritilerek farklı darplar ile tekrar kullanıma sokulabilmesi ve taşınabilir boyutu ile nispeten büyük değerleri temsil edebilmesi gibi avantajlarından dolayı sikkenin ana maddesi olarak metal tercih edilmiştir.

İlk sikke darbına ilişkin antik kaynaklardan öğrenilen bilgi, Lydialıların elektron, gümüş ve altın sikke darp etmelerine yöneliktir. Herodotos, ilk olarak altın ve gümüş para basan ve ufak tefek ticaret ile ilgilenen halkın Lydialılar olduğunu söylemektedir.⁸⁰ Bahsettiği dönem ile Herodotos'un yaşadığı dönem (M.Ö. 5. yy.) arasında yalnızca iki kuşak fark olması, verilen bilginin doğru olma olasılığını arttırsa da ilk sikke darbına ilişkin farklı fikirler de mevcuttur.⁸¹

Anadolu'da sikke için yeterli hammadde kaynağı bulunması, özellikle altın ve gümüş alaşımı olan elektronun varlığı sikkenin ortaya çıkışında önemli bir etmen olmuştur. Takas sisteminin ardından ödeme aracı olarak sikkenin tarih sahnesinde yerini alması, M.Ö. 7. yüzyılın son çeyreğine rastlamaktadır. İlk sikkeler Batı Anadolu'da, Lydia Krallığı'nda darbedilmiş ve buradan yakın bölgelere, özellikle Lydia kontrolü altındaki Ionia'da kullanılmaya başlanarak hızla yayılmıştır. Sikke kullanımının başlamasının, M.Ö. 610 – 561 yılları arasında hüküm süren Lydia Kralı Alyattes döneminde gerçekleştiği düşünülmektedir.⁸²

İlk sikkelerin hammaddesi olan elektron, Hermos (Gediz Çayı) ile özellikle Lydia'nın başkenti olan Sardis'ten geçen Paktalos Nehri (Sart Çayı) alüvyonlarında doğal halde bulunmaktaydı. Elektron kelimesi, Helence “kehribar” anlamına gelmektedir. Elektron alaşımına bu ismin verilmesi, açık sarı renginden kaynaklanmaktadır. Herodotos ise elektron için “beyaz altın” terimini kullanmaktadır. İlk sikkelerin ön yüzlerinde genellikle yabani hayvan betimleri ile mitolojik betimlerin yer aldığı görülmektedir.⁸³

⁸⁰ Herodotos, **Tarih**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 8. bs., İstanbul, 2012, s.55.

⁸¹ Ian Carradice, Martin Price, **a.g.e.**, s.17.

⁸² Koray Konuk, **a.g.e.**, s.18.

⁸³ Koray Konuk, **a.e.**, s.18-21.

İlk sikkelerin darbı, sikkenin ön yüzü için belirlenen tipin bir kalıba oyulması sonrası sikke pulunun kalıp üzerine koyulmasının ardından sikke pulunun üzerine yerleştirilen kare çiviye çekiçe vurulması şeklinde gerçekleştirilmekteydi. Böylelikle belirlenen tip sikkenin ön yüzünde, çivinin bıraktığı bir ya da birden fazla çukur izi ise arka yüzünde bulunmaktaydı.⁸⁴

British Museum'un, Ephesos kentinde bulunan Artemision'daki 1904-5 yıllarında yürütmüş olduğu kazı çalışmalarında ele geçen elektron topakları formundaki belirli bir ağırlığa sahip, bazılarının üzerlerinde damga (punch mark) dışında herhangi bir damga yer almayan, bazılarının ise bir yüzünde aslan başı bulunan sikkeler ile üzerinde herhangi bir damga yer almayan ancak ağırlıkları kuralına uygun yedi adet gümüş çubuk, erken dönem sikke darbına ilişkin bilinen en önemli buluntu grubudur. Ayrıca yine Artemision'da, Merkezi Kaide'de yapılan kazılarda çeşitli objeler ile gümüş ve elektron sikkeler ele geçmiştir ve bulundukları konuma ek olarak birlikte bulundukları objelerle değerlendirildiklerinde adak objeleri oldukları düşünülmektedir. Bu buluntu grubu için önerilen tarihlendirme, yaklaşık M.Ö. 600 yıllarıdır. Damgalanmış çubuklar ile sikkelerin bir arada bulunmuş olması, sikkeye geçiş süreci hakkında bilgi vermesi sebebiyle önemlidir. Ağırlığı saptanmış ve damgalanmış metalleri en basit sikke formu olarak adlandırmak mümkündür. Sikkelerin üzerinde yer alan damgalamaların ise sahteciliğin önüne geçilmesi için yapılan önlem niteliğinde bir uygulama olduğu öne sürülmektedir.⁸⁵

Christopher Howgego, ilk sikkelerin nerede basıldığı, işlevi, bu sikkeleri darp eden otorite hakkında kesin bilgiye sahip olunmadığını ve henüz bu konuda çok az şey bilindiğini vurgulamaktadır.⁸⁶

Sikkenin icadını takip eden kısa zaman içerisinde sikke kullanımı geniş coğrafyalara yayılmıştır. Farklı üsluptaki bu sikkeler, üzerlerindeki betim ve darp

⁸⁴ Koray Konuk, **a.g.e.**, s.21.

⁸⁵ Ian Carradice, Martin Price, **a.e.**, s.18-19.

⁸⁶ Christopher Howgego, **a.g.e.**, s.3.

tekniklerinin az çok Helen kültürü etkisi altında olmaları sebebiyle, Yunan Sikkeleri olarak ele alınmaktadır.⁸⁷

Sikkenin icadı ve kullanılmaya başlanması ardından sikkelerin belirli bir birim standardında üretilmesi ve resmi damga taşınması sayesinde yetkili idarenin egemenliği altındaki değerler güvence altına alınmıştır.⁸⁸

1.5. Nümismatik Kavramı

Nümismatik teriminin kökeni, “kanun” anlamına gelen Helence nomos (νόμος) sözcüğünden türeyen, “gelenek, ölçü ve sikke” anlamına gelen nomisma (νόμισμα) sözcüğüne dayanmaktadır. Kökeninin “kanun” sözcüğüne dayanmasının sebebi, doğal değil kanuna ait bir nesne olmasından kaynaklanmaktadır.⁸⁹ Nümismatik, kısaca sikke bilimi olarak tanımlanmaktadır ve bu bilimle uğraşan kişilere nümismat denilmektedir.⁹⁰

Nümismatik, yalnızca sikkeleri bir araya toplamak demek değildir. Sikkeler yardımı ile yeni bilgilerin edinilerek önceden edinilmiş bilgilerin yeniden yorumlanmasını sağlayan önemli bir bilim dalıdır.⁹¹

Nümismatiğin kapsamı oldukça geniştir; sikke ve paraların her türü ve biçimi, bu kapsam içerisine girmektedir. Dönem itibari ile kapsamının bu denli geniş olması sebebiyle kendi içerisinde antik nümismatik, İslami nümismatik gibi alanlara ayrılmaktadır.⁹² Ayrıca sikke ve paralar ile formlarının benzerliğinden madalyon, jeton, para yerine kullanılan ağırlıklar ve para yerine kullanılan çeşitli nesneler de nümismatiğin ilgi alanı içerisindedir.⁹³

⁸⁷ Ian Carradice, Martin Price, **a.g.e.**, s.14; Oğuz Tekin, **a.g.e.**, s.20.

⁸⁸ Koray Konuk, **a.g.e.**, s.17.

⁸⁹ Cecile Morrisson, **Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik: Genel Bir Bakış**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. Bs., İstanbul, 2002, s.7.

⁹⁰ Stefan Karwiese, **a.g.e.**, s.12.

⁹¹ Stefan Karwiese, **a.e.**, s.11.

⁹² Oğuz Tekin, **a.g.e.**, s.21.

⁹³ Cecile Morrisson, **a.g.e.**, s.10.

Madalyonlar, para yerine geçmesi veya bir olayın anısına basılması şeklinde çift işlevlidir. Jetonların da tıpkı madalyonlar gibi birden fazla işlevi bulunmaktadır. Sayım yapmada, tiyatro ve benzeri kamu mekanlarına girişte, kişisel etkinliklere katılımda veya bazı oyunlarda oylamada jeton kullanımı bilinmektedir. Ayrıca bozuk para kıtlığı sebebiyle “zorunluluk sikkesi” olarak da jetonlar kullanıma sunulmuştur. Sikke, para, madalyon ve jeton dışında, deniz kabukları, wamwup’lar (küçük incilerden oluşan kemerler), tuz çubukları gibi nesnelerin çeşitli coğrafyalarda ödeme aracı olarak kullanıldığı bilinmektedir.⁹⁴

Nümismatiğin ilgi alanına giren sikkeler, atfedildikleri toplumların tarihi, dini, sanatı, askeri, siyasi ve sosyokültürel yapıları ile yaşantıları hakkında bilgi vermekte; sikkeyi darp eden otoritelerin kimliğini yansıtmaktadır. Sikkeler, tarihi birer belge niteliği taşımaktadır. Farklı bilim dalları alanına giren veriler dışında, sikkelerden kesin olarak edinilebilen bilgilerin varlığı (bir kentin veya hükümdarın ismi gibi) sikkelerin, tarihi aydınlatmadaki önemini ortaya koymaktadır.⁹⁵

1.5.1. İlk Sikke Koleksiyonları ve Nümismatiğin Gelişimi

Koleksiyonculuk ve esas manada nümismatik kavramı, tarihe olan ilgileri sebebiyle hümanist akımı izleyenler ile başlamaktadır. Bu kişilerin başında ise İtalyan hümanist ve şair Francesco Petrarca (1304-1374) gelmektedir. Petrarca, satın almış olduğu sikkelerden bir kısmını, eski imparatorların portrelerini göstermek amacıyla, dönemin imparatoru IV. Charles’a hediye etmiştir.⁹⁶

15. yüzyıldan itibaren kraliyet koleksiyonlarının arttığı görülmektedir. Koleksiyonlar arasında V. Charles’ın kardeşi Jean de Berri, Lionel d’Este, Côme de Medicis, Napoli kralı Alphonse d’Aragon ve İmparator I. Maximilian sayılmaktadır. Rönesanstan günümüze dek varlığını sürdürmekte olan sikke müzeleri, bu dönemde kurulmuştur. I. Maximilian’ın tanındığı, sikkelerin eritilmesinde de kullanılan ahşap

⁹⁴ Cecile Morrisson, **a.g.e.**, s.10-15.

⁹⁵ Oğuz Tekin, **a.g.e.**, s.21-22.

⁹⁶ Cecile Morrisson, **a.g.e.**, s.20.

sikke dolabı, Viyana Sikke Müzesi'nde korunmaktadır. Bu müzenin dışında Dük V. Albert'in Münih'teki sikke müzesi, Fransa kralı I. François'nın, II. Henri ve Catherine de Medicis'in, 1560'lara gelindiğinde ise IX. Charles'ın koleksiyonları bulunmaktadır.

İmparatorlukların sikke koleksiyonculuğunun Avrupa'ya yayıldığı bilinmekle birlikte Hubert Goltz, 16. yüzyılın ortalarında, Fransa'da iki yüzü aşkın sikke koleksiyonu bulunduğundan bahsetmektedir. Nadire Kabineleri (Cabinet de Curiosite veya Kuntz- und Wunderkammer) ile birlikte gelişen süreçte madalyon koleksiyonculuğunun da yükselişe geçtiği görülmektedir.

17. yüzyıl gelindiğinde, bilinen Fransız antik eser koleksiyonlarının yarısına yakını sikke koleksiyonları oluşturmaktadır. 1692 yılında, P. L. Jobert tarafından Paris'te yayınlanan Madalyonlar Bilimi kitabı, farklı yayınlar için zemin hazırlamıştır. Başlarda sikkenin kendisi üzerine yoğunlaşılırken tarihin sikkeler yolu ile aydınlatılmasında oynadığı rolün ön plana çıktığı, Guillaume Bude'nin De Assa ve Ch. Du.Cange'in Dissetatio isimli yapıtlarında görülmektedir.⁹⁷

18. yüzyılda nümismatiğe olan ilgi azalmıştır. Ancak nümismatiğin bilim olarak geliştiği ve yalnızca sikkenin kendisine yoğunlaşarak sikkelerin tanımlanmasının dışında tarihin sikkeler yolu ile yorumlanması, serilerin incelenip bilimsel olarak sınıflandırılması, yeni örneklerle mevcut bilgilerin revize edilmesi gibi temel prensiplerin benimsendiği görülmektedir. 18. yüzyıl sonlarında nümismatik, kaybettiği ivmeyi tekrar kazanmıştır ve buna bağlı olarak 19. yüzyılda Avrupa'da, günümüzde de mevcudiyetini korumakta olan pek çok nümismatik topluluğu kurulmuştur.⁹⁸

1873 yılından itibaren fotoğrafın kullanılmaya başlanması ile önemli yapıtlar ortaya çıkmıştır. 1931 yılından itibaren Yunan sikkeleri için yayına hazırlanan SNG'lerde (Sylloge Nummorum Graecorum) sikkeler fotoğrafı ve envanter bilgileri

⁹⁷ Cecile Morrison, **a.g.e.**, s.21.

⁹⁸ Cecile Morrison, **a.e.**, s.22-23.

ile birlikte yorumsuz olarak yayınlanmaktadır. SNG'ler için Kopenhag ciltleri ve Anadolu sikkeleri için von Aulock koleksiyonu, en çok başvuru alan kaynaklar arasında yer almaktadır. Roma ve Bizans dönemleri için başvuru alan önemli kaynaklar arasında M. Crawford'un The Coinage of the Roman Republic isimli yapıtı, Roman Imperial Coinage (RIC), Roman Provincial Coinage, Moneta Imperii Romanii (MIR) ve W. Hahn'ın Moneta Imperii Byzantini serileri sayılabilir.⁹⁹

Nümismatik alanında yaşanan bu gelişmeler, günümüzdeki nümismatik tekniklerinin ve yöntemlerinin oluşmasını sağlamıştır. Sikke, yalnızca estetik amaçlı bir malzeme olmaktan çıkmış, geniş bir bakış açısıyla tarihsel metin ve olaylarla ilişki kurularak kendisinin ve tarihin yorumlanmasını sağlayan önemli bir tarihi belgeye dönüşmüştür. Nümismatlar ise sikkeyi tanımlayıp tarihlendirmek dışında sikkeyi oluşturan toplumların sikkeler yolu ile tanınmasını sağlayan, politik ve ekonomik işlevlerin incelemelerini yapan, konuya genel bir açıklama arayışı içerisinde olan tarihçiler olmuştur.¹⁰⁰

⁹⁹ Cecile Morrison, **a.g.e.**, s.22-23.

¹⁰⁰ Cecile Morrison, **a.e.**, s.141.

İKİNCİ BÖLÜM

YURTDIŞINDAKİ MÜZELERDE SİKKE KOLEKSİYONLARI VE SERGİLEME ÖRNEKLERİ

Türkiye’deki müzelerde sikke koleksiyonları ve sergilemelerine değinmeden önce sikke darbı öncesinden başlayarak günümüzde kullanan para örneklerine kadar geçen süreçte kullanılan ödeme araçlarının, sikke ve sikke ile bağlantılı jeton, madalyon, mühür, değerli taş, ağırlık gibi objelerin sergilendiği iki müze örneği araştırmada incelenmiştir. Yunanistan’ın Atina kentinde bulunan Nümismatik Müzesi ile İtalya’nın Roma kentinde bulunan, Milli Roma Müzesi’ne bağlı Massimo Sarayı’nın nümismatik seksiyonunda yapılan gözlemler sonucu müzelerin sergilemelerine ilişkin bilgiler, İkinci Bölüm içeriğinde anlatılmaktadır. Bu bilgiler ışığında ülkemizdeki müzelerde mevcut sergilemeler ile karşılaştırma yaparak sergilemelerin geliştirilmesi için ihtiyaçların belirlenmesi hedeflenmektedir.

2.1. Atina Nümismatik Müzesi

Bu başlık altında Yunanistan’ın Atina kentinde bulunan Atina Nümismatik Müzesi’nin tarihçesi ve sikke koleksiyonları ve sergilenmesine yer verilmektedir.

2.1.1. Tarihçe

Nümismatik Müzesi, Yunanistan’ın en eski devlet müzelerinden biridir. Ulusal Arkeoloji Müzesi ile beraber 1834 yılında kurulmuştur. Aynı dönemde Avrupa’daki antikite sevgisi ve yeni kurulan Yunanistan, ulusal kültürel mirasın korunması için gerekli şartları oluşturmuştur. Müzenin kuruluşu, yeni kurulan Yunanistan, sosyal şartlar ve kültürel eğilimler ile bağdaştırılmıştır. Müzeyi yöneten kişiler de müzenin kuruluşu ve devamında belirleyici rol oynamıştır.

1843'te Müze, Milli Kütüphane ile beraber Atina Akademisi'nin bir salonunda yer bulmuştur.

1856'da sikke uzmanı Ahilleas Postolakas müdür olarak atanmış ve bu görevinden 1888 yılında ayrılmıştır. Postolakas, müzenin bilimsel organizasyonu için temeli atmış, koleksiyonun artması için çabalamış ve sikke koleksiyonlarını yayınlayıp kütüphanenin zenginleşmesine önayak olmuştur.

1867'de Nümismatik Müzesi, yeni çıkarılan bir yasa ile resmi olarak Milli Kütüphane'nin bir birimi olarak belirlenmiştir.

Sikke uzmanı Ioannis N. Svoronos, 1890'dan 1922'ye kadar müze müdürlüğü görevini yürütmüştür. Müze, Atina Akademisi'nin doğu kanadına taşınmış ve burada ilk sikke sergisi organize edilmiştir.

1893'te müze bağımsızlığını kazanarak Genel Tarihi Eser Komisyonu'nun denetiminde Atina Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlanmış, 1910'da ise bütün diğer müzeler ile Eğitim Bakanlığı'nın Arkeoloji Bölümü'ne tabi olmuştur.

Svoronos, birçok sikke koleksiyonu ve “define” ile müzenin zenginleşmesini sağlamıştır. Diğer yandan Girit, Atina ve Ptolemaios (daha çok sikkelerin derleme çalışması yapılmıştır) sikkelerine yönelik değerli yayınlar ile 1898'de Milli Nümismatik Dergisi'nin yayınlanması, Nümismatik Müzesi'nin uluslararası camiada bilimsel merkez olarak ön plana çıkmasında katkıda bulunmuştur.

1940 yılına kadar müze, Atina Akademisi'nde kalmıştır. Bu tarihten sonra Müdüre Irini Varuha, 2. Dünya Savaşı sebebiyle koleksiyonların güvenli bir şekilde Yunanistan Bankası'na taşınmasını sağlamıştır. 1946'da sikke koleksiyonu, Ulusal Arkeoloji Müzesi'nin birinci katına taşınmış, 1956'da ise yeni sergi tamamlanmıştır.

1964'te Müze müdürlüğü görevini Manto Ikonomidou üstlenmiştir.

1965'te sikke koleksiyonunun idari bağımsızlığı kararlaştırılmış ve 1977'de yeniden eski ismi olan Nümismatik Müzesi ismini almıştır.

İlerleyen zamanlarda da müzenin zenginleştirilmesi devam etmiş ve koleksiyonun arşiv ve yönetimine yönelik çok önemli adımlar atılmıştır. Müzede bulunan ve her dönemin sikke dolaşımı için önem arz eden antik Yunan ve Bizans “definelerinin” yeniden derlenmesi ve yayınlanması, müzenin yeni araştırma alanlarına katılımını kalıcı hale getirmiştir. Diğer yandan 1970'lerde konservasyon atölyesi düzenlenmiş, 1980'lerde ise ilk eğitim programları verilmeye başlanmıştır.

1984'te Nümismatik Müzesi'nin taşınması için Iliou Melathron, Kültür Bakanlığı'na tahsis edilmiştir. Yapının duvar ve mozaikleri çok geniş onarım ve bakım çalışmaları gerektirmiştir.

1994'te Müdür Ioannis Turatsoglu ile beraber koleksiyon ve yayınların zenginleştirilmesi sürdürülmüş, diğer yandan ise Avrupa ile işbirliği programları, dijital uygulamalar, internet sayfası çalışmaları başlamıştır.

Uzun süren bakım ve onarım çalışmalarının ardından 1998'de, Iliou Melathron'da antik Yunan sikkesini, Nümismatik Müzesi'nin tarihini ve Iliou Melathron'un ilk sakini Heinrich Schliemann'a dair bilgileri sunan, müzenin ilk kalıcı sergisinin açılış töreni yapılmıştır.

2003'te Müdüre Despina Eugenidu ile Müze'nin koleksiyonları, kütüphanesi ve donanımı Iliou Melathron'a taşınmıştır. Yapının cephe onarım çalışmaları ve ikinci katın süslemelerinin konservasyon çalışmaları yapılırken diğer yandan engelli asansörü ve bahçedeki kafe gibi ziyaretçilerin hizmetine yönelik altyapı çalışmaları da gerçekleştirilmiştir.

Yayın çalışmalarına paralel olarak müzenin kentin kültürel ve sosyal yaşamına açılabilmesi için konferans, etkinlik ve günlük eğitim programlarına önem verilmiştir.

2007’de Iliou Melathron’un ikinci katında Roma’dan günümüze kadar sikke tarihine yönelik sunumları ile kalıcı sergi tamamlanmıştır.¹⁰¹

Müzenin içinde bulunduğu bina olan Iliou Melathron, Atina merkezde bulunmaktadır. 1878-1879 yılları arasında Alman Mimar Ernst Ziller’in planlarıyla Schliemann ailesinin konutu olarak inşa edilmiştir. “Troia’nın Megaronu” anlamına gelen Iliou Melathron ismi, Heinrich Schliemann tarafından keşfedilen antik kent Troia ile ilişkilidir.

Özel ve etkileyici süslemelere sahip olan yapı, iki katlıdır. İlk katı esas olarak ailenin sosyal yaşam alanı olarak kullanılmaktaydı. Bu katta merkezi bir alanın çevresinde kokteyl için “hesperidler” salonu, edebiyat akşamları için edebiyat salonu, misafir salonu ve yemek salonu yer almaktaydı. İkinci katta yatak odaları, ofisler ve kütüphane bulunmaktaydı. Zemin katta depolar, hizmetli odaları, aynı zamanda Troia kazısından elde edilen buluntuların sergilendiği salon bulunmaktaydı. Arka kısımdaki büyük bahçede ise park alanı ile ağıl yer almaktaydı.

Iliou Melathron, Ziller’in en değerli eserlerinden biri olarak sayılmaktadır. Yapıya hafiflik ve şıklık kazandıran ön cephedeki iki balkon gibi İtalyan Rönesans’ından unsurlar ile beraber Neoklasik tarzda yapılmıştır. Her odanın tavanının sıvasının altında havalandırma sistemi, ısınma sistemi ve yangından korunma için ahşabın sadece kapı ve pencerelerde kullanılması gibi yapıda modern teknolojik dokunuşlar yapılmıştır. Yapının ayağa kaldırılma işlemini ise Schliemann’ın arkadaşı mühendis Vasilios Drosinos üstlenmiştir. Yapının inşası, o dönem için yüksek bir meblağ olan 439.650 drahmi tutmuştur. Lüks konutun açılış töreni 30 Ocak 1881’de gerçekleştirilmiştir.

¹⁰¹ “Ιστορία του Μουσείου”, (çevrimiçi)
<http://www.nummus.gr/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b1-%cf%84%ce%bf%cf%85-%ce%bc%ce%bf%cf%85%cf%83%ce%b5%ce%af%ce%bf%cf%85/> 16
Ağustos 2019.

Yapının süslemesi Schliemann'ın arkeolojiye duyduğu büyük ilgiyi ifade etmekteyken, bilim ve sanat insanı olarak ön plana çıkma çabası ile de uyum sağlamaktadır. Tavan ve duvar resimleri, Viyana ve Paris'teki eserleriyle bilinen, bir yıl boyunca çalışan ve karşılığında 8.500 drahmi alan Slovak ressam Jurij Subic'in (1855-1890) eseridir. İtalyan ustalar tarafından yapılan ve 20.201 drahmiye mal olan mozaik tabanlar üzerinde Schliemann'ın kazılarındaki buluntular veya bunlardan esinlenen konular betimlenmiştir. İç ve dış mekanların metal süslemeleri Pire'deki bir atölyede yapılmıştır. Salonun süslemelerini üçü bahçeye ve yirmi dördü terasın çevresine yerleştirilen, Viyana'da yapılan pişmiş toprak antik heykel kopyaları tamamlamaktaydı.

1890'da Heinrich Schliemann'ın vefatıyla beraber Iliou Melathron, vasiyetle eşi Sofia'ya miras kalmış, kendisi de iki çocuğu ile beraber burada yaşamıştır. Yapının cephesinde ve süslemelerinde ilk kez Sofia Schliemann değişiklikler yapmıştır. Yeni işlevsel alanların oluşturulması adına 1923'te yapının kuzeydoğusuna yeni bir alan eklettirmiştir.

Schliemann ailesinin ihtiyaçlarının karşılanması için 1926'da 27.000.000 Drahmi karşılığında bina, Yunan Hükümeti'ne satılmıştır. Söz konusu masraf, Güzel Sanatlar Müzesi ve Nümismatik Müzesi'nin yapılanması için Aleksandros Sutzos tarafından karşılanmıştır. Buna karşın bina 1929'dan itibaren sırasıyla Yönetim Kurulu (1929-1934), Yüksek Mahkeme Kurulu (1934-1980) ve Temyiz Mahkemesi (1981-1983) tarafından kullanılmıştır.

1983'te Iliou Melathron, Kültür Bakanlığı'na tahsis edilmiştir. Restorasyon çalışmalarının ardından 1998'de birinci kattaki kalıcı sergi ile ve daha sonra 2003 yılında koleksiyon, kütüphane ve ofislerin taşınmasıyla Nümismatik Müzesi, Iliou Melathron'un çatısı altına girmiştir.¹⁰²

¹⁰² “Ιλίου Μέλαθρον”, (çevrimiçi)

<http://www.nummus.gr/%CE%B9%CE%BB%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B1%CE%B8%CF%81%CE%BF%CE%BD/> 16 Ağustos 2019.

2.1.2. Sikke Koleksiyonu ve Sergilenmesi

Atina Nümismatik Müzesi'nin koleksiyonunda, yaklaşık 500.000 eser bulunmaktadır. Müzenin koleksiyonunun çoğunluğunu M.Ö. 6. yüzyıldan M.S. 5. yüzyıla tarihlenen sikkeler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra koleksiyonda 6. yüzyıldan 15. yüzyıla tarihlenen Bizans ve Ortaçağ sikkeleri, 15. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar tarihlenen Osmanlı İmparatorluğu sikkeleri, Avrupa devletleri ve imparatorluklarının sikke ve paraları ve modern Yunan Devleti'nin para ve banknotları bulunmaktadır.¹⁰³

Sikke ve paralar dışında koleksiyonda yer alan diğer eserler şu şekildedir; kişiler, olaylar, bölgesel özellikler ve dönem sanatı hakkında bilgi veren madalyalar, Bizans Dönemi kurşun mühür baskıları, ağırlık standartları ve farklı dönemlerde yapılan ticari faaliyetler hakkında önemli bir bilgi kaynağı niteliği taşıyan ağırlıklar, mücevherlerde kullanımının dışında güç ve statü göstergesi olarak da kullanılan değerli taşlar ve sikke öncesi dönemde ticarete kullanılan çubuklar da koleksiyonda ve sergilemede yer alan, koleksiyonu tamamlayıcı eserlerdendir.¹⁰⁴

Atina Nümismatik Müzesi koleksiyonu, Londra'daki British Museum, Paris'teki Fransa Milli Kütüphanesi, St. Petersburg'daki Hermitage Müzesi, Berlin'deki Bode Müzesi, Berlin'deki Devlet Müzesi ve New York'taki Amerikan Nümismatik Derneği'nin yanında dünyanın en zengin koleksiyonlarından biridir.

Yunanistan'ın ilk başkenti olan Aegina'da kurulan arkeoloji müzesinin sikke koleksiyonu, Atina Nümismatik Müzesi koleksiyonunun çekirdeğini oluşturmaktadır. O tarihten günümüze kadar müze koleksiyonuna bağış, satın alma, kazı gibi çeşitli yollarla eklenen eserler ile Atina Nümismatik Müzesi, bugünkü şeklini almıştır.

¹⁰³ “Permanent Collections”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/col_en.htm 14 Ağustos 2019.

¹⁰⁴ “Permanent Collections”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/col1_en.htm 14 Ağustos 2019.

Resim 2.1: Atina Nümismatik Müzesi – Birinci Salon

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Nümismatik Müzesi’nin birinci katında altı salon bulunmaktadır. Birinci salon, Iliou Melathron ve Heinrich Schliemann salonudur. Bu salon, Nümismatik Müzesi’nin içinde bulunduğu yapı olan Iliou Melathron’a ve bu yapıda ikamet eden Heinrich Schliemann’a adanmıştır.¹⁰⁵ Salonda Heinrich Schliemann ve yapının mimarı Ernst Ziller’in hayatı, yapı hakkında bilgi ile yapının planı ve 19. yüzyılda Yunanistan bilgilendirme panolarında anlatılmaktadır. Bunun dışında Heinrich Schliemann’ın sikke koleksiyonundan örnekler ile yazılı belgeler de bu salonda sergilenmektedir.

İkinci salon, “Antik Yunan Dünyasında Sikkeler – Kökenleri ve Yayılımı” olarak adlandırılmaktadır.¹⁰⁶ Sikkelerin kökeni, üretim tekniği ve yayılımı hakkında bilgilendirme panoları ve eserler bu salonda yer almaktadır.

“Antik Yunan Dünyasında Sikkeler – Uluslararası ve Ortak Sikkeler” olarak adlandırılan üçüncü salonda koloniler aracılığıyla kullanımı yayılan Yunan sikkeleri

¹⁰⁵ “The Iliou Melathron and Heinrich Schliemann”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf1_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹⁰⁶ “Coinage in the Ancient Greek World – Origins and Spread”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf2_en.htm 13 Ağustos 2019.

ile çeşitli siyasi, askeri ve dini ortaklıklar ile Yunan dünyasında sınırlı dolaşımında yer alan sikkeler sergilenmektedir.¹⁰⁷

“Antik Yunan Dünyasında Sikkeler – İkonografi ve İdeoloji” isimli dördüncü salonda, mitolojik sahneler, flora ve fauna, heykeller, yöneticilerin portreleri, yapı ve yapı kompleksleri gibi Yunan ikonografisinin favori sayılabilecek temalarının sikkeler üzerindeki tasvirleri ile sikkelerde otoritelerin betimleri konu edilmektedir.¹⁰⁸

Beşinci salon, “Sikke ve Arkeoloji” olarak adlandırılmaktadır.¹⁰⁹ “Nümismatik Müzesinin Büyük Bağışçıları” olarak adlandırılan altıncı salonda ise Nümismatik Müzesinin önemli bağışçılarının koleksiyonlarından oluşan karakteristik eserler sergilenmektedir. Koleksiyonların toplanması ve müzeye bağışlanması, modern Yunan Devleti’nin kuruluşundan bu yana, Yunan aydınları için bir öncelik olan ulusun kültürel mirasını koruma ruhuyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.¹¹⁰

Nümismatik Müzesi’nin ikinci katında, sekiz ayrı salon bulunmaktadır. İkinci katta yer alan birinci salon, “Roma Dünyasında Sikke” olarak adlandırılmaktadır. M.S. 5. yüzyıla kadar hakimiyeti ve etkisi antik dünyanın büyük bir bölümüne ulaşan Roma’nın altın, gümüş veya bakır alaşımlı sikkeleri ve sikkelerin dönemin şartlarına göre değişiminin yanı sıra Roma dünyasının çevresinde yer alan Parth ve Sasani İmparatorluklarının sikkeleri de, Roma İmparatorluğu hakkında bilgileri tamamlayıcı nitelik üstlenerek sergilenmektedir. Ayrıca bu bölümde, Roma Döneminde kamusal yaşam hakkında bilgi edinmeyi sağlayan ağırlıklar ve taşlar da sergilenmektedir.¹¹¹

¹⁰⁷ “Coinage in the Ancient Greek World – International and Common Coins”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf3_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹⁰⁸ “Coinage in the Ancient Greek World – Iconography and Ideology”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf4_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹⁰⁹ “Coins and Archaeology”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf5_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹¹⁰ “The Great Donors of the Numismatic Museum”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf6_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹¹¹ “Coinage in the Roman World”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf1_en.htm 13 Ağustos 2019.

İkinci salon, “Bizans Dünyasında Sikke” olarak adlandırılmaktadır. Roma İmparatorluğunun Doğu Akdeniz’deki devamı olan Bizans İmparatorluğuna ait sikke, ağırlık ve kurşun mühür örnekleri bu salonda sergilenmektedir.¹¹²

“Batı ve Doğu Ortaçağ Dünyasında Sikke” olarak adlandırılan üçüncü salon, Ortaçağ’ın sikke örneklerini içermektedir.¹¹³

16. yüzyıldan bu yana Avrupa ve Osmanlı İmparatorluğunun sikke ve para örneklerinin sergilendiği “Modern ve Çağdaş Dünyada Para” olarak adlandırılan dördüncü salonda, altın ve gümüş sikkelerin dışında nikel, kağıt para ve plastik gibi materyallerden üretilmiş paralar da yer almaktadır.¹¹⁴

1828’de Ioannis Kapodistrias tarafından basılan “Phoeniks”, Modern Yunanistan’ın ilk ulusal parasıdır. Otho tarafından ilk kez 1832’de basılan drahmi, 2002 yılında Euro’ya geçiş yapılana dek Yunan para sisteminin temelini oluşturmuştur. Günümüze dek modern Yunanistan’ın para sistemlerini oluşturan bu örnekler, “Modern Yunan Devletinde Para” olarak adlandırılan beşinci salonda sergilenmektedir.¹¹⁵

Farklı zaman dilimlerinde insan ve para arasındaki ilişkinin felsefe, edebiyat ve tarih aracılığıyla incelenmesi, enflasyon ve devalüasyon gibi ekonomik olaylar, metal arzının madeni para üretimi üzerindeki etkisi gibi konuları sergilemede konu edinen yedinci salon, “Para ve Toplum” olarak adlandırılmaktadır.¹¹⁶

¹¹² “Coinage in the Byzantine World”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf2_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹¹³ “Coinage in the Western and Eastern Medieval World”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf3_en.htm 13 Ağustos 2019.

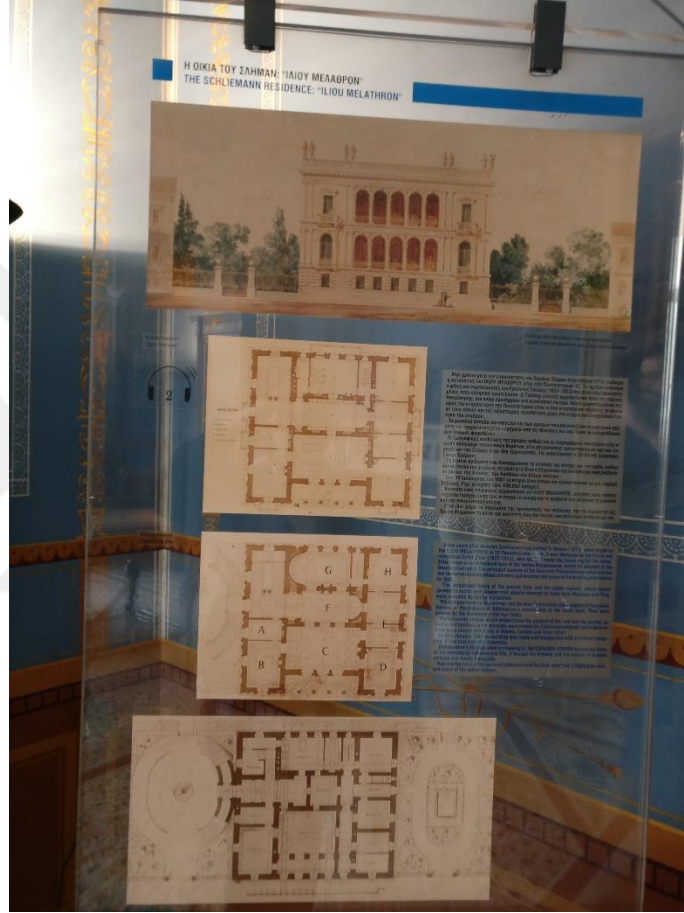
¹¹⁴ “Coinage in the Modern and Contemporary World”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf4_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹¹⁵ “Coinage in the Modern Greek State”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf5_en.htm 13 Ağustos 2019.

¹¹⁶ “Money and Society”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf8_en.htm 13 Ağustos 2019.

Sekizinci salon, “Para ve Filmler” olarak adlandırılmaktadır. Film gösteriminin yapıldığı sekizinci salonda, insan ve para arasındaki ilişkiyi anlatan çeşitli dönemlerde çekilmiş filmlerden sahneler gösterilmektedir.¹¹⁷

Resim 2.2: Atina Nümismatik Müzesi

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Her salonda, sergilenen eserleri açıklayıcı bilgilendirme panolarına yer verilmektedir. Müze binasının da tarihi olması sebebiyle, kullanılan bilgilendirme panolarının yapının iç kısmında yer alan süslemeleri kapatmaması için panolar şeffaf veya duvar boyalarının renginde tercih edilmiştir.

¹¹⁷ “Money and Movies”, (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf9_en.htm 13 Ağustos 2019.

Resim 2.3 - 2.4: Atina Nümismatik Müzesi

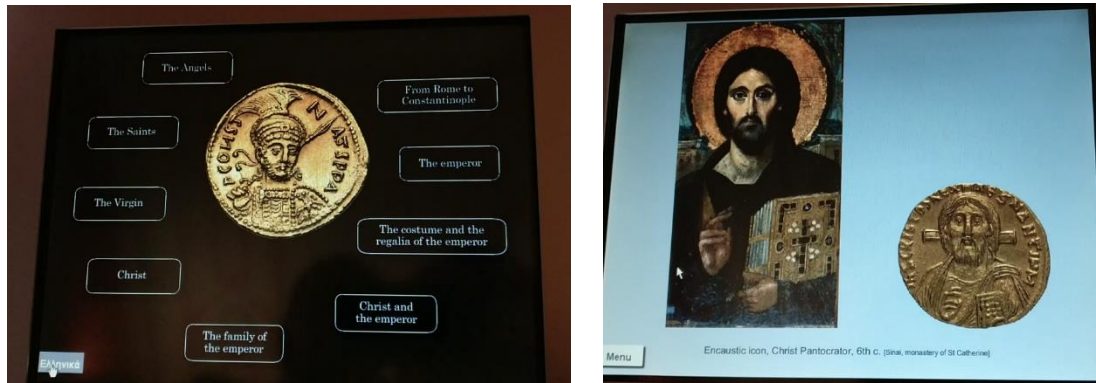

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Salonlarda harita üzerinde anlatım sıklıkla kullanılmaktadır. Sikkelerin yayılımı ve darp yerleri, farklı ülkelerin paralarından örnekler, defineler, dönemsel olarak hakimiyet sınırları gibi pek çok temanın işlenişinde haritalardan yararlanılmaktadır.

Sikkelerin birim değerlerinin anlaşılabilmesi için birimler ve karşılıklarında satın alınabilen objeler ile birimlerin birbirlerine oranları panolarda gösterilmektedir.

Resim 2.5 – 2.6: Atina Nümismatik Müzesi

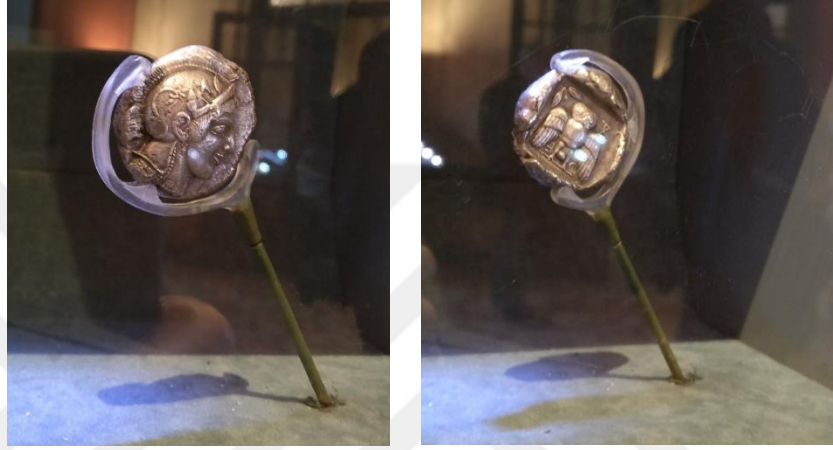

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Sergilemede teknolojik unsurların kullanımı sınırlıdır. Bunun yerine bilgilendirme panoları daha sık tercih edilmiştir. Birkaç salonda dokunmatik ekranlar aracılığı ile anlatımın pekiştirildiği görülmektedir. Bu kullanıma örneklerden biri, Müze'nin ikinci katında yer alan Bizans Dünyasında Sikke isimli ikinci salondaki

dokunmatik ekrandır. İsa, Meryem, melek, aziz, imparator ve ailesi, imparatorun kıyafetleri ve sembolleri gibi Bizans Dönemi sikkelerinde yer alan betimlerden oluşan sekmelerde, bu betimler hem sikkeler hem de betimlerin sikkeler dışındaki kullanımına örnekler üzerinde açıklanmaktadır.

Resim 2.7 – 2.8: Atina Nümismatik Müzesi

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Dinamik sergileme yöntemlerinden yararlanılan bir diğer vitrinde ise bir Atina sikkesi örneği, sikkenin ön yüz ve arka yüz açısına uygun olarak, her iki yüzünün de ziyaretçi tarafından cepheden görülebileceği şekilde 180° dönmektedir.

Yukarıda açıklandığı gibi Nümismatik Müzesi'nde her salonda farklı bir tema ile sergileme yapıldığı görülmektedir. Seçilen temalarda, salonlar arasında belirli bir kronoloji takip edilmektedir. Müzenin birinci katındaki sergileme; müzenin içinde bulunduğu yapı, yapının mimarı ve yapıda ilk ikamet eden Heinrich Schliemann hakkında bilgiler vererek başlamaktadır. Sikkenin icadından itibaren Antik Yunan Dönemi'nde sikkeler, çeşitli temalarda sergilenmektedir.

Resim 2.9 – 2.10: Atina Nümismatik Müzesi

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Sikkenin icadından önceki dönemlerde kullanılan materyaller, sikke darbında kullanılan aletler ve yöntemler ile sikkenin hammaddeleri de işlenen temalar arasında yer almaktadır. Bu kattaki son salonda ise müzenin bağışçıları ve bağışladıkları eserler konu edilmektedir.

Resim 2.11 – 2.12: Atina Nümismatik Müzesi

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

İkinci kattaki salonlar da kronolojik olarak birbirini takip etmektedir. Bu katta sergilenen eserlerin tarihlendirmesi Roma Dönemi'nden modern Yunanistan'a kadar

devam etmektedir. Para ve toplum ilişkisi, ekonomik terimler ve para ile ilişkili film sahnelerinden örnekler, ikinci katta işlenen temalar arasındadır.

Birinci ve ikinci katlarda sikkeden önceki dönemlerden başlayarak günümüze kadar, sikke ve paraların her yönüyle ele alındığı ve koleksiyonun ziyaretçi tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için sikke ve paralar ile bağlantılı diğer eserlerin de sergilemede kullanıldığı görülmektedir. Sergilemede sıklıkla kullanılan panolar ile de anlatım pekiştirilmektedir.

2.2. Massimo Sarayı

Bu başlık altında İtalya'nın Roma kentinde bulunan Massimo Sarayı'nın tarihçesi ve nümismatik seksiyonunda yer alan sikke koleksiyonları ve sergilenmesi anlatılmaktadır.

2.2.1. Tarihçe

Massimo Sarayı (Palazzo Massimo), 1800'lerin sonunda, Neo-Rönesans stilinde inşa edilmiştir. Yapı, Mimar Camillo Pistrucci tarafından 1960'larda, burada kalan Cizvitler (bir Hristiyan tarikatı) için yeniden düzenlenmiştir. Ardından 1981'de, Roma'ya ait arkeolojik buluntuların korunması için oluşturulan özel bir yasanın finanse edilmesi sayesinde, mimar Costantino Dardi'nin projesi ile restore edilmiştir. Saray, üç kat ve bir bodrum olmak üzere dört kata sahiptir. Müze 1995 yılında yalnızca zemin katta açılmıştır. 1998 yılında zemin kat dışında birinci ve ikinci katın da açılışı gerçekleşmiştir.

Günümüzde Palazzo Altemps, Terme di Diocleziano (Diocletianus Hamamları) ve Crypta Balbi ile birlikte Milli Roma Müzesi'ne bağlı müzelerden biridir. Massimo Sarayı'nın dört katında da sergileme mevcuttur.

Resim 2.13: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Nümismatik Seksiyonu, Massimo Sarayı'nın bodrum katında yer almaktadır.¹¹⁸

Massimo Sarayı'nın diğer üç katında klasik heykel sanatına ait örnekler, Yunan heykellerinin Roma Dönemi kopyaları, Roma imparatorlarının mermer baş, büst ve heykelleri, mermer kadın başları, lahit örnekleri, mozaik ve freskler vb. eserlerin sergilemeleri yapılmaktadır.¹¹⁹

2.2.2. Sikke Koleksiyonu ve Sergilemesi

Nümismatik seksiyonu, Massimo Sarayı'nın bodrum katında yer almaktadır. Bu kısımda M.Ö. 7. yüzyılın sonundan Euro'nun prototiplerine kadar uzanan sikke ve para örnekleri sergilenmektedir. Sikke ve paraların yanı sıra antik dönem kuyumculuğu örnekleri, madalyonlar ve Roma Dönemi'ne (2. yüzyıl) tarihlenen sekiz

¹¹⁸ “Museo nazionale romano di palazzo Massimo”, (çevrimiçi) <http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9pdC53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvTXVzZW9fbmF6aW9uYWxlX3JvbWFub19kaV9wYWxhenpvX01hc3NpbW8> 16 Ağustos 2019.

¹¹⁹ “Palazzo Massimo”, (çevrimiçi) <https://www.coopculture.it/heritage.cfm?id=58> 16 Ağustos 2019.

yaşındaki bir kız çocuğuna ait “Grottarossa Mumyası” olarak adlandırılan mumya, bu bölümde yer almaktadır.

Nümismatik seksiyonunda bulunan vitrinler, kronolojik olarak oluşturulan düzeni takip edebilmek için numaralandırılmıştır.

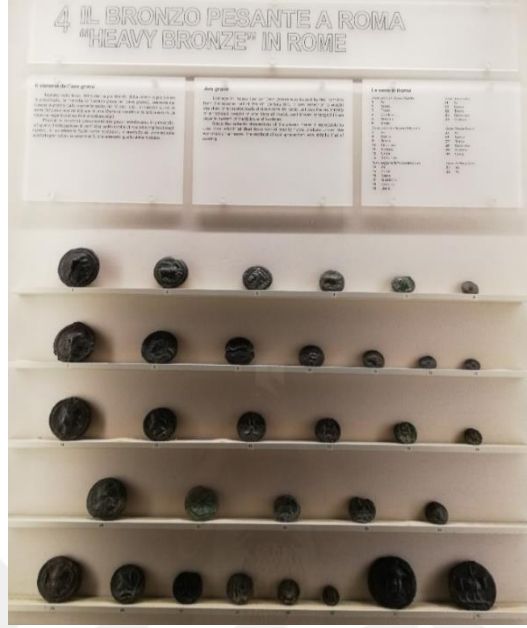
Resim 2.14: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Birinci vitrin, İtalya ve Roma’nın ilk sikkelerini konu edinmektedir. Vitrin temaları, Antik İtalya, bronz Roma sikkeleri, altın, gümüş ve bronz sikke örnekleri ile Antik Roma’da sikke şeklinde devam etmektedir.

Resim 2.15: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Kronolojik düzende oluşturulan vitrinlerde sikkeler, tek yüzleri cepheden görünür durumda, her vitrinde vitrin temasını açıklayan bilgilendirme panoları kullanılarak sergilenmektedir.

Sikkeler, Roma Dönemi'nde arka yüzlerinde yer alan lejand ve betimler ile propaganda aracı olarak kullanılmaktaydı. Müzede bu tema, bir vitrin içerisinde bilgilendirme panosu ve imparator bilgileri verilerek, yine sikkeler cepheden tek yüzleri görülür biçimde sergilenmektedir. "Denarius, Propaganda Aracı" olarak adlandırılan vitrinin ardından benzer sergileme yöntemi ile Roma İmparatorları, her imparatora ait sikkeler ayrı vitrinde olacak şekilde, dönemin para politikaları ve birimlerini anlatan bilgilendirme panoları ile sergilenmektedir.

Cumhuriyetten imparatorluğa kadar Roma'ya ait sikkelerin anlatıldığı kısımda, imparatorun gücünün sikkeler üzerinde yansıtılması da işlenen temalar arasında yer almaktadır.

Resim 2.16 – 2.17: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Kronolojik düzende oluşturulan vitrinlerin yanı sıra vitrinlerde işlenen temalar arasında sikke kalıbı örnekleri, bir kuyuda bulunan adak sikkelerinin stratigrafisi ve “Reform ve Enflasyon” olarak adlandırılan vitrin, örnek olarak gösterilebilir.

Resim 2.18 - 2.20: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Diğer müzelerde kullanılan bilgilendirme panolarından farklı olarak, Massimo Sarayı nümismatik seksiyonunda sikke darbı konulu vitraylar ile darp süreci

anlatılmaktadır. Metalin eritilmesi, sikke pullarının darp için hazırlanması, darp edilmesi ve darp sonrası kontrol süreci tek tek vitraylarda ve vitraylar önünde bulunan etiketlerde açıklanmaktadır.

Roma Dönemi'nin işlendiği kısmın ardından İtalya'da Gotlar, Bizans ve Lombardlar olmak üzere kronolojik düzende oluşturulan vitrinler ile sergileme devam etmektedir.

Resim 2.21: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

“Papaların Roma’sı” olarak adlandırılan ayrı bir bölümde sikkeler üzerinde papa tasvirleri gösterilmektedir.

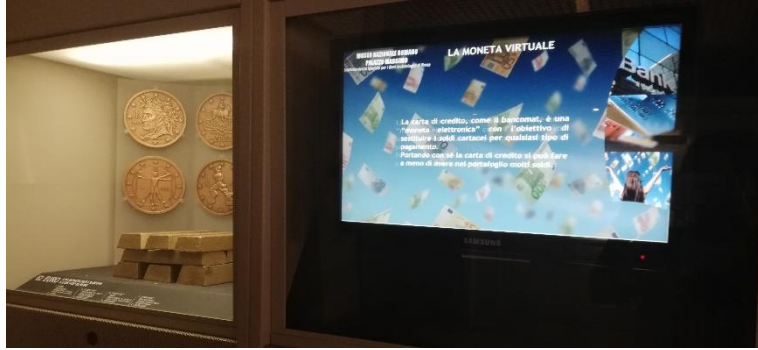
Resim 2.22: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Venedik Cumhuriyeti sikkeleri, kronolojik düzende bir vitrin içerisinde sergilenmektedir. Savoy'daki III. Vittorio Emanuele'e ait koleksiyon için de ayrı bir bölüm oluşturulmuştur.

Resim 2.23: Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu

Kaynak: Derya Nikolayidis, 2018 (Kişisel Arşiv).

Modern paraların sergilenmesi ile son bulan nümismatik seksiyonunda, dinamik sergileme yöntemlerine yalnızca bir ekran aracılığı ile nümismatik seksiyonuyla alakalı anlatımda rastlanılmaktadır. Genel olarak durağan sergileme yöntemlerinden biri olan vitrin içi sergileme yöntemi kullanılmakla beraber İtalya'da sikke ve para tarihi tüm yönleriyle ele alınmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde Atina Nümismatik Müzesi ve Massimo Sarayı'nın tarihçeleri anlatılmış, sergilemeleri hakkında örnekler gösterilerek açıklanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE MÜZELER, SİKKE KOLEKSİYONLARI VE SERGİLEME ÖRNEKLERİ

Sikkeler ülkemiz topraklarında doğup gelişmiş, tüm dünyaya yayılarak günümüzde evrensel ödeme aracı halini almıştır. Bu sebeple ülkemiz için önemi daha büyüktür. Ülkemizin, sikkelerin icat edildikleri bölge ve yayılım alanlarına ev sahipliği yapması sebebiyle müze koleksiyonlarında sikkeler, sayıca önemli bir yer tutmaktadır. Bu topraklarda keşfedilmesi sebebiyle manevi, sayıca fazla olması sebebiyle ise maddi değeri ile öne çıkan sikkenin tanıtımının iyi yapılması gerekmektedir. Tanıtımın yapılacağı alanlar ise sikkelerin yer aldığı müzelerdir. Araştırmanın üçüncü bölümünü oluşturan “Türkiye’de Coğrafi Bölgelere Göre Müzeler, Sikke Koleksiyonları Ve Sergileme Örnekleri” başlığı altında, ülkemizdeki kırk yedi müzeden elde edilen veriler ile sikke koleksiyonları ve sergilenmeleri incelenmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi

Araştırmanın amacı, ülkemizdeki müzelerin koleksiyonlarında yer alan sikkeler ile sergilenen sikkelerin sayılarına ulaşarak sergilenme oranlarını belirlemek; mevcut sergilemelere ve sergileme panolarının içeriğine değinerek sergilemelerdeki eksikliklerin tespiti sonucunda öneriler oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın kapsamı, koleksiyonunda ve sergilemesinde sikke bulunan Türkiye’deki müzeler ile bu müzelerde yer alan sikkelerdir. Bu kapsamda yer alan sikkelerin kronolojik özelliğine ayrıca değinilmemiş, tarihlendirmeleri ön planda tutulmamıştır. Müzelerdeki sikkelerin sergilenme oranlarını belirlemek için koleksiyonlarında ve sergilemelerinde yer alan sikkelerin sayılarının tespitine öncelik verilmiştir.

Daha önce bu konu üzerine herhangi bir çalışma yapılmamış olması sebebiyle gerekli verilere ulaşmak için bir anket formu (bkz. Ek 1: Anket Formu) düzenlenmiş,

düzenlenen anket formu Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü aracılığı ile Türkiye’de sikke koleksiyonu bulunan devlet müzelerine gönderilmiştir. Yüksek oranda geri dönüş alınan anketlerden sikke koleksiyonu ve sergilemesi bulunmayan, koleksiyonu bulunan ancak henüz teşhir – tanzim çalışmaları devam ettiği için sergilenecek sikke sayısı belirsiz olan, oluşturulacak tablo ve grafiklerde sapmalara sebep olabilecek hatalı yazımlar bulunan anketler çıkarılarak kırk yedi müzeden elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Elde edilen bilgiler, 2018 yılı verileridir. Müzelere gönderilen ankette sergilenme oranını etkilemeyecek şekilde yaklaşık sayı yazılabileceği belirtildiği için ulaşılan sayılar, yaklaşık sayılardır. Ayrıca ele alınan müzeleri kısaca tanıtmak amacıyla, müzelerin ve bakanlığın resmi web sayfalarından elde edilen bilgilere bu bölümde yer verilmiştir.

3.2. Araştırmanın Bulguları

Türkiye genelinde devlet müzelerine gönderilen anket içeriğinde cevaplanan müzelerin koleksiyonlarında bulunan sikke sayısı ve sergilenen sikke sayısı bulguları ile sikkelerin sergilenme oranlarına ulaşılmıştır. Elde edilen bulgu ve ulaşılan oranlar Tablo 3.1’de gösterilmektedir.

Tablo 3.1: Türkiye Geneli – Sikkelerin Sergilenme Oranları

Türkiye Geneli				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Adana Müzesi	40.000	2.000	5%
2	Adıyaman Müzesi	19.237	0	0%
3	Aksaray Müzesi	8.516	382	4%
4	Alanya Müzesi	14.152	3.779	26%
5	Amasra Müzesi	1.311	177	13%

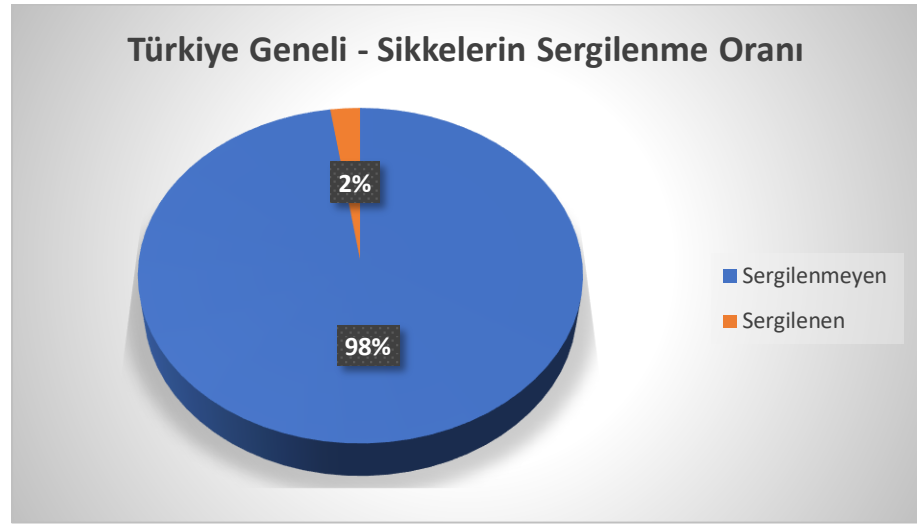
6	Amasya Müzesi	12.968	2.115	16%
7	Anadolu Medeniyetleri Müzesi	70.000	500	< 1%
8	Antalya Elmalı Müzesi	506	179	35%
9	Antalya Müzesi	38.309	2.905	7%
10	Aydın Müzesi	48.000	890	1%
11	Bandırma Müzesi	1.168	144	12%
12	Bitlis Ahlat Müzesi	2.506	170	6%
13	Burdur Müzesi	40.021	400	1%
14	Çankırı Müzesi	16.211	330	2%
15	Düzce Konuralp Müzesi	4.059	700	17%
16	Edirne Arkeoloji Müzesi	13.335	545	4%
17	Efes Müzesi	43.877	2.726	6%
18	Elazığ Müzesi	11.000	493	4%
19	Fethiye Müzesi	17.000	1.170	6%
20	Gaziantep Müzesi	48.102	429	< 1%
21	Giresun Müzesi	10.000	250	2%
22	Gümüşhane Müzesi	620	200	32%
23	Hacıbektaş Müzesi	1.782	194	10%
24	Hatay Arkeoloji Müzesi	15.502	1.033	6%
25	Hierapolis Arkeoloji Müzesi	25.651	278	1%
26	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	575.000	120	< 1%
27	Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi	20.000	913	4%
28	Kalehöyük Arkeoloji Müzesi	109	15	13%
29	Kocaeli Müzesi	5.397	570	10%
30	Likya Uygarlıkları Müzesi	243	199	81%
31	Marmaris Müzesi	9.839	114	1%
32	Mersin Müzesi	24.669	300	1%
33	Milet Müzesi	18.108	469	2%
34	Muğla Müzesi	4.000	20	< 1%
35	Nevşehir Müzesi	14.819	342	2%

36	Niğde Müzesi	12.644	1.084	8%
37	Ödemiş Müzesi	12.500	460	3%
38	Rize Müzesi	781	518	66%
39	Side Müzesi	11.803	699	5%
40	Silifke Müzesi	17.300	500	2%
41	Sinop Müzesi	5.894	1.126	19%
42	Sivas Müzesi	6.894	583	8%
43	Şanlıurfa Müzesi	34.456	727	2%
44	Tekirdağ Müzesi	17.378	418	2%
45	Tokat Müzesi	36.298	498	1%
46	Ürgüp Müzesi	1.700	180	10%
47	Yalvaç Müzesi	24.533	241	1%

Derya Nikolayidis

Kırk yedi müzeden elde edilen ve tabloda gösterilen bulgular bu bölümde Türkiye'nin coğrafi bölgelerine göre alfabetik sıra ile bölge geneli tablo ve grafiklerinin oluşturulmasında kullanılmıştır. Tablo 3.1'de listelenen müzelerden elde edilen bulgular ışığında müzelerin koleksiyonlarındaki toplam sikke sayısının 1.358.198 adet olduğu görülmüştür. Koleksiyonda bulunan sikkeler içerisinde yer alan ve sergilenen sikke sayısı ise 32.085'tir.

Grafik 3.1: Türkiye Geneli – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Tespit edilen sayılar ile belirlenen Türkiye genelinde sikkelerin sergilenme oranı, Grafik 3.1’de gösterildiği gibi %2’dir. Bu oranın yükseltilmesi için öneriler, “3.3.8. Araştırmanın Değerlendirilmesi Ve Öneriler” başlığı ile tezin sonuç bölümünde açıklanmıştır.

İkinci Bölüm’de her bölge altında o bölgede bulunan müzeler için alt başlıklar oluşturulmuş, müzeler özelindeki bulgular kendi alt başlıkları içinde değerlendirilmiştir. Aynı zamanda her bölge başlığı altında o bölgedeki müzelerden elde edilen bulguları içeren tablo ve tablodaki bulguların değerlendirilmesi sonucu oluşturulan sikkelerin sergilenme oranlarını gösteren grafik oluşturulmuştur.

Ankette yer alan sikkelerin sergilenmesinde kullanılan temalar, yöntemler, bilgilendirme panoları ve içeriklerine ilişkin bulgulara, araştırmaya dahil edilen müzelerin alt başlıkları içinde yer verilmiştir. Müzelerden elde edilen tüm bulgular 2018 yılı bulgularıdır.

3.3. Coğrafi Bölgelere Göre Müzeler, Sikke Koleksiyonları Ve Sergilenmeleri

Koleksiyonlarındaki toplam sikke sayısı, sergilemede yer alan sikkelerin sayısı ve kullanılan sergileme yöntemleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü aracılığı ile Türkiye’de sikke koleksiyonu bulunan müzelere sorulmuş; yapılan geri dönüşler ile elde edilen bulgular doğrultusunda üçüncü bölüm içeriğinde yer alan kırk yedi müze, araştırmada ele alınmıştır.

3.3.1. Akdeniz Bölgesi

Akdeniz Bölgesi’nde bulunan müzelerden alfabetik sıra ile Adana Müzesi, Alanya Müzesi, Antalya Müzesi, Antalya Elmalı Müzesi, Burdur Müzesi, Hatay Arkeoloji Müzesi, Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi, Likya Uygarlıkları Müzesi, Mersin Müzesi, Side Müzesi, Silifke Müzesi ve Yalvaç Müzesi’nin tarihçesi, sikke koleksiyonları ve sergilemeleri ile ilgili bilgiler alt başlıklar altında verilmektedir. Bu bilgiler ile oluşturulan sikkelerin sergilenme oranları Tablo 3.2’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2: Akdeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

AKDENİZ BÖLGESİ				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Adana Müzesi	40.000	2.000	5%
2	Alanya Müzesi	14.152	3.779	26%
3	Antalya Müzesi	38.309	2.905	7%
4	Antalya Elmalı Müzesi	506	179	35%
5	Burdur Müzesi	40.021	400	1%
6	Hatay Arkeoloji Müzesi	15.502	1.033	6%
7	Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi	20.000	913	4%

8	Likya Uygarlıkları Müzesi	243	199	81%
9	Mersin Müzesi	24.669	300	1%
10	Side Müzesi	11.803	699	5%
11	Silifke Müzesi	17.300	500	2%
12	Yalvaç Müzesi	24.533	241	1%

Derya Nikolayidis

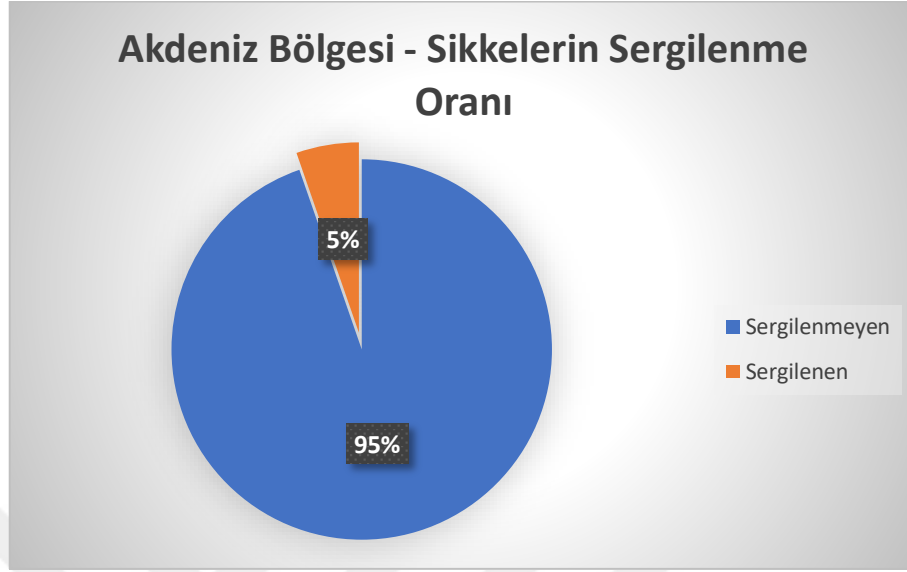
Akdeniz Bölgesi'nden araştırmaya dahil edilen müzelerden elde edilen veriler incelendiğinde, on iki müze içerisinde koleksiyonlarında en fazla sikke bulunan müzelerin sırası ile Burdur Müzesi (40.021 adet), Adana Müzesi (40.000 adet) ve Antalya Müzesi (38.309 adet) olduğu görülmektedir. Bu müzeler içerisinde sergilenme oranı en yüksek olan müze, koleksiyonunda bulunan sikkelerin %7'sinin sergilenmekte olduğu Antalya Müzesi'dir.

Bölgenin genelinde sergilenme oranı en yüksek olan Likya Uygarlıkları Müzesi'nde ise bu oranın %81 olduğu, Likya Uygarlıkları Müzesi'ni takiben %35 sergilenme oranı ile Antalya Elmalı Müzesi'nin bulunduğu görülmektedir. Ancak bunun sebebi, koleksiyonlarındaki sikke sayısının diğer müzelere göre daha az olması şeklinde açıklanabilir.

Tabloya bakıldığında sayıca en fazla sikkenin sergilendiği müzenin ise Alanya Müzesi olduğu görülmekte olup sergilemesinde 3.779 adet sikke bulunan Alanya Müzesi'nde sikkelerin sergilenme oranının %26 olduğu belirlenmiştir.

Akdeniz Bölgesi'nden on iki adet müzeden elde edilen veriler sonucunda bu bölgedeki müzelerin koleksiyonlarında yer alan toplam 247.038 adet sikkenin 13.148 adedinin sergilendiği görülmüştür. Bu bilgi doğrultusunda oluşturulan grafikte, sikkelerin sergilenme oranlarının Grafik 3.2.'de gösterildiği üzere %5 olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.2: Akdeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Akdeniz Bölgesi’nden araştırmaya dahil edilen on iki müze hakkında kısa bilgiler ile sergilemelerinden örnekler aşağıda verilmektedir.

Adana Müzesi: Kuruluşu 1924 yılına uzanan Adana Müzesi, ülkemizin en eski on müzesi arasındadır. Kronolojik olarak Polis Dairesi, günümüzde mevcudiyetini korumayan Cafer Paşa Camii Medresesi ve Kuruköprü Rum Kilisesi müze olarak kullanılmıştır. Kazılarda açığa çıkarılan eserlerin artması, müze binasının ihtiyacı karşılayamamasına yol açmış, dolayısı ile yeni bir müze binası gereksinimi doğmuştur. Müze, 1972 yılında Reşatbey’deki binasında ziyarete açılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığının 2013 yılı projesi ile tescilli taşınmaz kültür varlığı niteliği taşıyan ve restore edilen Milli Mensucat Fabrikası (Seyhan İlçesi, Döşeme Mahallesi), Adana Müzesi’nin günümüzdeki sergileme alanı olmuştur. Müzede restorasyon çalışmaları devam etmektedir.¹²⁰

¹²⁰ “Adana Müzesi – Adana”, (çevrimiçi)

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/gezilecek-yer/adana-arkeoloji-muzesi> 29 Temmuz 2019.

Adana Müzesi koleksiyonuna kayıtlı, çeşitli dönemlere tarihlendirilen 40.000 adet sikke bulunmaktadır. Restorasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından açılacak sikke teşhirinde 2.000 adet sikkenin sergilenmesi planlanmaktadır. Sikkeler kronolojik olarak sergilenecek, bilgilendirme panolarında ise paranın icadı ve kültürel etkileri, tarihçe, sikke darbı yöntemleri ve kronoloji bilgilerine yer verilecektir. Adana Müzesi için sergilemesi planlanan sikke adedi ile saptanan sikkelerin sergilenme oranı %5'tir.

Alanya Müzesi: Arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilendiği Alanya Müzesi, 1967 yılında ziyarete açılmıştır.¹²¹

Resim 3.1: Alanya Müzesi

Kaynak: Ferit Coşkun, 2018 (Anket Verisi).

Tarihlemesi Arkaik Dönem'den Cumhuriyet Dönemine kadar uzanan 14.152 adet sikkeyi koleksiyonunda barındıran Alanya Müzesi'nin sikke teşhirinde 3.779 adet sikke sergilenmektedir. Sikkelerin iki vitrin içerisinde kronolojik düzende, bir vitrin içerisinde toplu buluntu (define) olarak cam vitrin içinde sikkeler yayılarak bir arada sergilendiği görülmektedir. Bilgilendirme panolarında ise sikke yapım teknikleri ile dönemsel özellikleri hakkında bilgiler verilmektedir. Alanya Müzesi'nde sikkelerin sergilenme oranı %26 olarak belirlenmiştir.

¹²¹ “Alanya Arkeoloji Müzesi”, (çevrimiçi) <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67553/genel-bilgi.html> 29 Temmuz 2019.

Antalya Müzesi: Kuruluş yılı 1922 yılına uzanan Antalya Müzesi, ilk olarak Kaleiçi’ndeki Alaaddin Cami’de, Süleyman Fikri Ertan tarafından, I. Dünya Savaşı’nın ardından işgal kuvvetlerinden kurtarılan eserlerin yağmalanmasını önlemek ve korumasını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Sonraki yıllarda Yivli Cami’ye taşınan Müze, 1972 yılında, günümüzdeki binasında ziyarete açılmıştır.¹²² Müzede arkeolojik ve etnografik eserler sergilenmektedir.

Müzenin koleksiyonunda 38.309 adet sikke bulunmakta, 2.905 adet sikke ise sergilenmektedir. Kronolojik, bölgesel ve defineler olmak üzere üç farklı vitrin temasına ek olarak sikke darbında kullanılan aletlere de yer verilen sergilemede sikkelere ilişkin bilgilendirme panoları, vitrin temalarına paralel bilgilendirmeler içermektedir.

Resim 3.2: Antalya Müzesi

Kaynak: Ferhan Büyükyörük, 2018 (Anket Verisi).

¹²² “Antalya Müzesi – Antalya”, (çevrimiçi)
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/antalya-muzesi> 29 Temmuz 2019.

Kronolojik düzende oluşturulan sergilemede, sergilenen sikkelere ilişkin bilgilere ve sikkelerin ait oldukları bölgenin harita üzerinde gösterimine vitrin içinde yer verildiği görülmektedir.

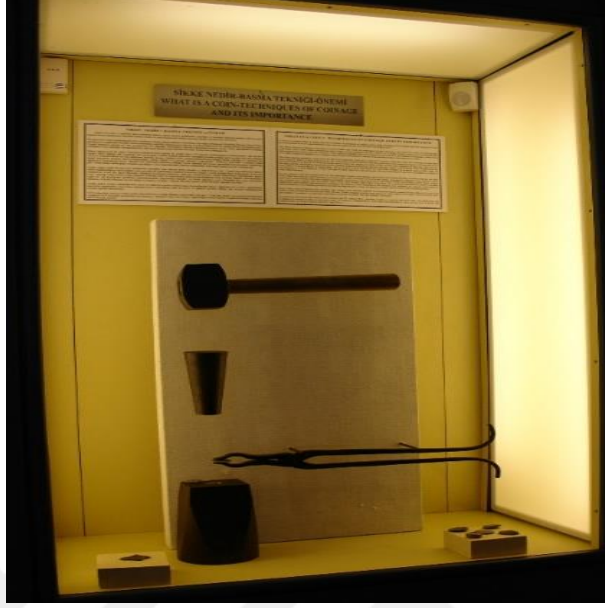
Resim 3.3: Antalya Müzesi

Kaynak: Ferhan Büyükyörük, 2018 (Anket Verisi).

Aspendos Definesi, defineye ilişkin bilgiler verilerek ayrı bir vitrinde diğer müzelerdeki define sergilemelerine benzer şekilde sergilenmektedir.

Resim 3.4: Antalya Müzesi

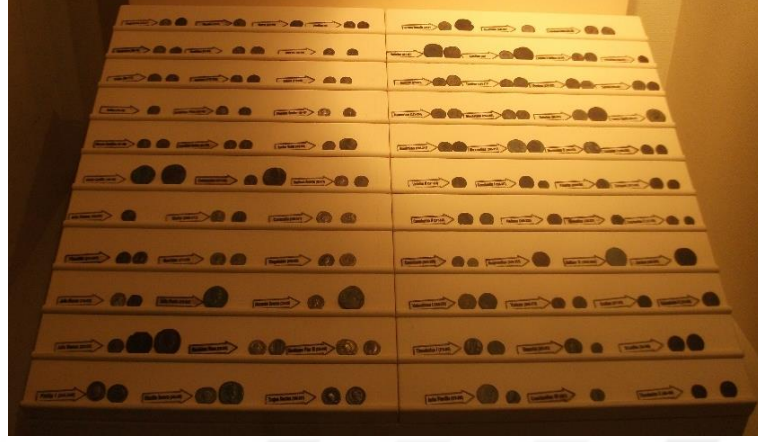
Kaynak: Ferhan Büyükyörük, 2018 (Anket Verisi).

Sikke darbını konu edinen vitrinde ise darp esnasında kullanılan aletlere yer verilerek sergileme yazılı bilgilendirmeler ile desteklenmiştir. Müzeden elde edilen veriler ışığında Antalya Müzesi'nde sikkelerin sergilenme oranının %7 olduğu saptanmıştır.

Antalya Elmalı Müzesi: 2011 yılında Elmalı Müzesi, Eski Hükümet Konağı'nda (Gündoğan Mahallesi, İbrahim Elmalılı Caddesi) faaliyete geçmiştir.¹²³ Bölgenin tarihini ortaya koyan arkeolojik eserlerin sergilendiği Elmalı Müzesi koleksiyonuna kayıtlı 506 adet sikke bulunmakta, koleksiyonda bulunan sikkelerden 179 adedi ise sergilenmektedir.

¹²³ “Elmalı Müzesi – Antalya”, (çevrimiçi)
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/elmalı-muzesi> 29 Temmuz 2019.

Resim 3.5: Antalya Elmalı Müzesi

Kaynak: Nurcan Göççük, 2018 (Anket Verisi).

Kronolojik düzende oluşturulan sikke teşhirine ilişkin bilgilendirme panolarında sikke basım teknikleri, sergilenen sikkelerin ön ve arka yüzlerinin açıklamaları ile kronolojilerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Antalya Elmalı Müzesi'ndeki sikkelerin sergilenme oranı %35'tir.

Burdur Müzesi: Burdur Müzesi 1956 yılında kurulmuş, 2001 yılında yeniden düzenlenmiştir. Arkeolojik kazılar yoluyla müze koleksiyonuna kazandırılan eserler ile oldukça zengin bir koleksiyona sahip olan Burdur Müzesi¹²⁴, 40.021 adet sikkkeyi koleksiyonunda içermektedir.

Resim 3.6: Burdur Müzesi

Kaynak: Yasemin Zenger, 2018 (Anket Verisi).

¹²⁴ “Burdur Arkeoloji Müzesi – Burdur”, (çevrimiçi)
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/gezilecekler/burdur-muzesi> 29 Temmuz 2019.

Kronolojik ve defineler olmak üzere iki farklı vitrin teması ile sergilenmekte olan sikkelere ilişkin bilgilendirme panoları; sikke darbı, definelerin bulunduğu alan ve dönemlerini anlatır bilgiler içermektedir. Kronolojik olarak düzenlenen vitrinde yaklaşık 400 adet sikke sergilenmektedir.¹²⁵ Burdur Müzesi'nde sikkelerin sergilenme oranı %1'dir.

Hatay Arkeoloji Müzesi: Hatay Arkeoloji Müzesinin yapımı 1939 yılında tamamlanmıştır. Ziyarete açılış tarihi olarak ise Hatay'ın Anavatana katılışının 10. yılına denk gelen 23 Temmuz 1948 seçilmiştir. Müze binasının ihtiyacı karşılayamaması sebebiyle yeni bir müze projesi oluşturularak yeni müze binasının açılışı 28 Aralık 2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.¹²⁶

Müze koleksiyonunda 15.502 adet sikke bulunmakta, 1.033 adedinin sergilenmesi planlanmaktadır. Kronolojik olarak düzenlenecek sergilemede vitrin kenarlarında yer alan dijital ekranlar sayesinde sergilenen sikkelere ilişkin bilgiler görüntülenebilecektir. Hatay Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmesi planlanan sikkeler esas alınarak belirlenen sikkelerin sergilenme oranı %6'dır.

Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi: Müze ilk olarak 1947 yılında Taş Medrese'de kurulmuş, ardından 1961 yılında Kahramanmaraş Kalesine taşınmış, 1975 yılından günümüze dek ise il merkezinde (Azerbaycan Bulvarı) bulunan müze binasında faaliyet göstermeye devam etmektedir.¹²⁷ Müze koleksiyonunda bulunan 20.000 adet sikkeden 913 adedi sergilenmektedir. Kronolojik olarak düzenlenen sergilemeye ilişkin bilgi panolarında, sikkelerin dönemlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

¹²⁵ Definelerin yer aldığı vitrinde sergilenen sikke sayısı belirtilmediği için sadece kronolojik vitrinde sergilenen sikkelerin sayısı verilmiştir.

¹²⁶ "Hatay Arkeoloji Müzesi – Hatay", (çevrimiçi) <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecek/yer/arkeoloji-muzesi149365> 29 Temmuz 2019.

¹²⁷ "Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi", (çevrimiçi) <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR-62852/kahramanmaras-arkeoloji-muzesi.html> 30 Temmuz 2019.

Resim 3.7: Kahramanmaraş Müzesi

Kaynak: Gülşen Başpınar, 2018 (Anket Verisi).

Kahramanmaraş Müzesi'nde sergilemenin geniş bir alanda yer aldığı ve bilgilendirme panoları ile zenginleştirildiği görülmektedir. Sikkelerin sergilendiği vitrinler hem dört tarafı açık, ayaklı hem de dikey, duvara bitişik olarak tercih edilmiştir.

Resim 3.8: Kahramanmaraş Müzesi

Kaynak: Gülşen Başpınar, 2018 (Anket Verisi).

Sergilemenin yapıldığı dikey vitrinlerde bilgilendirme panoları, vitrinler ile aynı hizada yatay düzlemde bulunmaktadır. Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi'nden elde edilen veriler ile belirlenen sikkelerin sergilenme oranı %4'tür.

Likya Uygarlıkları Müzesi: 2015 yılında ziyarete açılan Müze, Andriake Antik Kentinin içinde bulunmaktadır.¹²⁸ Müze koleksiyonunda yer alan 243 adet sikkenin 199 adedi sergilenmektedir. Kronolojik olarak oluşturulan sergilemeye ilişkin bilgilendirme panolarında sikkelerin dönemi, malzemesi, ait olduğu bölge hakkında bilgiler yer almaktadır.

Resim 3.9: Likya Uygarlıkları Müzesi

Kaynak: Ayşe Tok, 2018 (Anket Verisi).

Resim 3.10: Likya Uygarlıkları Müzesi

Kaynak: Ayşe Tok, 2018 (Anket Verisi).

¹²⁸ “Likya Uygarlıkları Müzesi/Andriake Örenyeri – Antalya”, (çevrimiçi) https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecek_yer/likya-uygarliklari-muzesi--andriake-oren_yeri 30 Temmuz 2019.

Vitrin içinde dikey panolarda sikke boyutuna uygun olarak oluşturulan bölmeler içinde sergileme yapıldığı görülmektedir. Akdeniz Bölgesi'nden araştırmaya dahil edilen müzeler içinde sikkelerin sergilenme oranının en yüksek olduğu görülen Likya Uygarlıkları Müzesi, koleksiyonundaki sikkelerin %81'ini sergilemektedir.

Mersin Arkeoloji Müzesi: Arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilendiği Mersin Müzesi koleksiyonunda 24.669 adet sikke bulunmakta, sikkelerin 300 adedi ise sergilenmektedir. Kronolojik olarak oluşturulan sergilemenin bilgilendirme panolarında sikkelerin tarihçesine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Mersin Arkeoloji Müzesi'nde sikkelerin sergilenme oranının %1 olduğu belirlenmiştir.

Side Müzesi: Side Müzesi, Side Antik Kenti'nde yer alan ve M.S. 2. yüzyıla tarihlendirilen hamam yapısı içinde yer almaktadır. Müze olarak düzenlenen hamam yapısı, restorasyonunun tamamlanmasının akabinde 1962 yılında ziyarete açılmıştır.¹²⁹

Resim 3.11: Side Müzesi

Kaynak: Aytekin Topuz, 2018 (Anket Verisi).

¹²⁹ “Side Müzesi – Antalya”, (çevrimiçi)

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/side-muzesi> 30 Temmuz 2019.

Side Müzesi koleksiyonunda yer alan 11.803 adet sikkenin 699 adedi sergilenmektedir. Sergileme; bölge, kent ve dönemlere göre oluşturulmuştur. Sergilemeye ilişkin bilgilendirme panoları sergileme temaları ile denk bilgiler içermektedir.

Resim 3.12: Side Müzesi

Kaynak: Aytekin Topuz, 2018 (Anket Verisi).

Vitrin içinde yapılan sergilemede sikkelerin rahat görülebilmesi için sikkelerin yerleştirildiği kısımda eğim oluşturulmuştur. Define buluntuları ise kronolojik düzende sergilenen sikkeler ile aynı vitrin içinde, toplu olarak sergilenmektedir. Müzenin koleksiyonundaki sikkelerin sergilenme oranını %5 olarak belirlenmiştir.

Silifke Müzesi: 1978 yılından itibaren faaliyet gösteren Silifke Müzesinde arkeolojik ve etnografik eserler sergilenmektedir.¹³⁰ Müzenin koleksiyonunda 17.300 adet sikke yer almaktadır.

¹³⁰ “Silifke Müzesi – Mersin”, (çevrimiçi)

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/gezilecek/yer/silifke-muzesi> 30 Temmuz 2019.

Resim 3.13: Silifke Müzesi

Kaynak: İbrahim Sezen, 2018 (Anket Verisi).

500 adet sikkenin kronolojik bir düzende sergilendiği teşhire ilişkin bilgilendirme panolarında, sikkelerin dönemi, darp yeri, adedi, birimi ve cinsini ifade eder bilgiler yer almaktadır. Silifke Müzesi'nde sikkelerin sergilenme oranı %2'dir.

Yalvaç Müzesi: Pisidia Antiokheia Kenti arkeolojik kazısı ve araştırmaları sırasında elde edilen buluntular sebebiyle duyulan müze ihtiyacı neticesinde 1963 yılında inşa faaliyetlerine başlanmış, 1966 yılında ise hizmete sunulmuştur. Zamanla artan eser ve ziyaretçi sayısı, müzede yeni bir düzenlemenin yapılması gerekliliğini oluşturmuştur. 1998 yılında teşhir ve tanzimi tamamen yenilemeye yönelik yürütülen çalışmalar tamamlanarak Yalvaç Müzesi 2000 yılında yeniden hizmete açılmıştır.¹³¹

Müze koleksiyonunda 24.533 adet sikke yer almaktadır. 241 adet sikkenin kronolojik düzende sergilendiği teşhirin bilgilendirme panolarında, aynı şekilde dönem özelliklerini içerir bilgiler yer almaktadır.

¹³¹ “Yalvaç Müzesi – Isparta”, (çevrimiçi)

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/isparta/gezilecek yer/yalvac-muzesi> 30 Temmuz 2019.

Resim 3.14: Yalvaç Müzesi

Kaynak: Senem Selçuk, 2018 (Anket Verisi).

Ayaklı yatay vitrin içinde düzenlenen sergilemede sikkelerin altına yerleştirilen etiketlerde sikkelere ilişkin bilgilere yer verilmektedir. Müzenin koleksiyonunda bulunan sikkelerin sergilenme oranı %1 olarak belirlenmiştir.

3.3.2. Doğu Anadolu Bölgesi

Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan müzelerden Bitlis Ahlat Müzesi ve Elazığ Müzesi'nin tarihçesi, sikke koleksiyonları ve sergilemeleri ile ilgili bilgiler alt başlıklar altında verilmektedir. Bu bilgiler ile oluşturulan, ele alınan müzelerin koleksiyonlarındaki sikke sayıları, sergilenen sikke sayıları ve sikkelerin sergilenme oranları Tablo 3.3'te gösterilmektedir.

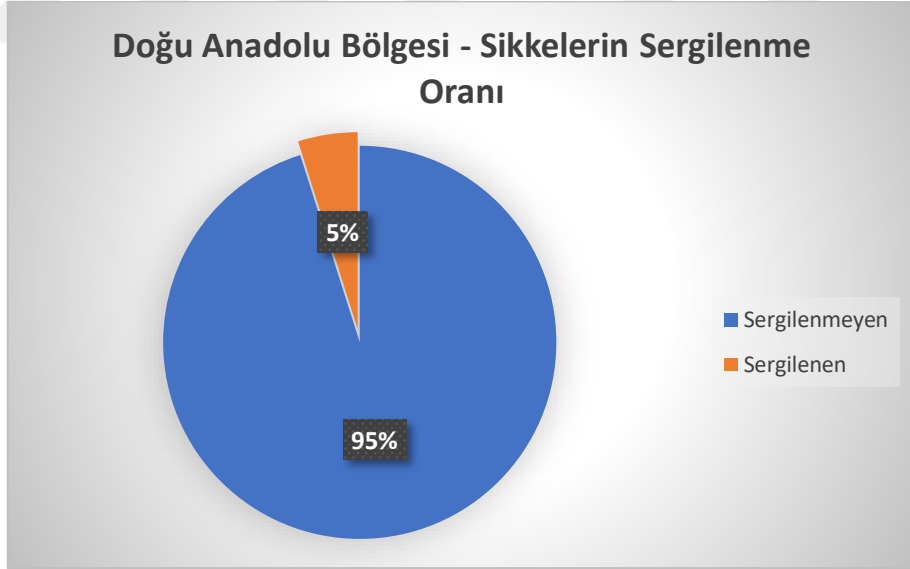
Tablo 3.3: Doğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Bitlis Ahlat Müzesi	2.506	170	6%
2	Elazığ Müzesi	11.000	493	4%

Derya Nikolayidis

Doğu Anadolu Bölgesi'nden Bitlis Ahlat Müzesi ve Elazığ Müzesi'nden elde edilen veriler sonucunda müzelerin koleksiyonlarında yer alan toplam 13.506 adet sikkenin 663 adedinin sergilendiği görülmüştür. Bu bilgi doğrultusunda oluşturulan sikkelerin sergilenme oranlarını gösteren Grafik 3.3.'te görüldüğü üzere bölgede sikkelerin sergilenme oranının %5 olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.3: Doğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Ahlat Müzesi: Bitlis ilinin tek müzesi olan, arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilendiği Bitlis Ahlat Müzesi koleksiyonunda 2.506 adet sikke bulunmaktadır. Müzede sikkelerin sergilenme oranı %6 olarak belirlenmiştir.

Resim 3.15: Ahlat Müzesi

Kaynak: Burcu Çorapçı, 2018 (Anket Verisi).

170 sikkeyi içeren ve kronolojik tema kurgulanarak oluşturulan sergilemede dokunmatik ekranların kullanımı ile sergilenen sikkeler hakkında daha fazla bilgi edinilmesi amaçlanmıştır.

Resim 3.16: Ahlat Müzesi

Kaynak: Burcu Çorapçı, 2018 (Anket Verisi).

Sergilemede kullanılan bilgilendirme panolarında sikkelerin tarihlendikleri dönem bilgileri yer almaktadır.

Elazığ Müzesi: 1965 yılında Harput'ta bulunan Alacalı Mescit'te Harput Müzesi adı ile kurulan Elazığ Müzesi, arkeolojik kazı ve araştırmaların artması ve dolayısı ile Müze koleksiyonuna giren eser sayısının çoğalması ile Fırat Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi Kampüsü içinde yer alan yeni binasına taşınarak 1982 yılında ziyarete açılmıştır. 2010 yılında onarım gören ve sergilemeleri yenilenen Elazığ Müzesi arkeolojik eserler ve sikke salonu, halı ve kilim galerisi, etnografya salonu olarak üç bölümden oluşmaktadır.¹³²

Resim 3.17: Elazığ Müzesi

Kaynak: Ercan Kan, 2018 (Anket Verisi).

Müze koleksiyonunda kayıtlı 11.000 sikke bulunmakta olup 493 adet sikke kronolojik düzende dikey vitrinler içinde sergilenmektedir. Sergilenen sikkelere ilişkin bilgilendirme panolarında sikkenin tanımı ve dönem özelliklerini belirten bilgiler yer almaktadır. Müzede sikkelerin sergilenme oranı %4 olarak belirlenmiştir.

¹³² “Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi”, (çevrimiçi) <https://elazig.ktb.gov.tr/TR-58563/arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html> 30 Temmuz 2019.

3.3.3. Ege Bölgesi

Ege Bölgesi'nde bulunan müzelerden alfabetik sıra ile Aydın Müzesi, Efes Müzesi, Fethiye Müzesi, Hierapolis Arkeoloji Müzesi, Marmaris Müzesi, Milet Müzesi, Muğla Müzesi ve Ödemiş Müzesi'nin tarihçesi, sikke koleksiyonları ve sergilemeleri ile ilgili bilgiler aşağıda verilmektedir. Müzelerin koleksiyonlarındaki sikke sayısı, sergilenen sikke sayısı ve sikkelerin sergilenme oranları Tablo 3.4'te gösterilmektedir.

Tablo 3.4: Ege Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

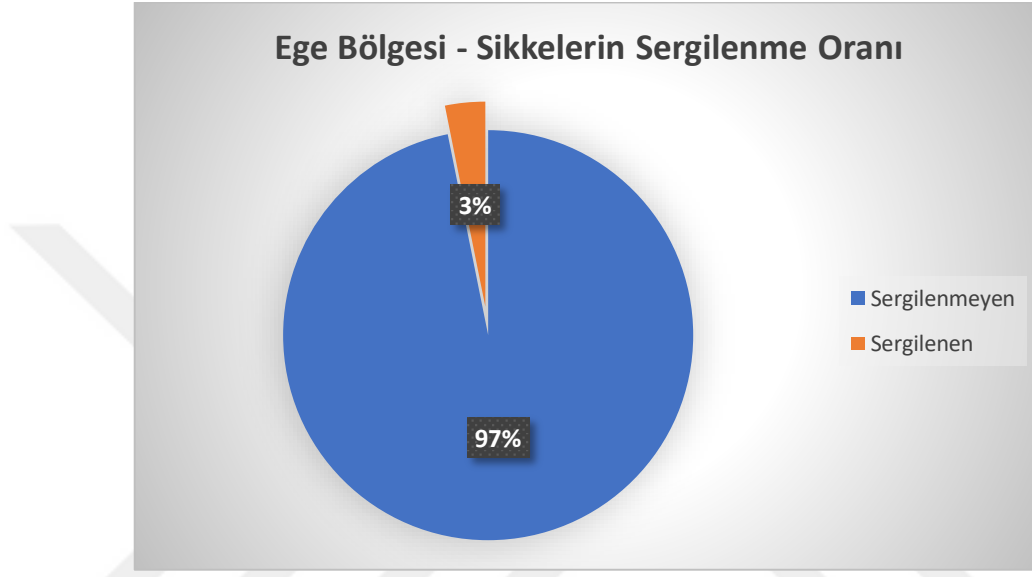
EGE BÖLGESİ				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Aydın Müzesi	48.000	890	1%
2	Efes Müzesi	43.877	2.726	6%
3	Fethiye Müzesi	17.000	1.170	6%
4	Hierapolis Arkeoloji Müzesi	25.651	278	1%
5	Marmaris Müzesi	9.839	114	1%
6	Milet Müzesi	18.108	469	2%
7	Muğla Müzesi	4.000	20	< 1%
8	Ödemiş Müzesi	12.500	460	3%

Derya Nikolayidis

Ege Bölgesi'nden sekiz müzeden elde edilen veriler sonucunda müzelerin koleksiyonlarında yer alan toplam 178.975 adet sikkenin 6.127 adedinin sergilendiği görülmüştür. Bölge genelinden araştırmaya dahil edilen müzeler arasında koleksiyonunda en fazla sikke bulunan müzelerin sırasıyla Aydın Müzesi ve Efes Müzesi olduğu görülmektedir. Efes Müzesi aynı zamanda Fethiye Müzesi ile birlikte bölgedeki en yüksek sergilenme oranına ulaşılan müzedir.

Tabloda gösterilen veriler doğrultusunda oluşturulan Ege Bölgesi genelindeki sikkelerin sergilenme oranlarını gösteren Grafik 3.4'te görüldüğü üzere bölgede sikkelerin sergilenme oranının %3 olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.4: Ege Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Aydın Arkeoloji Müzesi: 17 Ağustos 2012 tarihinde yaklaşık 15.000 metrekarelik alan üzerinde kurulan yeni binasında ziyarete açılan Aydın Müzesinde, il sınırları içerisinde yapılan arkeolojik kazı çalışmaları esnasında açığa çıkarılmış buluntuların sergilenmesi esas alınmıştır.¹³³

¹³³ Aydın Arkeoloji Müzesi, (çevrimiçi) <https://www.aktuelarkeoloji.com.tr/aydin-arkeoloji-muzesi> erişim: 30.07.2019

Resim 3.18: Aydın Müzesi

Kaynak: Handan Özkan, 2018 (Anket Verisi).

Sikke teşhirinde 890 adet sikkenin kronolojik düzende sergilendiği müze koleksiyonunda toplam 48.000 adet sikke bulunmaktadır.

Resim 3.19: Aydın Müzesi

Kaynak: Handan Özkan, 2018 (Anket Verisi).

Sikke darbı, hareketsiz modeller kullanılması yoluyla canlandırılmaktadır. Sergilemede yer alan bilgilendirme panoları ise sikkenin tarihçesi, darp yöntemleri ve dönem özellikleri hakkında bilgileri içermektedir. Müzenin koleksiyonunda bulunan sikkelerin %1'i sergilenmektedir.

Efes Müzesi: 1964 yılında hizmete açılan Efes Müzesi, yeterli alan ihtiyacını karşılayamaması sebebiyle çeşitli dönemlerde eklemeler yapılarak genişletilerek

bugünkü halini almıştır.¹³⁴ Arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilendiği Efes Müzesi, koleksiyonunda 43.877 adet sikke bulundurmakta, 2.826 adet sikke ise teşhirinde yer almaktadır. Sergileme, kronolojik düzende oluşturulmuştur. Her vitrinde sergilenen sikkelerin açıklamalarına yer verilmiş, Efes sikkelerinin tarihsel sürecini anlatan ayrıca bir bilgilendirme panosu kullanılmıştır. Müzedeki sikkelerin sergilenme oranı %6 olarak belirlenmiştir.

Fethiye Müzesi: Koleksiyonunun çoğunluğunu Fethiye ve çevresinden elde edilen eserlerin oluşturduğu Fethiye Müzesi 1962 yılında depo müze olarak farklı bir alanda (günümüzdeki belediye binasının altında) kurulmuş, 1987 tarihi itibarıyla ise günümüzdeki yerinde hizmet vermeye başlamıştır.¹³⁵ Müze koleksiyonunda 17.000 adet sikke bulunmaktadır. Teşhirde ise 1.170 adet sikke sergilenmektedir.

Resim 3.20: Fethiye Müzesi

Kaynak: Sevim Uçar Ogun, 2018 (Anket Verisi).

¹³⁴ Efes Müzesi, (çevrimiçi) <http://dosim.kulturturizm.gov.tr/muze/41> erişim: 30.07.2019

¹³⁵ “Fethiye Müzesi – Muğla”, (çevrimiçi) <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mugla/gezilecekyer/fethiye-muzesi> 30 Temmuz 2019.

Kronolojik olarak kurgulanmış vitrin içi sergilemeye yönelik bilgilendirme panolarında sikke tanımı, yapım teknikleri ve sikkelerin dönem özelliklerine yer verilmiş; ayrıca sergilenen sikkelerden birkaçının detay gösterir büyüklükte görsellerine yer verilmiştir. Sikkelerin sergilenme oranı %6'dır.

Hierapolis Arkeoloji Müzesi: Pamukkale'de bulunan Hierapolis Arkeoloji Müzesi, 1984 yılından bu yana ziyarete açıktır. Müzede Hierapolis Antik Kenti'nde yürütülen çalışmalar esnasında ele geçen buluntuların yanı sıra Attuda, Laodikeia, Colossai gibi Lycos Vadisi'ndeki antik kentlerden ve çevre yerleşimlerden ele geçen buluntular da sergilenmektedir.¹³⁶ Müze, Hierapolis'te yer alan Roma Hamamı'nda hizmet vermektedir.

Resim 3.21: Hierapolis Arkeoloji Müzesi

Kaynak: Hasan Hüseyin Baysal, 2018 (Anket Verisi).

Müzenin koleksiyonunda 25.651 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan sikkelerden 278 adedi kronolojik düzende, dönem bilgileri verilerek vitrin içinde sergilenmektedir.

¹³⁶ “Pamukkale Arkeoloji Müzesi”, (çevrimiçi) <http://www.pamukkale.gov.tr/tr/Muzeler/Pamukkale-Arkeoloji-Muzesi> 18 Ağustos 2019.

Resim 3.22: Hierapolis Arkeoloji Müzesi

Kaynak: Hasan Hüseyin Baysal, 2018 (Anket Verisi).

Vitrin içinde piramidal ve basamaklı platform oluşturulmuş; platform üzerinde sikkelerin bilgilerini içeren etiketler ile sergileme yapılmaktadır. Hierapolis Arkeoloji Müzesi'nin koleksiyonundaki sikkelerin sergilenme oranının %1 olduğu belirlenmiştir.

Marmaris Müzesi: Marmaris Kalesi yapılan restorasyon ve düzenlemeler ile 1991 yılında müze işlevi kazanmıştır.¹³⁷ Arkeoloji ve etnografya salonlarını bünyesinde barındıran Müzenin koleksiyonunda 9.839 adet sikke yer almakta, 114 adet sikke ise sergilenmektedir. Sikke teşhiri kronolojik düzende oluşturulmuş, sergilemeye ilişkin bilgilendirme panolarında darp yöntemleri ile kronolojiyi içeren bilgilere yer verilmektedir. Müzede yer alan sikkelerin sergilenme oranı %1'dir.

Milet Müzesi: Milet Antik Kentinde yer alan Milet Müzesi 1973 yılında hizmete açılmış, ancak içerisinde yer aldığı binanın güvenlik riski oluşturması sebebiyle bir süre sonra kapatılmıştır. 2011 yılında ise yeni bir müze binasında tekrar hizmete açılmıştır.

¹³⁷ “Muğla Marmaris Müze Müdürlüğü”, (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44128/mugla-marmaris-muze-mudurlugu.html> 30 Temmuz 2019.

Resim 3.23: Milet Müzesi

Kaynak: Arife Aslan, 2018 (Anket Verisi).

Çoğunluğunu Milet ve Priene antik kentleri ile Didim Apollon Tapınağından ele geçen buluntuların oluşturduğu¹³⁸ Milet Müzesi koleksiyonunda 18.108 adet sikke yer almaktadır. 469 adet sikke ise kronolojik düzende, dönem ve yapım tekniği özelliklerini belirtir bilgilendirme panoları kullanılarak sergilenmektedir. Sikkelerin sergilenme oranı ise %2'dir.

Muğla Müzesi: Muğla'da eski bir cezaevi binasının müze olarak düzenlenmesi ile 1994 yılında ziyarete açılan Muğla Müzesi, arkeoloji ve etnografya salonlarına ek olarak Özlüce Köyü Kaklıcatepe kazıları sırasında açığa çıkarılan fosillerin de sergilendiği doğa tarihi salonunu bünyesinde barındırır.¹³⁹ Müzenin koleksiyonunda 4.000 adet sikke bulunmakta, 20 adedi ise sergilenmektedir. Sergileme, sikkelerin bulunduğu kazılar esas alınarak düzenlenmiştir. Bilgilendirme panolarında ise sikkelerin cinsi, buluntu yeri ve dönem özellikleri açıklanmaktadır. Müzenin koleksiyonunda yer alan sikkelerin %0,5'i sergilenmektedir.

¹³⁸ "Milet Müzesi", (çevrimiçi) <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64433/milet-muzesi.html> 30 Temmuz 2019.

¹³⁹ "Muğla Müzesi", (çevrimiçi) <http://www.mentese.gov.tr/mugla-muzesi> 30 Temmuz 2019.

Ödemiş Müzesi: Yapımına 1977 yılında başlanan ve 1983 yılında tamamlanan müze binası, eski eser koleksiyoneri Mutahhar Başoğlu'nun bağışladığı arazi üzerine kurulmuştur. Ödemiş ve çevresine ait eserler, çeşitli müzelerden devralınarak koleksiyon oluşturulmuştur. Müzede arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilemesine yer verilmektedir.¹⁴⁰

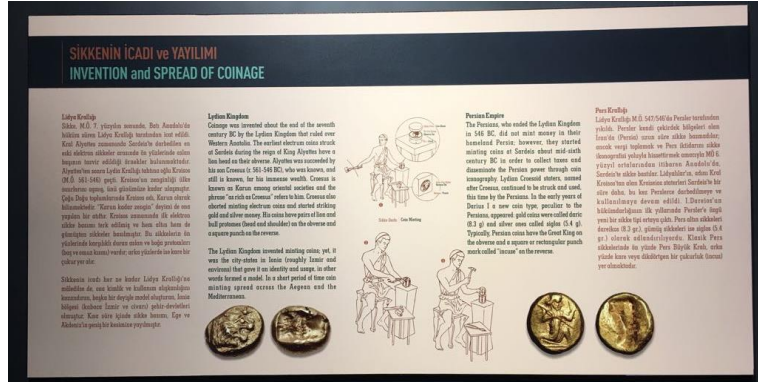
Resim 3.24: Ödemiş Müzesi

Kaynak: Ayşen Gürsel, 2018 (Anket Verisi).

Koleksiyonda yer alan 12.500 adet sikkenin ise 460 adedi, kronolojik düzende sergilenmektedir.

Resim 3.25: Ödemiş Müzesi

Kaynak: Ayşen Gürsel, 2018 (Anket Verisi).

¹⁴⁰ "Ödemiş Müzesi", (çevrimiçi) <http://www.odemis.gov.tr/demis-muzesi> 30 Temmuz 2019.

Eserlerin detaylı fotoğraflarının bulunduğu dijital ekranlar ve sikkenin icadı ile dönem özelliklerini içeren bilgilendirme panoları kullanılarak sergileme desteklenmiştir. Ödemiş Müzesi'ndeki sikkelerin sergilenme oranı %3'tür.

3.3.4. Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan müzelerden alfabetik sıra ile Adıyaman Müzesi, Gaziantep Müzesi ve Şanlıurfa Müzesi'nin tarihçesi, sikke koleksiyonları ve sergilemeleri ile ilgili bilgiler alt başlıklar halinde verilmektedir. Bu bilgiler ile oluşturulan, ele alınan müzelerin koleksiyonlarındaki sikke sayıları, sergilenen sikke sayıları ve sikkelerin sergilenme oranları Tablo 3.5'te gösterilmektedir.

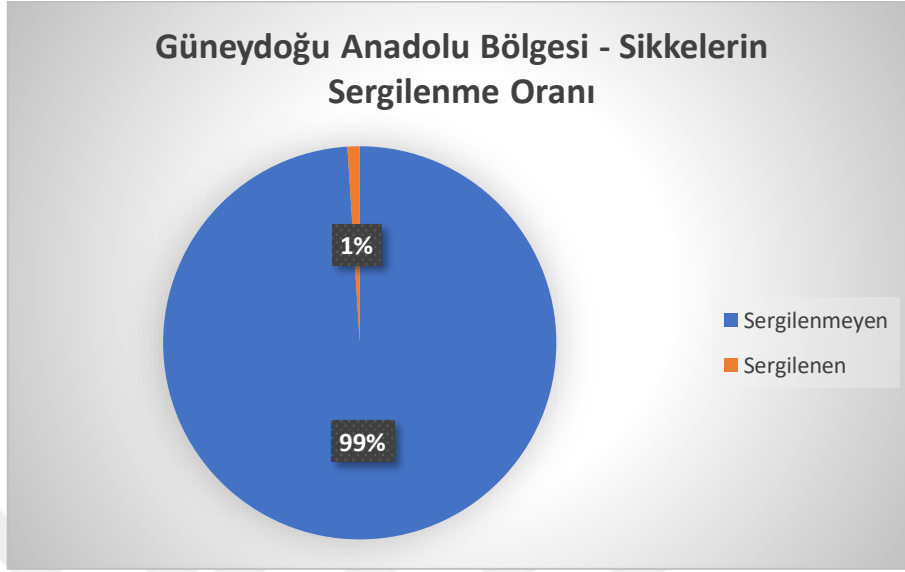
Tablo 3.5: Güneydoğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Adıyaman Müzesi	19.237	0	0%
2	Gaziantep Müzesi	48.102	429	< 1%
3	Şanlıurfa Müzesi	34.456	727	2%

Derya Nikolayidis

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden üç müzeden elde edilen veriler sonucunda müzelerin koleksiyonlarında yer alan toplam 101.795 adet sikkenin 1.156 adedinin sergilendiği belirlenmiştir. Bu bilgi doğrultusunda oluşturulan sikkelerin sergilenme oranlarını gösteren Grafik 3.5'te görüldüğü üzere bölgede sikkelerin sergilenme oranının %1 olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 3.5: Güneydoğu Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Adıyaman Müzesi: Adıyaman’da 1978 yılında kazılardan elde edilen eserlerin İl Halk Kütüphanesinde depolanmasıyla başlayan müzecilik faaliyetleri, 1982 yılında müze binasının yapımıyla hizmete açılmıştır. Adıyaman Müzesi’nde arkeolojik eserlerin yanı sıra etnografik eserler de sergilenmektedir.¹⁴¹

Resim 3.26: Adıyaman Müzesi

Kaynak: Mehmet Alkan, 2018 (Anket Verisi).

¹⁴¹ “Adıyaman Müze Müdürlüğü”, (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44056/adiyaman-muze-mudurlugu.html> 03 Ağustos 2019.

19.237 adetten oluşan sikke koleksiyonuna sahip müzenin teşhirinde, 2017 yılında 30 adet sikke sergilenmekte iken yeni düzenleme ile artık sikke teşhiri bulunmamaktadır.

Gaziantep Müzesi: 1944 yılında, bu tarihe kadar toplanan eserlerin bir araya getirilmesiyle kurulan Gaziantep Müzesi'nin ilk hizmet yeri Nuri Mehmet Paşa Camisi olmuştur. 1969 yılında ise günümüzde hizmete açık olduğu müze binasına taşınan Müze, oluşan ihtiyaçlar doğrultusunda gördüğü çeşitli tadilat ve eklemelerle mevcut şeklini almıştır.¹⁴²

Gaziantep Müzesi koleksiyonunda 48.102 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyona ait 429 adet sikke; sikkenin tanımı, darp yöntemleri, sikke birimi açıklamaları ve sergilenen sikkelerin bilgilerini içeren etiket ve bilgilendirme panosu kullanımıyla kronolojik düzende sergilenmektedir.

Resim 3.27: Gaziantep Müzesi

Kaynak: Mehmet Sait Yılmaz, 2018 (Anket Verisi).

Sikkeler dönemlerine göre gruplanmış, her dönem için ayrı vitrin oluşturulmuştur. Vitrinlerin üst kısımlarında ise, sergilenen sikkeler ve dönem

¹⁴² “Gaziantep Arkeoloji Müzesi”, (çevrimiçi) <https://gaziantep.ktb.gov.tr/TR-174048/gaziantep-arkeoloji-muzesi.html> 03 Ağustos 2019.

özellikleri hakkında bilgiler içeren panolar yer almaktadır. Gaziantep Müzesi’ndeki sikkelerin sergilenme oranı %0,89’dur.

Şanlıurfa Müzesi: 1969 yılında ziyarete açılan Şanlıurfa Müzesi’nde, çoğunluğunu bölgede yürütülen arkeolojik kazı çalışmaları esnasında bulunmuş eserlerin oluşturduğu arkeolojik eserlerin yanı sıra yöreye has örneklerden oluşan etnografik eserlerin sergilemesi de yapılmaktadır.¹⁴³

Resim 3.28: Şanlıurfa Müzesi

Kaynak: Yusuf Koyuncu, 2018 (Anket Verisi).

Müze koleksiyonunda 34.456 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan 727 adet sikke, kronolojik düzende sergilenmektedir. Sikkelerin sergilenme oranı Şanlıurfa Müzesi için %2 olarak belirlenmiştir.

3.3.5. İç Anadolu Bölgesi

İç Anadolu Bölgesi’nde bulunan müzelerden alfabetik sıra ile Aksaray Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Çankırı Müzesi, Hacıbektaş Müzesi, Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, Nevşehir Müzesi, Niğde Müzesi, Sivas Müzesi ve Ödemiş

¹⁴³ “Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi – Şanlıurfa”, (çevrimiçi)
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/gezilecekyer/sanliurfa-arkeoloji-muzesi> 03 Ağustos 2019.

Müzesi'nin tarihçesi, sikke koleksiyonları ve sergilemeleri ile ilgili bilgiler, alt başlıklar altında verilmektedir. Bu bilgiler ile oluşturulan, müzelerin koleksiyonlarındaki sikke sayısı, sergilenen sikke sayısı ve sergilenme oranları Tablo 3.6'da gösterilmektedir.

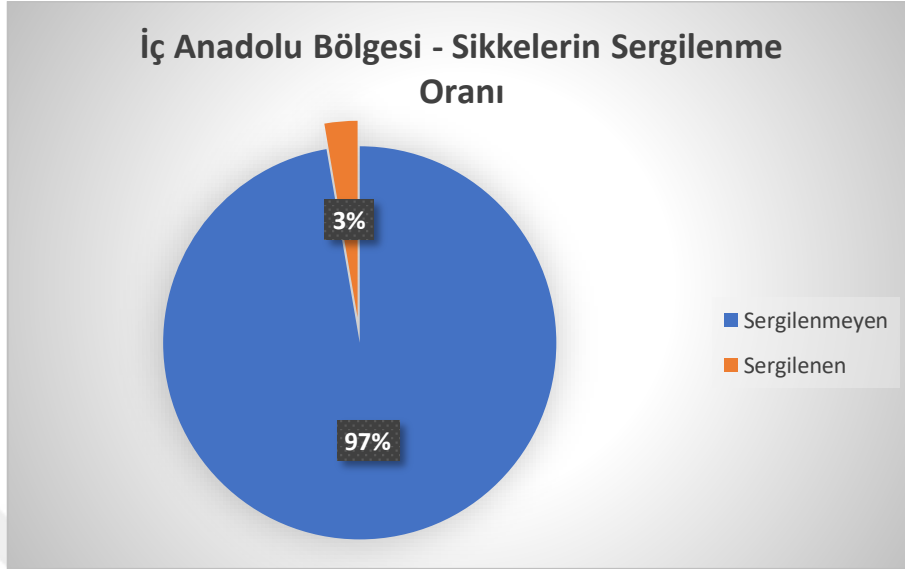
Tablo 3.6: İç Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

İÇ ANADOLU BÖLGESİ				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Aksaray Müzesi	8.516	382	4%
2	Anadolu Medeniyetleri Müzesi	70.000	500	< 1%
3	Çankırı Müzesi	16.211	330	2%
4	Hacıbektaş Müzesi	1.782	194	10%
5	Kalehöyük Arkeoloji Müzesi	109	15	13%
6	Nevşehir Müzesi	14.819	342	2%
7	Niğde Müzesi	12.644	1.084	8%
8	Sivas Müzesi	6.894	583	8%
9	Ürgüp Müzesi	1.700	180	10%

Derya Nikolayidis

İç Anadolu Bölgesi'nden dokuz müzeden elde edilen veriler sonucunda müzelerin koleksiyonlarında yer alan toplam 132.675 adet sikkenin 3.610 adedinin sergilendiği belirlenmiştir. Bu bilgi doğrultusunda oluşturulan sikkelerin sergilenme oranlarını gösteren Grafik 3.6'da görüldüğü üzere bölgede sikkelerin sergilenme oranının %3 olduğu tespit edilmiştir.

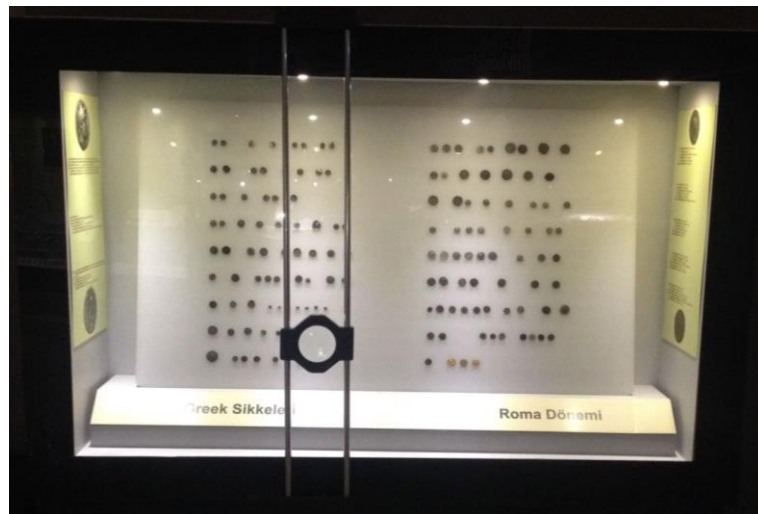
Grafik 3.6: İç Anadolu Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Aksaray Müzesi: Aksaray ilinde ilk müzecilik faaliyetleri, 1969 yılında, Zinciriye Medresesi'nde başlamıştır. Bugünkü müze binasına 2006 yılında taşınan Aksaray Müzesi, 2014 yılında ise teşhir tanzim çalışmaları geçirerek yeni teşhiri ile hizmet vermeye devam etmiştir.¹⁴⁴

Resim 3.29: Aksaray Müzesi

Kaynak: Neslihan Pehlivan, 2018 (Anket Verisi).

¹⁴⁴ “Aksaray Müzesi – Aksaray”, (çevrimiçi)
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aksaray/gezilecekyer/aksaray-muzesi> 03 Ağustos 2019.

Müze koleksiyonunda 8.516 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan 382 adet sikke vitrin içinde, detayların görülebilmesi için vitrin üzerinde hareket ettirilebilir büyüteç kullanımıyla, kronolojik düzende sergilenmektedir. Teşhirde sikke tanımı, darbı ve dönem bilgileri içeren bilgilendirme panoları kullanılmıştır. Müzedeki sikkelerin sergilenme oranı %4'tür.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi: Augustus Tapınağı ve Roma Hamamında toplanan eserlerin yanında Ankara'da ilk müze, 1921 yılında Ankara kalesinin Akkale olarak adlandırılan burcunda Kültür Müdürü Mübarek Galip Bey tarafından kurulmuştur. Eser sayısının artması ile yer ihtiyacının karşılanamaması, yeni bir müze binası arayışına sebep olmuştur. Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Han'ın restorasyonuna başlanmış, çalışmalar tamamlandıkça bölüm bölüm ziyarete açılmıştır. 1938 yılından 1960 yılına dek süren restorasyonu sonrası Anadolu Medeniyetleri Müzesi bugünkü şeklini almıştır.¹⁴⁵

Müze koleksiyonunda 70.000 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan 500 adet sikke, kronolojik, arka yüz betimlerine göre ve imparatorlara göre oluşturulan sergileme düzenleriyle teşhir edilmektedir. Sergilemede kullanılan bilgilendirme panoları ise, sikkenin ortaya çıkışı, tarihsel süreçte gelişimi ve dönemlere göre değişimlerinin açıklandığı bilgiler içermektedir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin koleksiyonundaki sikkelerin %0,71'i sergilenmektedir.

Çankırı Müzesi: Cumhuriyet'in ilanından sonra, çevreden toplanan eserlerin eski Halkevi binasında toplanmasıyla Çankırı ilinde ilk müzecilik faaliyetleri başlamıştır. Çankırı Müzesi ise 16 Mayıs 1972 tarihinde Halk Eğitim binasının bir bölümünde sergilenen eserler ile ziyarete açılmıştır. Yeni bir müze binasının yapımına başlanması sonucu 1976 yılında Müze ziyarete kapatılmış, 1987 yılında 100. Yıl Kültür Merkezi'nde tekrar ziyarete açılmıştır. 2017 yılı itibariyle ise restore edilen eski

¹⁴⁵ "Müzenin Tarihçesi", (çevrimiçi) <https://anadolumedeniyetleri.muzeler.gov.tr/TR-77764/muzenin-tarihcesi.html> 03 Ağustos 2019.

adliye binasında hizmet vermeye devam etmektedir. Müze’de arkeolojik ve etnografik eserler sergilenmektedir.¹⁴⁶

Resim 3.30: Çankırı Müzesi

Kaynak: Atilla Can, 2018 (Anket Verisi).

Çankırı Müzesi koleksiyonunda 16.211 adet sikkeye sahiptir. Koleksiyonda yer alan 330 adet sikke, sikkenin icadı ve yayılımı, Pers İmparatorluğu, Helenistik Dönem, Gangra ve Germanikopolis kent sikkeleri, Bizans sikkeleri ve İslami sikkeler hakkında bilgi içerikli bilgilendirme panoları ile kronolojik düzende sergilenmektedir.

Hacıbektaş Müzesi: Nevşehir ilinde yer alan Hacı Bektaş Veli Külliyesi 13. Yüzyılda, Hacı Bektaş Veli tarafından kurulmuştur. 13. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasında birçok kez restorasyon gören yapı topluluğu, 1957-1964 yılları arasında yapılan onarımlar ile etnografya müzesi şeklinde düzenlenerek 16 Ağustos 1964 tarihinde ziyarete açılmıştır.¹⁴⁷

¹⁴⁶ “Çankırı Müzesi – Çankırı”, (çevrimiçi)

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecek-yer/cankiri-muzesi> 03 Ağustos 2019.

¹⁴⁷ “Hacıbektaş Müzesi”, (çevrimiçi) <http://dosim.kulturturizm.gov.tr/muze/181> 03 Ağustos 2019.

Resim 3.31: Hacıbektaş Müzesi

Kaynak: Taylan Sümer, 2018 (Anket Verisi).

Müze koleksiyonunda 1.782 adet sikke bulunmaktadır. Sikkeler ayrı bir bölümde, karşılıklı vitrinler içinde sergilenmektedir.

Resim 3.32: Hacıbektaş Müzesi

Kaynak: Taylan Sümer, 2018 (Anket Verisi).

Koleksiyonda yer alan sikkelerden 194 adedi, kronolojik düzen içinde ön ve arka yüz betimlerine göre sergilenmektedir. Bilgilendirme panolarında ise sikke basım

teknîği ile sergilenen sikkelerin dönemlerine ilişkin hakkında açıklamalar yer almaktadır. Müzedeki sikkelerin %10'u sergilenmektedir.

Kalehöyük Arkeoloji Müzesi: Kırşehir'in Kaman ilçesinde yer alan Kalehöyük'te yürütülen arkeolojik çalışmalara, Japonya Ortadoğu Kültür Merkezi'nce 1985 yılında yüzey araştırması ile başlanmıştır. 1986 yılına gelindiğinde ise arkeolojik kazı çalışmaları yapılması kararı alınmış ve uygulanmıştır. Kazı çalışmalarında elde edilen buluntuların sergilenmesi ihtiyacı ile 2008 yılında müzenin inşaatına başlanmış, 2010 yılında ise müze ziyarete açılmıştır.¹⁴⁸

Müze, mimarisi açısından diğer müzelerden daha farklıdır. Kalehöyük'ten esinlenerek tasarlanan müzenin mimarisi höyük şeklindedir.¹⁴⁹

Resim 3.33: Kalehöyük Müzesi

Kaynak: İzzet Esen, 2018 (Anket Verisi).

¹⁴⁸ “Kalehöyük”, (çevrimiçi) <http://kalehoyukarkeolojimuzesi.gov.tr/tr/index.php/mueze-hakk-nda/oeren-yerleri/kalehoeyuek-oeren-yeri> 18 Ağustos 2019

¹⁴⁹ “Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi”, (çevrimiçi) <http://kalehoyukarkeolojimuzesi.gov.tr/tr/index.php/mueze-hakk-nda> 18 Ağustos 2019

Kalehöyük Arkeoloji Müzesi'nin koleksiyonunda 109 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan sikkelerden 15 adedi (%13'ü) kronolojik düzende sergilenmektedir.

Nevşehir Müzesi: Nevşehir Müzesi ilk olarak Damat İbrahim Paşa Külliyesindeki medrese binasında ve imarethanesinde 1967 yılında hizmet vermeye başlamış, 1987 tarihinde ise Kültür Merkezi'ndeki yeni müze binasında ziyarete açılmıştır. Müzede arkeolojik ve etnografik eserler sergilenmektedir.¹⁵⁰

Resim 3.34: Nevşehir Müzesi

Kaynak: Berna Akça, 2018 (Anket Verisi).

Nevşehir Müzesi koleksiyonunda 14.819 adet sikke yer almaktadır. 342 adet sikke, arka yüz betimlerine ve imparatorlara göre oluşturulmuş düzende sergilenmektedir. Teşhirde kullanılan bilgilendirme panolarında, sikkelerin buluntu

¹⁵⁰ “Nevşehir Müze Müdürlüğü”, (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44132/nevsehir-muze-mudurlugu.html> 03 Ağustos 2019.

yeri, dönemleri, imparatorlar ve bölge bilgileri anlatılmaktadır. Nevşehir Müzesi'ndeki sikkelerin sergilenme oranı %2'dir.

Niğde Müzesi: II. Dünya Savaşı sırasında İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin deposu olarak kullanılan Akmedrese, Niğde'de ilk müzecilik faaliyetlerinin başladığı yer olarak kabul görmektedir. Medrese, restorasyon ve teşhir – tanzim çalışmalarının tamamlanmasının ardından müze olarak hizmet vermeye başlamıştır. Niğde Müzesi 1977 yılında bugünkü binasına taşınmış, son olarak 2001 yılında onarımı ve sergileme düzenlemesi yapılmıştır. Son teşhir – tanzim çalışmaları sonrası Kültür ve Turizm Bakanlığınca Avrupa'da Yılın Müzesi'ne aday gösterilmiştir.¹⁵¹

Resim 3.35: Niğde Müzesi

Kaynak: Murat Tektaş, 2018 (Anket Verisi).

Niğde Müzesi'nin koleksiyonunda yer alan 12.644 adet sikkenin 1.084 adedi %8 sergilenme oranı ile kronolojik düzende sergilenmektedir.

¹⁵¹ “Müzeler”, (çevrimiçi) <https://nigde.ktb.gov.tr/TR-74395/muzeler.html> 19 Ağustos 2019.

Resim 3.36: Niğde Müzesi

Kaynak: Murat Tektaş, 2018 (Anket Verisi).

Bilgilendirme panolarında sikkenin tarihçesi ve basım teknikleri hakkında bilgi verilmektedir.

Sivas Müzesi: Sivas'ta müze kurulması için çalışmalara 1922 yılında başlanmış, Kongre Lisesinde eserler toplanarak 1923 yılında depo ve sergileme alanı oluşturulmuştur. Lise binasının yeterli olmaması sonucu Müze, Gökmedrese'ye taşınmış ve yeni yerinde 1934 yılında ziyarete açılmıştır. Sonraki yıllarda restorasyonu tamamlanan Buruciye Medresesi müze olarak düzenlenmiş, 1968 yılında ise Müze, burada hizmet vermeye başlamıştır. 1990 yılından günümüze ise Sivas Kongresi'nin gerçekleştiği Tarihi Kongre Binası'nda ziyarete açılmıştır.¹⁵²

¹⁵² “Sivas Müze Müdürlüğü”, (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44139/sivas-muze-mudurlugu.html> 07 Ağustos 2019.

Resim 3.37: Sivas Müzesi

Kaynak: Mustafa Fahrettin Gürbüz, 2018 (Anket Verisi).

Bünyesinde üç müzeyi barındıran Sivas Müzesi'nin koleksiyonunda 6.894 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan sikkelerin %8'i (583 adet) üç ayrı vitrin içinde sergilenmektedir. Bir vitrinde define buluntusu yer alırken diğer iki vitrinde ise kronolojik düzende dönem bilgileri verilen sikkeler sergilenmektedir.

Resim 3.38: Sivas Müzesi

Kaynak: Mustafa Fahrettin Gürbüz, 2018 (Anket Verisi).

Definenin bulunduğu vitrindeki sergilemede, diğer müzelerdeki define sergilemelerine benzer şekilde sikkeler bir kabın veya açığa çıkarıldıklarında içinde

bulundukları orijinal kabın içinden dökülür şekilde toplu halde sergilenmektedir. Bu tip sergilemelerde genellikle açığa çıkarıldıkları zaman içinde bulundukları orijinal kaplar kullanılırken bazı sergilemelerde defineyi vurgulamak için müze koleksiyonundaki form açısından uygun herhangi bir kabın tercih edilebildiği de görülmektedir.

Ürgüp Müzesi: 1965 yılında, Tahsinağa Kütüphane binasında eserlerin depolanmasıyla ilk adımları atılan Müze, 1971 yılında bugünkü binasında ziyarete açılmıştır.¹⁵³

Resim 3.39: Ürgüp Müzesi

Kaynak: Nuran Dursun, 2018 (Anket Verisi).

Arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilendiği Müzenin koleksiyonunda yer alan sikkelerin %10'u (1.700 adet sikkenin 180 adedi) zemine paralel yatay vitrinler içinde, kronolojik düzende, dönem bilgileri verilerek sergilenmektedir.

¹⁵³ “Ürgüp Müze Müdürlüğü”, (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44145/urgup-muze-mudurlugu.html> 07 Ağustos 2019.

3.3.6. Karadeniz Bölgesi

Karadeniz Bölgesi'nde bulunan müzelerden alfabetik sıra ile Amasra Müzesi, Amasya Müzesi, Giresun Müzesi, Gümüşhane Müzesi, Rize Müzesi, Sinop Müzesi ve Tokat Müzesi'nin tarihçesi, sikke koleksiyonları ve sergilemeleri ile ilgili bilgiler alt başlıklar altında verilmektedir. Bu bilgiler ile oluşturulan, ele alınan müzelerin koleksiyonlarındaki sikke sayıları, sergilenen sikke sayıları ve sikkelerin sergilenme oranları Tablo 3.7'de gösterilmektedir.

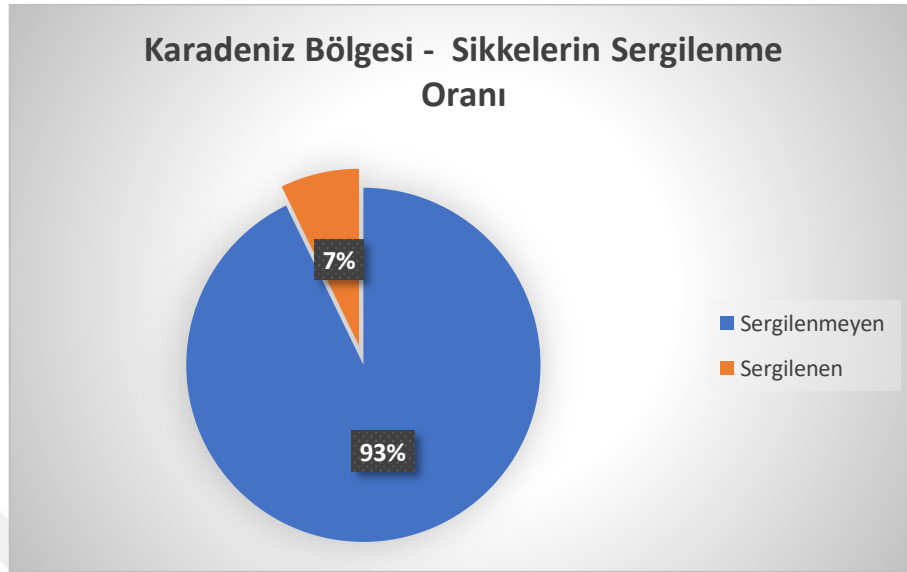
Tablo 3.7: Karadeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

KARADENİZ BÖLGESİ				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Amasra Müzesi	1.311	177	13%
2	Amasya Müzesi	12.968	2.115	16%
3	Giresun Müzesi	10.000	250	2%
4	Gümüşhane Müzesi	620	200	32%
5	Rize Müzesi	781	518	66%
6	Sinop Müzesi	5.894	1.126	19%
7	Tokat Müzesi	36.298	498	1%

Derya Nikolayidis

Karadeniz Bölgesi'nden yedi müzeden elde edilen veriler sonucunda müzelerin koleksiyonlarında yer alan toplam 67.872 adet sikkenin 4.884 adedinin sergilendiği belirlenmiştir. Bu bilgi doğrultusunda oluşturulan sikkelerin sergilenme oranlarını gösteren Grafik 3.7'te görüldüğü üzere bölgede sikkelerin sergilenme oranının %7 olduğu tespit edilmiştir. Karadeniz Bölgesi, yedi bölgeden araştırmada ele alınan müzelerin verileriyle oluşturulmuş sergilenme oranları arasında en yüksek orana sahip bölgedir.

Grafik 3.7: Karadeniz Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Karadeniz Bölgesi, yedi bölgeden araştırmada ele alınan müzelerin verileriyle oluşturulmuş sergilenme oranları arasında en yüksek orana sahip bölgedir.

Amasra Müzesi: Amasra Müzesi 1955 yılında, eserlerin belediye binasında toplanmasıyla başlayan faaliyetlerine 1982 yılından günümüze, bugünkü müze binasında devam etmektedir.

Resim 3.40: Amasra Müzesi

Kaynak: Serap Çığ, 2018 (Anket Verisi).

Müzenin koleksiyonunda 1.311 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan sikkelerden 177 adedi, kronolojik düzende, sikkenin icadı, darp yöntemleri ve dönem özellikleri hakkında bilgiler içeren bilgilendirme panoları kullanılarak sergilenmektedir. Müzedeki sikkelerin sergilenme oranı %13'tür.

Amasya Müzesi: 1925 yılında, II. Bayezid Külliyesi'nde eserlerin toplanması ile bir müze deposu oluşturulmuş, eser sayısının artması ve sergileme alanı ihtiyacı sebebiyle eserler 1962 yılında Gökmedrese Camii'ne taşınmıştır. 1977 yılında ise günümüzde hizmet verdiği müze binasına taşınarak faaliyetlerine devam etmektedir.¹⁵⁴

Resim 3.41: Amasya Müzesi

Kaynak: Muzaffer Doğanbaş, 2018 (Anket Verisi).

Resim 3.42: Amasya Müzesi

Kaynak: Muzaffer Doğanbaş, 2018 (Anket Verisi).

¹⁵⁴ “Amasya Müzesi”, (çevrimiçi) <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59513/amasya-muzesi.html> 07 Ağustos 2019.

Müze koleksiyonunda 12.968 adet sikke yer almaktadır. Koleksiyondaki sikkelerden 2.115 adedi, yani %16'sı kronolojik düzende ve define buluntusu olarak, darp yöntemleri, dönem özellikleri, sikkelerin arka ve ön yüzleri hakkında bilgileri içeren bilgilendirme panoları ile sergilenmektedir.

Giresun Müzesi: 18. yüzyıla tarihlenen bir Ortodoks kilisesinde (Aziz Nikola Kilisesi) 1982 yılında başlanan restorasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından 1988 yılında müze olarak hizmet vermeye başlamıştır.¹⁵⁵

Resim 3.43: Giresun Müzesi

Kaynak: Gökhan Gürnal, 2018 (Anket Verisi).

Müze koleksiyonunda 10.000 adet sikke bulunmakta olup 250 adet sikke kronolojik düzende, piramidal vitrinlerde sergilenmektedir. Giresun Müzesi'ndeki sikkelerin sergilenme oranı %2 olarak belirlenmiştir.

Gümüşhane İkizevler Etnografya Müzesi: Müze, 1920 yılına tarihlenen ve 2004 - 2006 yılları arasında restore edilen iki farklı konağın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.¹⁵⁶

¹⁵⁵ “Giresun Müzesi (Gogora Kilisesi)”, (çevrimiçi) <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-58098/giresun-muzesi-gogora-kilisesi.html> 07 Ağustos 2019.

¹⁵⁶ “Gümüşhane İkizevler Kent Müzesi”, (çevrimiçi) <https://karadeniz.gov.tr/gumushane-ikizevler-kent-muzesi/> 07 Ağustos 2019.

Resim 3.44: Gümüşhane Müzesi

Kaynak: Zehra Pekpak, 2018 (Anket Verisi).

Osmanlı Dönemi’nden itibaren tarihlendirilen eserlerin sergilendiği müzenin koleksiyonunda 620 adet sikke bulunmakta, koleksiyonda yer alan sikkelerin %32’sini oluşturan 200 adedi ise buluntu yerlerine göre oluşturulan sergileme düzeniyle teşhir edilmektedir.

Rize Müzesi: 19. yüzyıla tarihlenen, “Sarı Ev” ismi ile de bilinen iki katlı yapının müze olarak düzenlenmesi sonucu Rize Müzesi, 1998 tarihinde ziyarete açılmıştır.¹⁵⁷

Resim 3.45: Rize Müzesi

Kaynak: Serap Hatipoğlu, 2018 (Anket Verisi).

¹⁵⁷ “Rize Müzesi”, (çevrimiçi) <https://rize.muzeler.gov.tr/TR-148562/rize-muzesi.html> 07 Ağustos 2019.

Müzenin koleksiyonunda yer alan 781 adet sikkeden 518 adedi, İslami ve Gayri İslami olarak ayrılmış şekilde ve define, toplu şekilde sergilenmektedir. Sergilemede dönemsel açıklamalar içeren bilgilendirme panoları kullanılmıştır. Diğer müzeler ile karşılaştırıldığında yüksek oranda sergilenmesi yapılan sikkelerin sergilenme oranının %66 olduğu görülmektedir.

Sinop Müzesi: Sinop ilinde müzecilik alanında ilk adımlar 1921 yılında, il sınırları içerisinde ele geçen eserlerin Mekteb-i İdadi'de korunmaya başlaması ile atılmıştır. Eserler, sayılarının artması sebebiyle 1932 yılında Pervane Medresesi'ne taşınmış, 1941 yılında ziyarete açılmıştır. 1970 yılından günümüze ise, üzerinde Selçuklu Türbesi ve Serapis Tapınağı bulunan bir arsada inşa edilen yeni müze binasında hizmet vermeye devam etmektedir.¹⁵⁸

Resim 3.46: Sinop Müzesi

Kaynak: Hamdiye Cılaç Çakıroğlu, 2018 (Anket Verisi).

¹⁵⁸ “Sinop Arkeoloji Müzesi”, (çevrimiçi) <https://sinop.ktb.gov.tr/TR-74869/sinop-arkeoloji-muzesi.html> 07 Ağustos 2019.

Sinop Müzesi'nin koleksiyonunda 5.894 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan sikkelerden 1.126 adedinin bir kısmını oluşturan defneler ayrı vitrinlerde sergilenmektedir. Diğer vitrinde ise sergileme, kronolojik düzende oluşturulmuştur. Bilgilendirme panosunun içeriğinde Sinope sikkeleri hakkında açıklamalar yer almaktadır. Sinop Müzesi'ndeki sikkelerin sergilenme oranı %19'dur.

Tokat Müzesi: Tokat'ta ilk müzecilik faaliyetleri, 1926 yılında, çevreden toplanan eserlerin 13. Yüzyıla tarihlenen Anadolu Selçuklu medrese yapılarından biri olan Gökmedrese'de depolanmasıyla başlamıştır. Eserler, 2012 yılında Tokat Bedesteni'ne taşınarak çağdaş müzecilik anlayışına uygun olarak yapılan teşhir – tanzim çalışmaları sonucunda ziyarete açılmıştır. Arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilendiği Tokat Müzesi koleksiyonunda 36.298 adet sikke bulunmaktadır.¹⁵⁹

Resim 3.47: Tokat Müzesi

Kaynak: Hülya Aydın, 2018 (Anket Verisi).

¹⁵⁹ “Tokat Müzesi”, (çevrimiçi) <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=TKT01&DistId=MRK> 10 Ağustos 2019.

Koleksiyonda yer alan 498 adet sikke, kronolojik düzende, ön ve arka yüz örneklerinin bir arada bulunduğu vitrinlerde, sikkelerin dönemi ve cinsine ilişkin bilgilerin verildiği vitrinlerde sergilenmektedir. Tokat Müzesi'nin koleksiyonundaki bulunan sikkelerin %1'inin sergilendiği görülmektedir.

3.3.7. Marmara Bölgesi

Marmara Bölgesi'nde bulunan müzelerden alfabetik sıra ile Bandırma Müzesi, Düzce Konuralp Müzesi, Edirne Arkeoloji Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Kocaeli Müzesi ve Tekirdağ Müzesi'nin tarihçesi, sikke koleksiyonları ve sergilemeleri ile ilgili bilgiler alt başlıklar altında verilmektedir. Bu bilgiler ile oluşturulan, müzelerin koleksiyonlarındaki sikke sayısı, sergilenen sikke sayısı ve sergilenme oranları Tablo 3.8'de gösterilmektedir.

Tablo 3.8: Marmara Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

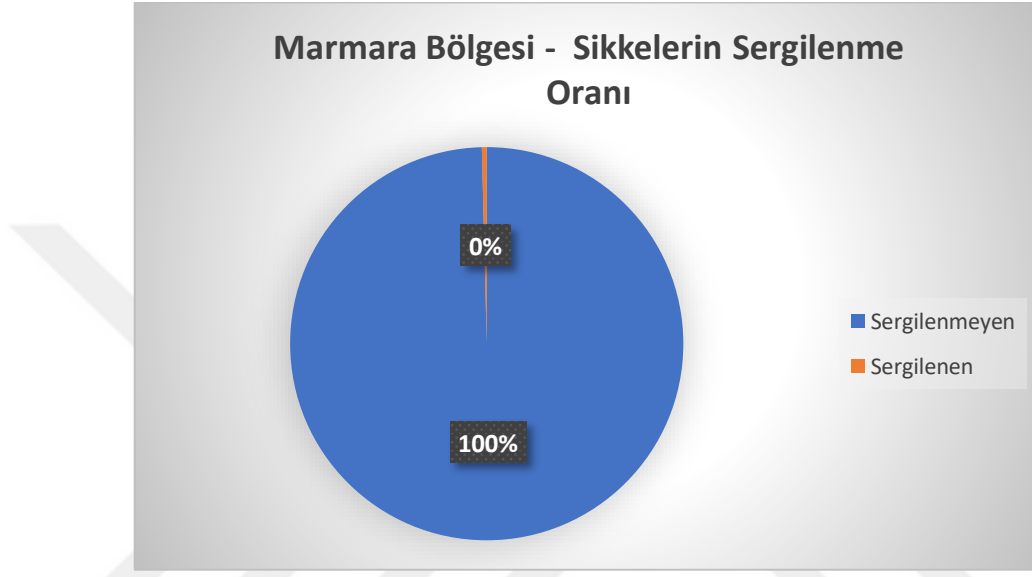
MARMARA BÖLGESİ				
Sıra No.	Müze	Toplam Sikke Sayısı	Sergilenen Sikke Sayısı	Sergilenme Oranı
1	Bandırma Müzesi	1.168	144	12%
2	Düzce Konuralp Müzesi	4.059	700	17%
3	Edirne Arkeoloji Müzesi	13.335	545	4%
4	İstanbul Arkeoloji Müzeleri	575.000	120	< 1%
5	Kocaeli Müzesi	5.397	570	10%
6	Tekirdağ Müzesi	17.378	418	2%

Derya Nikolayidis

Marmara Bölgesi'nden altı müzeden elde edilen veriler sonucunda müzelerin koleksiyonlarında yer alan toplam 616.337 adet sikkenin 2.497 adedinin sergilendiği belirlenmiştir. Bu bilgi doğrultusunda oluşturulan sikkelerin sergilenme oranlarını gösteren Grafik 3.8'de görüldüğü üzere %0,40 sergilenme oranı ile %1'in altında

kaldığı tespit edilmiştir. Marmara Bölgesi, yedi bölgeden araştırmada ele alınan müzelerin verileriyle oluşturulmuş sergilenme oranları arasında en düşük orana sahip olmakla beraber sayıca en fazla sikkeyi barındıran bölgedir.

Grafik 3.8: Marmara Bölgesi – Sikkelerin Sergilenme Oranı

Derya Nikolayidis

Marmara Bölgesi'nden araştırmaya dahil edilen altı müze hakkında kısa bilgiler ile sergilemelerinden örnekler aşağıda verilmektedir.

Bandırma Müzesi: 1992 yılında Bandırma Müzelerini Yaptırma ve Yaşatma Derneği tarafından yapımına başlayan müzede arkeolojik buluntular sergilenmektedir.¹⁶⁰

¹⁶⁰ "Bandırma Arkeoloji Müzesi", (çevrimiçi) <https://balikesir.ktb.gov.tr/TR-90611/muzeler.html> 10 Ağustos 2019.

Resim 3.48: Bandırma Müzesi

Kaynak: Zeliha Doğan, 2018 (Anket Verisi).

Müze koleksiyonunda 1.168 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan sikkelerden 144 adedi ise darp yöntemleri, kronolojik bilgi ve sergilenen sikkeler hakkında bilgiler içeren etiket ve bilgilendirme panolarından faydalanılarak, yatay vitrin içinde kronolojik düzende sergilenmektedir. Bandırma Müzesi'nin koleksiyonundaki sikkelerin %12'si sergilenmektedir.

Düzce Konuralp Müzesi: Düzce'de Konuralp Mahallesinde yer alan¹⁶¹ Prusias ad Hypium Antik Kenti'nin buluntularının korunması ve sergilenmesi amacıyla kurulan Düzce Konuralp Müzesi, 2003 yılında hizmet vermeye başlamıştır.¹⁶² Müzede, arkeolojik ve etnografik eserler sergilenmektedir.

¹⁶¹ “Prusias Ad Hypium Antik Kenti – Düzce”, (çevrimiçi)
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/duzce/gezilecekyer/antk-sehr-prusias-ad-hypium-konuralp> 10 Ağustos 2019.

¹⁶² “Düzce Konuralp Müzesi – Düzce”, (çevrimiçi)
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/duzce/gezilecekyer/konuralp-muzesi> 10 Ağustos 2019.

Resim 3.49: Düzce Konuralp Müzesi

Kaynak: Ayşe Kaya, 2018 (Anket Verisi).

Müzenin koleksiyonunda 4.059 adet sikke bulunmakta, 700 adedi kronolojik düzende sergilenmektedir. Sergilemede bilgilendirme panosu kullanılmamış olup yalnızca sikke seksiyonlarının dönemlerini belirtir panolar yer almaktadır. Müzedeki sikkelerin sergilenme oranı %17 olarak belirlenmiştir.

Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi: İlk olarak 1925 yılında, Dar-ül Kur’a Medresesinde kurulan Müze, eser sayısının artması ile 1972 yılında bugünkü müze binasına taşınmıştır.¹⁶³

Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi koleksiyonunda yer alan 13.335 adet sikkenin 545 adedi sergilenmektedir. Söz konusu sayılar ile belirlenen sergilenme oranı %4’tür.

¹⁶³ “Müzeler”, (çevrimiçi) <http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/muzeler.html> 10 Ağustos 2019.

Resim 3.50: Edirne Arkeoloji Müzesi

Kaynak: Gözde Koçan, 2018 (Anket Verisi).

Kronolojik düzende yapılan sergilemede sikkelerin dönem özellikleri hakkında bilgiler yer almaktadır.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri: İstanbul Arkeoloji Müzelerinin temelini, ülkemizde müzecilik alanında atılan ilk adımların sonucunda İmparatorluk Müzesi olarak kurulan Müze-i Hümayun oluşturmaktadır. İmparatorluğa ait topraklardan ele geçirilen eserlerin aynı çatı altında toplanması ve eser sayısının artması ile doğan yer ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan çeşitli eklemeler ile İstanbul Arkeoloji Müzeleri, bugünkü şeklini almıştır.¹⁶⁴

İstanbul Arkeoloji Müzeleri bünyesinde Arkeoloji Müzesi, Eski Şark Eserleri Müzesi ve Çinili Köşk Müzesi olmak üzere üç müze yer almaktadır. Arkeoloji Müzesi kapsamındaki sikke bölümleri, İslami ve Gayri İslami olarak ayrılmıştır. İslami Sikke ve Gayri İslami Sikke kabinelerinin koleksiyonlarında ise yaklaşık 575.000 adet sikke bulunmaktadır. Çağdaş müzecilik anlayışına uygun olarak devam etmekte olan teşhir

¹⁶⁴ “İstanbul Arkeoloji Müzeleri”, (çevrimiçi) <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=IAR01&DistId=IAR> 10 Ağustos 2019.

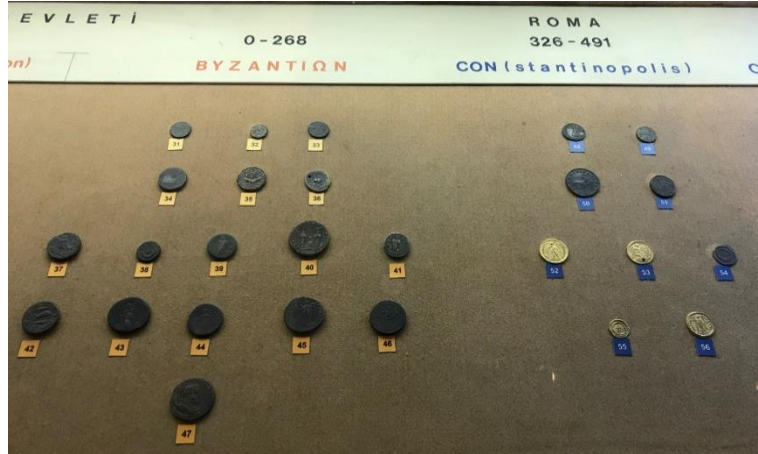
– tanzim çalışmalarında sergilenmesi planlanan sikkeler dışında mevcut sergilemedeki sikkeler araştırmada ele alınmaktadır.

Resim 3.51: İstanbul Arkeoloji Müzeleri

Kaynak: Ömer Çepnioğlu, 2019 (Anket Verisi).

Resim 3.52: İstanbul Arkeoloji Müzeleri

Kaynak: Ömer Çepnioğlu, 2019 (Anket Verisi).

Yaklaşık 120 adet sikke, Çağlar Boyu İstanbul Salonunda, İstanbul’da sikke darbı hakkında bilgiler içeren bilgilendirme panoları ile kronolojik düzende yatay vitrin içinde teşhir edilmektedir. Yedi bölgeden araştırmaya dahil edilen müzeler

içinde koleksiyonunda yaklaşık 575.000 adet sikke ile en fazla sikkeyi barındıran İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde sikkelerin sergilenme oranı %0,02'dir.

Kocaeli Müzesi: Alman mimar Otto Ritter tarafından tasarlanan ve yapımı 1873'ten 1910 yılına kadar devam eden¹⁶⁵ Tarihi Gar Binaları Kompleksinin restore edilmesi ile oluşturulan Müze, 2007 yılında ziyarete açılmıştır.¹⁶⁶

Resim 3.53: Kocaeli Müzesi

Kaynak: Zuhal Uykal, 2018 (Anket Verisi).

Kocaeli Müzesinin koleksiyonunda bulunan 5.397 adet sikkenin 570 adedi kronolojik düzende sergilenmektedir. Bu veriler ile belirlenen sergilenme oranı ise %10'dur. Sergilemede kullanılan bilgilendirme panoları; sikke darbı, kronolojisi ve sergilenen sikkelerin büyük ölçekli görsellerini içermektedir.

Tekirdağ Müzesi: Tekirdağ Müzesinin hizmet vermekte olduğu müze binası, 1927 yılında Vali Konağı olarak mimar Kazım Tahsin tarafından tasarlanarak

¹⁶⁵ “Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi”, (çevrimiçi) <https://kocaeli.ktb.gov.tr/TR-69208/muzeler-ve-oren-yeleri.html> 10 Ağustos 2019.

¹⁶⁶ “Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi”, (çevrimiçi) <http://www.kocaeli.gov.tr/kocaeli-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi> 10 Ağustos 2019.

yapılmıştır. Günümüzde ise arkeolojik ve etnografik eserlerin sergilenmekte olduğu Tekirdağ Müzesi olarak ziyarete açıktır.¹⁶⁷

Resim 3.54: Tekirdağ Müzesi

Kaynak: Zeynep Göçer, 2018 (Anket Verisi).

Müze koleksiyonunda 17.378 adet sikke bulunmaktadır. Koleksiyonda yer alan sikkelerden 418 adedi ise Trakya’da bulunan antik kentler, darp yerleri ve sikke tarihçesinin anlatıldığı bilgilendirme panoları kullanılarak kronolojik düzende sergilenmektedir. Tekirdağ Müzesi’nin koleksiyonunda yer alan sikkelerin sergilenme oranı %2 olarak belirlenmiştir.

İkinci Bölüm’de Türkiye’de coğrafi bölgelere göre müzelerde mevcut sikke koleksiyonları ve sergilemelerine değinilmiştir. Araştırmada yer verilen kırk yedi müze, koleksiyonlarında yer alan ve sergilenen sikke sayıları ile sikkelerin sergilenme oranları Tablo 3.1’de gösterilmektedir.

¹⁶⁷ “Tekirdağ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi – Tekirdağ”, (çevrimiçi) <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/tekirdag/gezilecek yer/tekirdag-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi> 10 Ağustos 2019.

3.4. Araştırmanın Değerlendirilmesi Ve Öneriler

Türkiye genelinden kırk yedi devlet müzesinden anket yolu ile elde edilen veriler ışığında yapılan çalışma neticesinde araştırmaya dahil edilen müzelerin koleksiyonlarındaki toplam sikke sayıları, sergilenen sikke sayıları ve sergilenme oranları belirtilmiş, mevcut sergilemelerden örnekler açıklanarak sunulmuştur.

Akdeniz Bölgesi'nden Adana Müzesi, Alanya Müzesi, Antalya Müzesi, Antalya Elmalı Müzesi, Burdur Müzesi, Hatay Arkeoloji Müzesi, Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi, Likya Uygarlıkları Müzesi, Mersin Müzesi, Side Müzesi, Silifke Müzesi ve Yalvaç Müzesi olmak üzere on iki müze, Doğu Anadolu Bölgesi'nden Bitlis Ahlat Müzesi ve Elazığ Müzesi olmak üzere iki müze, Ege Bölgesi'nden Aydın Müzesi, Efes Müzesi, Fethiye Müzesi, Hierapolis Arkeoloji Müzesi, Marmaris Müzesi, Milet Müzesi, Muğla Müzesi ve Ödemiş Müzesi olmak üzere sekiz müze, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Adıyaman Müzesi, Gaziantep Müzesi ve Şanlıurfa Müzesi olmak üzere üç müze, İç Anadolu Bölgesi'nden Aksaray Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Çankırı Müzesi, Hacıbektaş Müzesi, Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, Nevşehir Müzesi, Niğde Müzesi, Sivas Müzesi ve Ürgüp Müzesi olmak üzere dokuz müze, Karadeniz Bölgesi'nden Amasra Müzesi, Amasya Müzesi, Giresun Müzesi, Gümüşhane Müzesi, Rize Müzesi, Sinop Müzesi ve Tokat Müzesi olmak üzere yedi müze, Marmara Bölgesi'nden ise Bandırma Müzesi, Düzce Konuralp Müzesi, Edirne Arkeoloji Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Kocaeli Müzesi ve Tekirdağ Müzesi olmak üzere altı müze, anket yoluyla paylaştığı veriler sonucunda araştırmaya dahil edilmiştir.

Müzelerde koleksiyonlarında bulunan sikke sayısının sürekli artması, net bir sayı belirlemeyi güçleştirdiği için müzelere iletilen ankette, oluşturulacak sergilenme oranlarını etkilemeyecek şekilde yaklaşık sayı verilmesinin yeterli olacağı belirtilmiştir. Bu sebeple toplam sayılar yaklaşık sayılar olup sergilenme oranları bu sayılar üzerinden tespit edilmiştir.

Araştırmanın tamamlanması neticesinde müzelerin koleksiyonlarında bulunan ve yaklaşık toplamı 1.358.198 adet olan sikkelerin %2'sinin sergilendiğini ortaya koymaktadır. Bölgesel toplam sikke sayıları ve sergilenen sikkelerin sayılarının tespiti ile Akdeniz Bölgesi'nde 247.038 adet sikkenin %5'i, Doğu Anadolu Bölgesi'nde toplam 13.506 adet sikkenin %5'i, Ege Bölgesi'nde 178.975 adet sikkenin %3'ü, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde toplam 101.795 adet sikkenin %1'i, İç Anadolu Bölgesi'nde toplam 132.675 adet sikkenin %3'ü, Karadeniz Bölgesi'nde toplam 67.872 adet sikkenin %7'si, Marmara Bölgesi'nde ise toplam 616.337 adet sikkenin %0,4'ünün sergilendiği belirlenmiştir.

Üçüncü Bölüm'de coğrafi bölge başlıkları ve bölgeler içinde araştırmaya dahil edilen müze alt başlıkları altında sergilenme oranları yüksek ya da düşük olan müzeler belirtilmiştir. Bölgeler esas alındığında, yukarıda verilen oranlar arasında en yüksek sergilenme oranının Karadeniz Bölgesi'nde, en düşük sergilenme oranının ise Marmara Bölgesi'nde olduğu; bölgeler içindeki müzelerin koleksiyonlarında bulunan sikke sayısı toplamının en fazla Marmara Bölgesi'nde, en az ise Doğu Anadolu Bölgesi'nde olduğu görülmektedir.

Müzeler esas alındığında en yüksek sergilenme oranı koleksiyonundaki 243 sikkenin %81'ini sergilemekte olan Likya Uygarlıkları Müzesi'nde, en düşük sergilenme oranı ise koleksiyonundaki 575.000 adet sikkenin %0,02'sini sergilemekte olan İstanbul Arkeoloji Müzeleri'ndedir. Sadece oranların değerlendirilmesi neticesinde iki müzenin sergilemesi arasında büyük fark olduğu düşünülebilir. Ancak sergilenen sikke sayılarına bakıldığında Likya Uygarlıkları Müzesi'nde sergilenen sikke sayısı 199 adet iken İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde bu sayı 120'dir. İki müze arasında oran farkı yaklaşık %80 iken sayıca fark sadece 79 adettir. Araştırmada tespit edilen oranların yüksek olduğu müzelerde sayıca en fazla sergilemenin yapıldığı yanılgısı oluşabileceği için sergilenen sikke sayılarına da ayrıca bakılmalıdır.

Sayıca en fazla sikkenin sergilendiği müze, koleksiyonundaki 14.152 adet sikkenin 3.779 adedini sergilemekte olan Alanya Müzesi'dir. Bu müzede ise iki vitrin içinde kronolojik düzende sergileme yapıldığı, bir vitrin içinde ise definenin toplu

olarak vitrin içerisine yayılmış şekilde sergilendiği görülmektedir. Vitrin içinde sikkelerin yayılarak sergilenmesi, define sergilemelerinde sıklıkla görülmektedir. Bu yöntem ile fazla sayıda sikkeyi dar alanda sergilemek mümkündür. Defineelerde sikkeler genellikle aynı döneme ait ve benzer tipte oldukları için sikkenin üzerindeki betimlerin dışında toplu buluntunun sayıca fazlalığını ön plana çıkararak ziyaretçilerin ilgisini çekmek amaçlanmaktadır. Tablo 3.1’de müzelerde sergilenen sikke sayıları tek tek verilmekte olup bazı müzelerde bu sayının diğer müzelere göre daha yüksek olmasının sebebi bu sergileme yöntemi ile açıklanabilir.

Araştırmada sayısal değerler ve oranların ön planda tutulmasının sebebi sergilenen sikkelerde sadece sayısal fazlalığa veya oransal ykseklığe ulaşılması yerine ülkemizdeki müzelerde yer alan ve sergilenme oranlarından görülebileceği üzere düşük oranda sergilemelerde yer bulan sikkelerin potansiyelini ortaya koymak, bu potansiyelin nasıl değerlendirilebileceği üzerine öneriler oluşturmaadır.

Araştırmada sergilemeye yönelik ışık, nem, sıcaklık, kullanılan malzeme gibi teknik detaylara ayrı bir uzmanlık gerektirdiği için yer verilememiştir. Araştırmanın projelendirilerek yeterli zaman ve bütçe ile Türkiye genelindeki tüm müzelerin verilerini, mevcut sergileme yöntemlerine yönelik teknik detayları ve uygulanabilecek yöntemleri içeren nerileri kapsayacak şekilde geliştirilmesi mümkündür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumların ilk ödeme aracı olarak kullandığı, devletin bağımsızlığının maddi simgesi olan, üzerindeki yazı ve betimler sayesinde devletler hakkında sosyal yaşamdan mimariye, inanç sisteminden flora ve faunaya kadar pek çok bilgi veren sikkeler, ayrı bir bilim dalının konusunu oluşturmaktadır. Tarihi 14. yüzyıla dayanan nümismatik biliminin günümüze kadar gelen uzun süreçte kazandığı ivme, bu bilimle uğraşan nümismatların artması ile pek çok yayının çıkarılmasına ve nümismatik topluluklarının kurulmasına zemin hazırlamıştır. Müzelerde ise hem sikke kabinelerinin ve uzmanlarının, hem de sikke sergilemelerinin ayrı bir bölüm olması gerekliliğini oluşturmuştur. Öyle ki, arkeoloji müzelerinden bağımsız olarak nümismatik müzeleri kurulmuş, bu sayede sikkenin icadından kurulduğu bölgenin günümüzdeki paralarına dek bölgesel para kronolojisinin tüm yönleri ile sergilenmesi olanağı sağlanmıştır.

Koleksiyon niteliği, tarihsel süreç, müze sayıları ve kültürel benzerlikler göz önünde bulundurularak seçilen Atina Nümismatik Müzesi ve Massimo Sarayı Nümismatik Seksiyonu, araştırmada ele alınmıştır. İki müzenin sergilemelerinin ortak özellikleri; sergilemelerde yalnızca kronolojik düzene bağlı kalmayıp özgün temalar oluşturulması, sikkenin hammaddesi ve darp yöntemlerine yer verilmesi, sikke dışında sikke ile bağlantılı materyallerin de sergilemede yer alması, sikkenin icadından günümüze dek bulundukları ülkelerin para kronolojisinin oluşturulması, salonlar / vitrinler arası geçişlerin belirli bir düzene göre yapılması, yeterli sayıda bilgilendirme panosu kullanılması şeklinde sayılabilir.

Türkiye'deki müzelerin sikke koleksiyonlarının sayısı ve sergilenen sikke sayısı üzerinde durulmuş, mevcut sergilemelerden örneklere değinilmiştir. Oluşturulan grafik ve tablolar ile sergilenme oranları tespit edilmiştir. Müzelerin koleksiyonlarını oluşturan sikkelerin sayısına bakıldığında, sikkelerin, koleksiyonun büyük bir kısmını oluşturduğunu söylemek mümkündür. Buna rağmen sergilenme oranının, araştırmada ele alınan müzelerin çoğunda %10'u geçmediği (bkz. Tablo 3.8) görülmüştür. Türkiye

genelinde ise Grafik 3.8’de görülebileceği üzere %2’lik sergilenme oranı karşımıza çıkmaktadır. Tezde yer verilen yurtdışındaki müzeler ile karşılaştırıldığı zaman ülkemizde yerel ölçekte kronolojik düzende sergileme yapılsa da sikkenin icadından günümüze dek, detaylı ve çok yönlü bir sergileme bulunmadığı ve sergileme için yeterli alan ayrılamadığı görülmektedir.

Türkiye topraklarında ortaya çıkan ve hızla yayılan sikkeler günümüzde tüm dünyanın ödeme aracı olarak kullandığı paraya evrilmiştir. Sikkelerin bilimsel öneminin dışında ülkemiz için önemi başta tarih sahnesine çıkış yerinin bu topraklar olmasının yanı sıra müzelerimizin koleksiyonlarında sayıca da fazla yer tutması olarak değerlendirilebilir. Bu denli önem taşıyan ve sadece araştırmaya dahil edilen müzelerde yaklaşık toplamı 1.350.000 adet olan sikkelerin %2’sinin müze sergilemeleri yolu ile kamuya tanıtılabilmesi, sikkeler için bilimsel önemi ve kapsamına uygun ayrı bir müze kurulması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya konu edilen yurtdışındaki müzelerin bulundukları şehirler ile taşıdığı benzerlik, turist yoğunluğu ve müzenin koleksiyonundaki sikke sayısı nedeniyle İstanbul’da yeni bir nümismatik müzesi kurulabilir. Kurulacak müzenin sahip olması gereken temel nitelikler:

- Çağdaş sergileme yöntemleri kullanılması,
- Kütüphane, konferans salonu, etkinlik ve ihtiyaç alanları bulunması,
- Ziyaretçilerin ve araştırmacıların beklentilerini karşılayabilecek donanım ve bilgilendirmelere sahip olması,
- Nümismatik müzesinde çalışacak nümismatların sürekli yayınlar ile koleksiyonu tanıtması,
- Yeterli sergileme alanları sayesinde kalıcı ve geçici sergiler yoluyla koleksiyonun büyük çoğunluğunun kamuya sunulması,
- Sikkenin ortaya çıkışından günümüze dek geçen sürede değişiminin ve gelişiminin neden – sonuç ilişkisi çerçevesinde gösterilmesi şeklinde sıralabilir.

Yukarıda sıralanan nitelikler, sadece koleksiyondaki sikkelerin yüksek oranda sergilenmesinin yeterli olmayacağı hususunun vurgulanması için önem taşımaktadır. Sikkelerin ziyaretçilere doğru bilgiler ile en yüksek verimi sağlayabilecek sergilenmesi, sergilenme oranının yüksek olmasından daha önceliklidir.

Nümismatik müzesi kurulmasının ülkemize sağlayacağı faydalar konusunda ülkemizin para kronolojisini ortaya koymasının yanı sıra yurt içi ve dışındaki araştırmacı ve ilgililerin müzeyi ziyaret etmesi ile turizmde de olumlu bir etkiye yol açacağı aşikardır. Ayrıca yeni müze kurulması ile doğacak yeni personel ihtiyacı sayesinde istihdam açısından katkı sağlayacaktır.

Bölgesel ölçekte para tarihini ziyaretçilere sunmak için koleksiyonlarda bulunan eserlerin nitelik ve niceliği göz önünde bulundurularak seçilecek şehirlerde de nümismatik müzeleri veya müzeler içindeki sergileme alanlarında nümismatik sergisiyonları oluşturulmalıdır.

Araştırmada, müzelerin mevcut sikke koleksiyonları ve sergilemeleri incelenerek sergilenme oranları tespit edilmiş, yapılan durum tespitine katkı sağlamak amacıyla bir öneri sunulmuştur. Ayrıca mevcut sergilemelerin durumunun tek kaynak altında toplanması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- **A Code Of Ethics For Curators**, American Association of Museums Curators Comittee, ed. American Alliance of Museums (AAM), 2009, s.1-10.
- “Editorial”, **Museum International: Museums Of War And Peace**, UNESCO, sayı: 177, cilt: XLV, Paris, 1993, s.3.
- Altunbaş, A., **Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler**, Ankara, Özdemir, Ç.: 2012.
- Ambrose, T., **Museum Basics: The International Handbook**, 4. bs., Paine, C.: Routledge, New York, 2018.
- Arık, R. O.: **Türk Müzeciliğine Bir Bakış**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1953.
- Başgelen, Nezi: “Müze-i Hümayun’dan Günümüze İstanbul Arkeoloji Müzeleri”, **Arkeoloji Sanat Dergisi**, Mart-Nisan, No.14, 2006, s.114-121
- Baydur, Nezahat: **Roma Sikkeleri**, 1. Bs., Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1998.
- Carradice, I., **Helen Dünyasında Sikke**, Homer Kitabevi, 1. Bs., İstanbul, Price, M.: 2001.
- Cezar, Mustafa: **Sanatta Batıya Açılık ve Osman Hamdi**, 1. bs., Türkiye İş Bankası A.Ş. Kültür Yayınları, İstanbul, 1971.
- Çal, Halit: “Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Müzeler”, **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, Cilt 7, Sayı 14, 2009.

- Çelepi, M. S.: “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği”, **Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 3, s.15-35.
- Demirel
Gökalp,
Zeliha: **Yalvaç Müzesi Bizans Sikkeleri**, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2009.
- Dilli, Rukiye: “Doğa Tarihi Müzelerinin Eğitimdeki Rolü”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 40, Nisan 2014, s.83.
- Dural Tasouji,
Canan: “Bir Hafıza Mekanı Olarak Müze: Ankara Etnografya Müzesi”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi**, Yıl: 3, Sayı: 5-6, 2013, s.129-143
- Erhat, Azra: **Mitoloji Sözlüğü**, 13. bs., Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004.
- Eyice, Semavi: “Arkeoloji Müzesi ve Kuruluşu”, **Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, 1985.
- Frank, P. R.: **Roma Döneminde Küçükasya: Sikkelerin Yansımasında Yunan Yaşamı**, 1. Bs., Ege Yayınları, İstanbul, 2007.
- Genzuk,
Michael, “A Synthesis Of Ethnographic Research”, **University of Southern California Center for Multilingual, Multicultural Research**, 2003, s.1.
- Gerçek,
Ferruh: **Türk Müzeciliği**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999, Ankara.
- Herodotos: **Tarih**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 8. bs., İstanbul, 2012.

- Herreman, Yani: “The Dissemination of Science and Technology”, **Museums of Science and Technology**, No. 150, Vol. XXXVIII, UNESCO, Paris, 1986, s.67-70
- Howgego, Christopher: **Ancient History From Coins**, Routledge, Londra, 1995.
- İnel, Berke: “Çağdaş Müzeciliğin Temel Yapısı”, **5. Müzecilik Semineri: Bildiriler 20 – 22 Eylül 2000**, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul, 2001
- Karwiese, Stefan: **Antik Nümizmatik Giriş**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2. Bs., İstanbul, 2004
- Konuk, Koray: **Karun’dan Karia’ya: Muharrem Kayhan Koleksiyonundan Erken Anadolu Sikkeleri**, Ege Yayınları, İstanbul, 2003.
- Merriman, N. J.: “The Role Of Museums”, **Archeology - Vol. II: Encyclopedia Of Life Support Systems**, Ed. Donald L. Hardesty, UNESCO, U.K., 2010, s.271-274.
- Morrison, Cecile: **Antik Sikkeler Bilimi Nümismatik: Genel Bir Bakış**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1. Bs., İstanbul, 2002.
- Oğuz, M. Ö.: “Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras”, **Milli Folklor**, Yıl: 25, Sayı: 100, 2013, s.5
- Özel, Ahmet: “Önsöz”, **Türk Etnografya Dergisi**, Maarif Vekaleti Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü Maarif Basımevi, sayı: 1, Ankara, 1956, s.5.
- Patrick, E., Boylan, J.: **Running A Museum: A Practical Handbook**, 1. bs, ICOM, Paris, 2004.

- Ribbens, K., Captain, E.: **Exhibiting The War: The Future of World War II Museums in the Netherlands**, Institute for War, Holocaust and Genocide Studies, 2011.
- Shaw, Wendy M. K. : **Osmanlı Müzeciliği**, 2. bs., İletişim Yayınları, İstanbul, 2015.
- Şener, Orhan; Yüksel, Emine: **Avrupa Müzeleri**, 1. bs., Beta Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- Tekin, Oğuz: **Antik Nüsmistik ve Anadolu**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 3. Bs., İstanbul, 2008.
- Tulay, A. S.: **Genel Nüsmistik Sözlüğü**, 1. bs., Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2001.
- Yaraş, Ahmet: **“Anadolu’da İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri”, II. Müzecilik Semineri: Bildiriler 19 – 23 Eylül 1994**, Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, İstanbul, 1995.

İTERNET KAYNAKLARI

Adana Müzesi (çevrimiçi)

– Adana: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/adana/gezilecekyer/adana-arkeoloji-muzesi> 29.07.2019

Adıyaman (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44056/adiyaman-muze-mudurlugu.html> 03.08.2019.

Müdürlüğü,:

Aksaray (çevrimiçi)

Müzesi – <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aksaray/gezilecekyer/aksaray-muzesi> 03.08.2019.

Alanya (çevrimiçi) <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-67553/genel-bilgi.html> 29.07.2019.

Arkeoloji Müzesi:

Amasya (çevrimiçi) <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59513/amasya-muzesi.html> 07.08.2019.

Antalya (çevrimiçi)

Müzesi – <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/antalya-muzesi> 29.07.2019

Aydın (çevrimiçi) <https://www.aktuelarkeoloji.com.tr/aydin-arkeoloji-muzesi> 30.07.2019.

Arkeoloji Müzesi:

Bakanlığımıza (çevrimiçi)
Bağlı Müzeler: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43253/bakanligimiza-bagli-muzeler.html> 08.07.2018.

Bandırma (çevrimiçi) <https://balikesir.ktb.gov.tr/TR-90611/muzeler.html>
Arkeoloji 10.08.2019.
Müzesi:

Burdur (çevrimiçi)
Arkeoloji <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/gezilecekyer/burdur-muzesi>
Müzesi – 29.07.2019.
Burdur:

Capitoline (çevrimiçi) <https://www.britannica.com/topic/Capitoline-Museums>
Museums: 11.06.2018.

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf4_en.htm
Ancient Greek 13.08.2019.
World –
Iconography
and Ideology:

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf3_en.htm
Ancient Greek 13.08.2019.
World –
International
and Common
Coins:

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf2_en.htm
Ancient Greek 13.08.2019

World –
Origins and
Spread:

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf2_en.htm
Byzantine 13.08.2019.

World:

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf4_en.htm
Modern and 13.08.2019.

Contemporary
World:

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf5_en.htm
Modern Greek 13.08.2019.

State:

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf1_en.htm
Roman World: 13.08.2019.

Coinage in the (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_2ndf3_en.htm
Western and 13.08.2019.

Eastern
Medieval
World:

Coins and (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf5_en.htm
Archaeology: 13.08.2019.

Çankırı (çevrimiçi)
Müzesi – [https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecekyer/can](https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecekyer/cankiri-muzesi)
Çankırı: [kiri-muzesi](https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/cankiri/gezilecekyer/cankiri-muzesi) 03.08.2019.

Düzce (çevrimiçi)
Konuralp <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/duzce/gezilecekyer/konuralp-muzesi> 10.08.2019.
Müzesi –
Düzce:

Efes Müzesi: (çevrimiçi) <http://dosim.kulturturizm.gov.tr/muze/41> 30.07.2019.

Elazığ (çevrimiçi) <https://elazig.ktb.gov.tr/TR-58563/arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html> 30.07.2019.
Arkeoloji ve
Etnografya
Müzesi:

Elmalı Müzesi (çevrimiçi)
– Antalya: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/elmalı-muzesi> 29.07.2019.

Fethiye (çevrimiçi)
Müzesi – <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mugla/gezilecekyer/fethiye-muzesi> 30.07.2019.
Muğla:

Fridericianum: (çevrimiçi)
<http://www.kassel.de/kultur/sehenswuerdigkeiten/Innenstadt/11674/index.html> 11.06.2018.

Fridericianum: (çevrimiçi)
<http://www.kassel.de/kultur/sehenswuerdigkeiten/Innenstadt/11674/index.html> 11.06.2018.

Gaziantep (çevrimiçi) <https://gaziantep.ktb.gov.tr/TR-174048/gaziantep-arkeoloji-muzesi.html> 03.08.2019.
Arkeoloji
Müzesi:

Giresun (çevrimiçi) <https://giresun.ktb.gov.tr/TR-58098/giresun-muzesi-gogora-kilisesi.html> 07.08.2019.
Müzesi
(Gogora
Kilisesi):

Gümüşhane (çevrimiçi) <https://karadeniz.gov.tr/gumushane-ikizevler-kent-muzesi/> 07.08.2019.
İkizevler Kent
Müzesi:

Hacıbektaş <http://dosim.kulturturizm.gov.tr/muze/181> 03.08.2019.
Müzesi:

Hatay (çevrimiçi)
Arkeoloji <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecekyer/arkeoloji-muzesi149365> 29.07.2019.
Müzesi –
Hatay:

History of the (çevrimiçi) <https://www.ashmolean.org/history-ashmolean>
Ashmolean: 11.06.2018.

Industrial (çevrimiçi)
Museums <https://www.goindustrial.co.uk/mediaLibrary/other/english/1788.pdf>
Scotland 08.07.2018.
Strategic Plan
2016-18:

İstanbul (çevrimiçi) <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=IAR01&DistId=IAR> 10.08.2019.
Arkeoloji
Müzeleri:

Kahramanmaraş (çevrimiçi) <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR-62852/kahramanmaras-arkeoloji-muzesi.html> 30.07.2019.
Arkeoloji
Müzesi:

Kocaeli (çevrimiçi) <https://kocaeli.ktb.gov.tr/TR-69208/muzeler-ve-oren-yeleri.html> 10.08.2019.
Arkeoloji ve Etnografya
Müzesi:

Likya (çevrimiçi) <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/likya-uygarliklari-muzesi--andriake-oren-yeri> 30.07.2019.
Uygarlıkları
Müzesi/Andriake Örenyeri –
Antalya:

Milet Müzesi: (çevrimiçi) <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64433/milet-muzesi.html> 30.07.2019.

Muğla (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44128/mugla-marmaris-muze-mudurlugu.html> 30.07.2019.
Marmaris
Müze
Müdürlüğü:

Muğla Müzesi: (çevrimiçi) <http://www.mentese.gov.tr/mugla-muzesi> 30.07.2019.

Museo (çevrimiçi)
nazionale <http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9pdC53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvTXVzZW9fbmF6aW9uYWxlX3JvbWFub19kaV9wYWxhenpvX01hc3NpbW8> 16.08.2019.
romano di
palazzo
Massimo:

Müze (çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80160/muze-cesitleri.html> 26.06.2018.
Çeşitleri:

Müze Türleri – (çevrimiçi) <https://okuryazarim.com/muze-turleri-2/> 17.08.2019.
2:

Müzeler: (çevrimiçi) <http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/muzeler.html>
10.08.2019.

Müzenin (çevrimiçi) <https://anadolumedeniyetleri.muzeler.gov.tr/TR-77764/muzenin-tarihcesi.html> 03.08.2019.
Tarihçesi:

Nevşehir Müze (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44132/nevsehir-muze-mudurlugu.html> 03.08.2019.
Müdürlüğü:

Ödemiş (çevrimiçi) <http://www.odemis.gov.tr/demis-muzesi> 30.07.2019.
Müzesi:

Palazzo (çevrimiçi) <https://www.coopculture.it/heritage.cfm?id=58>
Massimo: 16.08.2019.

Para: (çevrimiçi)
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b61ee36dad1c5.92115462 01.08.2018.

Permanent (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/col_en.htm 14.08.2019.

Collections:

Prusias Ad (çevrimiçi)

Hypium Antik <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/duzce/gezilecekyer/antk-sehr-prusias-ad-hypium-konuralp> 10.08.2019.

Rize Müzesi: (çevrimiçi) <https://rize.muzeler.gov.tr/TR-148562/rize-muzesi.html> 07.08.2019.

Side Müzesi – (çevrimiçi)
Antalya: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/antalya/gezilecekyer/side-muzesi> 30.07.2019.

Silifke Müzesi (çevrimiçi)
– Mersin,: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mersin/gezilecekyer/silifke-muzesi> 30.07.2019.

Sinop (çevrimiçi) <https://sinop.ktb.gov.tr/TR-74869/sinop-arkeoloji-muzesi.html> 07.08.2019.

Müzesi:

Sivas Müze (çevrimiçi) <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44139/sivas-muze-mudurlugu.html> 07.08.2019.

Şanlıurfa (çevrimiçi)
Arkeoloji <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/gezilecekyer/sanliurfa-arkeoloji-muzesi> 03.08.2019.
Müzesi –
Şanlıurfa:

Tekirdağ (çevrimiçi)
Arkeoloji ve <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/tekirdag/gezilecekyer/tekirdag-arkeoloji-ve-etnografya-muzesi> 10.08.2019.
Etnografya

Müzesi –

Tekirdağ:

The Great (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf6_en.htm
Donors of the 13.08.2019.

Numismatic

Museum:

The Iliou (çevrimiçi) http://www.nummus.gr/ht/exb_1stf1_en.htm
Melathron and 13.08.2019.

Heinrich

Schliemann:

Tokat Müzesi: (çevrimiçi) <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=TKT01&DistId=MRK> 10.08.2019.

Types of (çevrimiçi) https://assets.noviams.com/novi-file-uploads/vam/PDFs/Types_of_Museums.pdf 10.08.2019.

Types of (çevrimiçi) <https://www.britannica.com/topic/types-of-museums-398830#ref608945> 01.07.2018.

General

Museums:

Ürgüp Müze (çevrimiçi) <https://kvmmg.ktb.gov.tr/TR-44145/urgup-muze-mudurlugu.html> 07.08.2019.

What Is the (çevrimiçi) <https://www.thebalancecareers.com/difference-between-art-gallery-and-museum-1295907> 01.07.2018.

Between an

Art Gallery

and an Art
Museum?:

What is an (çevrimiçi) <http://www.economusees.com/en/learn-about-economusee/what-is-an-economusee> 04.07.2018.
ÉE®?:

Yalvaç Müzesi (çevrimiçi)
– Isparta: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/isparta/gezilecekyer/yalvac-muzesi> 30.07.2019.

Ιλίου (çevrimiçi)
Μέλαθρον: <http://www.nummus.gr/%CE%B9%CE%BB%CE%AF%CE%B F%CF%85-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B1%CE%B8%CF%81%CE%BF%CE%BD/> 16.08.2019.

Ιστορία του (çevrimiçi)
Μουσείου: <http://www.nummus.gr/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b1-%cf%84%ce%bf%cf%85-%ce%bc%ce%bf%cf%85%cf%83%ce%b5%ce%af%ce%bf%cf%85/> 16.08.2019.

EKLER

EK 1: Anket Formu

İstanbul Üniversitesi, Müze Yönetimi Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Programına bağlı olarak “Türkiye Müzelerinde Sikke Sergileme Yöntemleri” konusunda yüksek lisans tezi hazırlamaktayım. Tez çalışmam kapsamında edinmem gereken bilgiler doğrultusunda hazırladığım anket aşağıdadır.

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Adınız, Soyadınız :

Çalıştığınız Müzenin Adı :

Müzedeki Göreviniz :

Görev Süreniz :

Not: 1.-3. sorularda yaklaşık sayı vermeniz yeterlidir.

1. Müze teşhirinde toplam kaç adet eser sergilenmektedir?
2. Müzeniz koleksiyonunda kaç adet sikke bulunmaktadır?
3. Müzeniz teşhirinde kaç adet sikke sergilenmektedir?
4. Sikke teşhirinin teması/temaları nasıl belirlenmiştir?

Kronolojik sıraya göre

Arka yüz betimlerine göre

İmparatorlara göre

Diğer

5. Müzeniz sikke teşhirinin tasarımı hangi şirket ya da kişi tarafından yapılmıştır?
(Adı ve yılını belirtiniz).....

6. Müzeniz sikke teşhirinde yararlanılan teknolojik yöntemler nelerdir?
.....

7. Sikke teşhirinde bilgilendirme panoları hangi bilgileri içermektedir?
.....

8. Ziyaretçi ve araştırmacıların sikke teşhirine olan ilgi düzeyi nasıldır?

Çok ilgili İlgili Orta düzeyde İlgisiz

9. Sizce ziyaretçilerin sikkelere olan ilgi düzeyinin olumlu ve olumsuz nedenleri nedir?
.....

10. Müzenizdeki sikke teşhirini (kullanılan yöntem, sergileme, sikke sayısı, bilgilendirme levhaları vb. açısından) nasıl değerlendirirsiniz?

Olumlu ise sebebi.....

Olumsuz ise sebebi.....

11. Müzenizdeki sikke teşhirinin değiştirilmesi / geliştirilmesi ile ilgili önerileriniz nelerdir?

.....
.....
.....

*Müzeniz sikke teşhirinin genel ve detay içerecek şekilde 3 görselini ekleyiniz.

Tarih/....../2018

Katılımınız için teşekkür ederim.

Derya NİKOLAYİDİS
Arkeolog
İstanbul Arkeoloji Müzeleri